TC.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RADYO TELEVİZYON SİNEMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE YAPILAN BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN YER ALDIĞI HABERLER ÜZERİNE YAPISAL BİR ÇÖZÜMLEME

ADEM UYAR

2501131493

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. NİLÜFER PEMBECİOĞLU

İSTANBUL - 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	ADEM UYAR	**Numarası**	:	2501131493
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	RADYO TV SİNEMA/ YÜKSEK LİSANS	**Danışmanı**	:	PROF. DR. EMİNE NİLÜFER PEMBECİOĞLU
Tez Savunma Tarihi	:	28.02.2019	**Saati**	:	13.30
Tez Başlığı	:	TÜRKİYE'DE YAPILAN BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN YER ALDIĞI HABERLER ÜZERİNE YAPISAL BİR ÇÖZÜMLEME			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. EMİNE NİLÜFER PEMBECİOĞLU		Kabul
2-PROF. DR. UĞUR GÜNDÜZ		Kabul
3-DOÇ. DR. ALİ MURAT KIRIK		KABUL
4-DOÇ. DR. NEBAHAT AKGÜN ÇOMAK	N.Omak	KABUL
5-DR. ÖĞR. ÜYESİ HABİBE ÖNGÖREN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. CEYHAN KANDEMİR		
2-DOÇ. DR. NESRİN TAN AKBULUT		

ÖZ

TÜRKİYE'DE YAPILAN BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN YER ALDIĞI HABERLER ÜZERİNE YAPISAL BİR ÇÖZÜMLEME

ADEM UYAR

İnsanların hayatı anlama çabası ve merak duygusuyla başlayan bilim, baş döndürücü bir hızla ilerlemektedir. Yapılan bilimsel çalışmaların toplumlara aktarılmasında ise bilim gazeteciliği en etkili bilim iletişim aracı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Bilim dünyasına katkısı fazla olan ülkelerde, yapılan bilimsel çalışmalar kadar yapılan bilimsel çalışmaların toplumlara iletilmesine de önem verilmektedir. Yaptıkları bilimsel çalışmalarla adından söz ettiren ülkelerin önde gelen gazetelerinde birçok bilim gazetecisi bulunmaktadır. Türkiye'nin bu konuda geri kaldığını söyleyebiliriz. Ülkemizde gazetelerde bilim muhabiri bulmak oldukça zordur. Gazetelerde yer alan bilim haberi ise genel olarak çeviri haberlerden oluşmaktadır.

Bu çalışma ile Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansımaları incelenmiştir. Tiraj bakımında ilk 7 sırada yer alan gazeteler içerik çözümlemesi yöntemiyle ele alınmıştır. Belirlenen haberlere 14 başlıkta toplanan sorular yöneltilerek 7 gazetede yer alan bilim haberlerinin biçimsel yapısı ve kimlik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Bilim, gazetecilik, bilim iletişimi, bilim gazeteciliği, bilim haberleri

ABSTRACT

AN ANALYSİS ON THE SCİENCE JOURNALİSM İN TURKEY REGARDİNG SCİENTİFİC STUDİES CARRİED OUT İN TURKEY

ADEM UYAR

Science, which was born out of people's curiosity and effort to understand life, is progressing at an enormous pace. The need to communicate scientific progress to the masses makes the scientific journalism the most effective communication tool.

Science journalism is regarded as crucial or'u and valuable as scientific progress in those countries that make an important contribution to scientific progress. In these countries, there are many science journalists in the leading newspapers who made a name for themselves with their reports and articles. One can argue that Turkey is lagging behind in this regard. It is very difficult to find a reporter specializes in science journalism in nation wide newspapers. The content on science and scientific progress is generally is limited to few articles in these newspapers.

In this study, reporting of scientific studies in Turkey were examined. The content of top 7 newspapers in circulation were dissected, analysed and studied while using different questions under 14 categories.

Keywords: Science, Journalism, Science communication, science journalism, science news

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazeteler tarafından nasıl bir şekilde ele alındığı değerlendirilmiştir. Gazetelerde birçok bilim haberi yer almaktadır. Bu haberler genel olarak çeviri bilim haberlerinden oluşmaktadır. Yapılan araştırmalar da bu haberlerin gazetelerde ne kadar yer aldığı ve bilim haberlerinin genel problemleri üzerinedir. Ancak ülkemizde yapılan bilimsel çalışmaların medyada ne şekilde yer aldığı üzerine bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansıması ele alınmıştır. Türkiye'de tiraj olarak ilk 7 sırada olan gazetelerde yer alan Türkiye'deki bilimsel çalışmalarla ilgili haberler 14 başlık altında değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmada karşılaşılan en büyük sorun kaynak eksikliği olmuştur. Bilim haberciliği alanında fazla sayıda akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu durum bilim haberciliğinin Türkiye'deki geçmişinin ele alındığı bölümde az sayıda kaynaktan yararlanılmasına neden olmuştur.

Akademik yolun başında yer alan yüksek lisans benim için zorlu bir süreç oldu. Bu süreçte beni yönlendirerek eksikliğini hiçbir zaman hissettirmeyen danışman hocam Prof. Dr. Nilüfer Pembecioğlu'na teşekkürü bir borç bilmekteyim. Bir diğer teşekkür de aileme aittir. Eşim ve çocuklarıma desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

İstanbul 2019

Adem Uyar

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vi**
GRAFİKLER LİSTESİ ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **ix**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
BİLİM HABERCİLİĞİNİN GELİŞİMİ

1.1 Bilim Haberciliğinin Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Gelişimi 6
1.2 Bilim Haberciliğinin Dünyadaki Gelişimi 11
1.3 Bilim Haberciliğinin Türkiye'deki Gelişimi ve Son Durumu 21
1.3.1 Osmanlı Dönemi Bilim Haberciliği 21
1.3.2 Cumhuriyet Dönemi Bilim Haberciliği 30
1.3.3 Türkiye'de Yapılan Bilimsel Çalışmaların Haberleştirilmesi 36

İKİNCİ BÖLÜM
HABERLERİN YAPISAL ÇÖZÜMLEMESİ

2.1 Haberlerin gazetelere göre dağılımı 43
2.2 Haberlerin tarihlere ve günlere göre dağılımı 44
2.3 Haberlerin haftalara göre dağılımı 46
2.4 Haberlerin sayfalara göre dağılımı 48
2.5 Gazetedeki bölümlere göre dağılım 50
2.6 Gazete sayfasındaki yerlere göre dağılımı 52
2.7 Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlerine göre dağılımı 54
2.8 Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı 56
2.9 Haberlerde Manşetin/Başlığın puntosuna göre dağılım 58
2.10 Haberlerin alt veya üst başlığın varlığına göre dağılımı 60
2.11 Haberlerin alt veya üst başlığın puntolarına göre dağılımı 62
2.12 Haberlerin spotun varlığına göre dağılımı 64
2.13 Haberlerin görsellere göre dağılımı 65

2.14 Haberlerin görsellerin kapladığı alanlara göre dağılımı 67
SONUÇ 70
KAYNAKÇA 80
EKLER 85

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1: Haberlerin gazetelere dağılımı 43

Grafik 2.2: Haberlerin günlere dağılımı 45

Grafik 2.3: Haberlerin haftalara dağılımı 46

Grafik 2.4: Haberlerin sayfalara göre dağılımı 48

Grafik 2.5: Haberlerin gazetelerdeki bölümlere göre dağılımı 50

Grafik 2.6: Haberlerin gazete sayfalarındaki yeri 52

Grafik 2.7: Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlere göre dağılımı 54

Grafik 2.8: Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı 56

Grafik 2.9: Haberlerde manşetin/başlığın puntosuna göre dağılımı 58

Grafik 2.10: Haberlerde alt veya üst başlığın var 60

Grafik 2.11: Alt veya üst başlığın puntosu 62

Grafik 2.12: Spotun varlığı 64

Grafik 2.13: Görsellerin varlığı 66

Grafik 2.14: Görsellerin kapladığı alan göre dağılımı 67

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: 1-31 Ocak 2018 Tirajı en yüksek 7 gazete 42

Tablo 2.2. Haberlerin tarihlere dağılımı 44

Tablo 2.3: Haberlerin gazetelerde haftalara göre dağılımı 47

Tablo 2.4: Haberlerin gazetelerde sayfalara göre dağılımı 49

Tablo 2.5: Haberlerin gazetelerdeki bölümlere göre dağılımı 51

Tablo 2.6: Haberlerin gazete sayfalarındaki yerine göre dağılımı 53

Tablo 2.7: Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlerine göre dağılımı 55

Tablo 2.8: Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı 57

Tablo 2.9: Haberlerde Manşetin/Başlığın puntosuna göre dağılım 59

Tablo 2.10: Haberlerin alt veya üst başlığın varlığına göre dağılımı 61

Tablo 2.11: Haberlerin alt veya üst başlığın puntolarına göre dağılımı 63

Tablo 2.12: Haberlerin spotun varlığına göre dağılımı 65

Tablo 2.13: Haberlerin görsellerin kapladığı alanlara göre dağılımı 68

GİRİŞ

İnsanların hayatını doğrudan ilgilendiren bilim, ilk çağlardan beri merak edilen ve insanlar tarafından araştırılan bir konu olmuştur. Bilim insanlarının yaptıkları çalışmaların topluma iletilmesi sürecinde ise bilim iletişimi başlamıştır. Bu iletişim süreci çeşitli yollarla sağlanmıştır. Bilim iletişiminin ilk gerçekleşme şekli bilim insanlar tarafından yazılan mektuplar ve kitaplar yoluyla olmuştur. Gazetelerin yayın hayatına başlaması ve gazeteciliğin gelişmesi, gazetelerin bilim iletişiminde önemli bir araç olmasını sağlamıştır. Gazeteleri, radyo, televizyon ve internet takip etmiştir.

Bilim iletişimi ilk gazetelerde kimi zaman muhabirlerin yazdığı haberlerle kimi zamanda bilim insanlarının kendileri tarafından kaleme alınan yazılarla insanlara ulaşmaktaydı. Sonraki yıllarda bilim gazeteciliği uzmanlaştı ve bilimsel gelişmeler alanında uzaman gazeteciler tarafından toplumlara duyuruldu. Bilimsel gelişmelerin çeşitlenmesi ve insanların yaşantısında belirleyici rol üstlenmesi bilim gazeteciliğinin uzmanlaşmasını zorunlu kılmıştır. Bilim insanları tarafından yeni geliştirilen teknolojiler, hastalıklar için yapılan çalışmalar, insanlar tarafından merakla takip edilmekteydi. Bu durum, bu iletişim sürecini profesyonel insanların yapması gerekliliğini ortaya çıkardı. 1900'lü yılların başlarında özellikle Amerika ve Avrupa medyasında bilim gazeteciliği ve bilim muhabirliği kendine yer bulmaya başladı. 2000'li yıllardan sonra ise büyük gazete ve medya organlarında bilim haberciliği alanında uzman ekipler yer almaktadır.

Bilim gazeteciliği üzerine önemli araştırmalar yapan Orhan Koloğlu'nun anlattığına göre, Türkiye'de gazeteciliğin Amerika ve Avrupa'ya göre gecikmesi, bilim iletişiminde de gazetelerin kullanımını geciktirmiştir. Osmanlı döneminde ilk sayılarını çıkartan gazeteler, bilim haberlerine yeterince yer verememiştir. Bu duruma ülkenin içinde bulunduğu siyasi ortam izin vermemiştir. Gazetelerde; iktidar değişiklikleri, yaşanan uzun süreli savaşlar ve ülkenin geleceği gibi konular geniş yer bulmaktaydı. Bu siyasi konulardan bilim haberlerine sıra gelmemiştir. Türkiye'ye de ise bilim haberciliğinin Osmanlı Devleti'ne göre daha hareketli olduğu görülmektedir. Amerika ve Avrupa'da olduğu gibi bilim gazeteciliğinin uzmanlaşmasında Türkiye

adına fazla bir şey söyleyemeyiz. 2019 yılında dahi gazetelerde bilim muhabiri bulmakta zorlanılmaktadır.

Günümüz insanı hayatının her alanında bilimle iç içe yaşamaktadır. İnsanlar nasıl yaşayacağına ne ile besleneceğine ne giyeceğine hatta cinsel hayatına kadar her şeye bilimle yön vermektedir. Medya ise bu durumu genel olarak reklam amacıyla kullanmaktadır. Abartılı bir şekilde yapılan haberler, mucize ilaçlar, en yeni ve en hızlı teknolojiler, kanser hastalığına ayda bir bulunan çareler gazeteleri süslemektedir. Türkiye'de bilim iletişimi magazin değeri varsa gazetelerde yer almaktadır.

Bilimle özellikle ilgilenen insanlar için günümüzde bilimsel çalışmaları takip etmenin birçok yolu bulunmaktadır. Akademik dergiler ve internet ortamı bilim sever insanlar için en önemli kaynakladır. Ancak; bilime doğrudan ilgisi olmayan insanlar için ana akım medya, bilim iletişiminde yine en önemli araçtır.

Bilimsel çalışmalarıyla adından sıkça söz ettiren ülkelerde bilim haberciliği de gelişmiştir. Ancak, ülkemizde bu alanda büyük eksiklik bulunmaktadır. Gazetelerde yer alan haberler genel olarak ajanslardan alınan çeviri haberlerden oluşmaktadır. Bir konuyla ilgili bir gazetede gördüğümüz haberin kimi zaman aynısını başka bir gazetede veya televizyonda da görmekteyiz. Yeni, özgün ve özel bir bilim haberiyle karşılaşmak oldukça zordur. Bilim gazeteciliğinin gelişmemesi bu durumun temel sebebi olarak görülebilir.

Türkiye'de bilim insanları yaptıkları çalışmaların medyada yer alması için kimi zaman çaba gösterirken kimi zaman da haberlerinin yapılmasına karşı çıkmaktadırlar. Çalışmaların haberleştirilirken medya tarafından sansasyonel bir şekilde verilmesi ve abartılarak gerçek ortamından uzaklaştırılması, bilim insanlarının medyaya mesafeli durmasının temel sebebidir. Yapılan çalışmaların medyada yer almasını isteyen bilim insanları ise yaptıkları çalışmalara maddi ve manevi daha çok destek alabilmek için medyaya sıcak bakmaktadırlar. Medyanın yapılan çalışmaları destekleyici ve teşvik edici yönünün farkında olan bilim kurumları ve üniversiteler son yıllarda halkla ilişkiler birimleri kurarak bilim iletişimine katkıda bulunmaya çalışmaktadırlar. Yapılan çalışmaların ne derecede haberleştirildiği ise soru işareti olarak durmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Ülkelerin yapmış oldukları bilimsel çalışmalar, ülkeler adına bir temsil aracı olmuştur. Örneğin, medyamızda genel olarak "İsviçreli bilim adamları" ifadeleriyle yer alan haberlerle karşılaşmaktayız. Bu durum, İsviçre'de yapılan bilimsel çalışmaların çokluğunu ve bu çalışmaların hafızalarımıza kazındığını göstermektedir. Son yıllarda ise artık bu konunun esprileri ortaya çıkmıştır. Ticari amaçla satışa çıkartılan sıradan ürünler için dahi; "İsviçreli bilim adamları tarafından geliştirilmiştir." şeklinde espriler yapılmaktadır.

Türkiye'de İsviçre'de yapılan bilimsel çalışmalar kadar olmasa da birçok bilimsel çalışma yapılmaktadır. Scientific Journal Rankings (SJR) verilerine göre, Türkiye makale sayısı bakımından dünyada 20. ülke konumundadır. Verilere göre Türkiye'de yılda 25 binin üzerinde makale yayınlanmaktadır. TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal'ın yaptığı açıklamalara göre ise TÜBİTAK 2018 yılı içinde 27 bin 468 projeye destek vermiştir. Yayınlanan makale sayısı, TÜBİTAK'ın desteklemiş olduğu proje sayısı ve son yıllarda üniversite sayılarındaki ciddi artış Türkiye'de de birçok bilimsel çalışmanın yapıldığını göstermektedir. Türkiye için bir temsil aracı olan bu bilimsel çalışmaların gazetelere yansıması ise bu çalışma ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

"Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yazılı basında haberleştirilmesi üzerine yapısal bir çözümleme" başlıklı bu çalışma ile belirlenen gazetelerde yer alan Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazeteler tarafından nasıl bir şekilde ele alındığı incelenmiştir. Araştırmanın çıkış noktası Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere ne kadar ve nasıl yansıdığını görmektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi yıllık 25 binin üzerinde makale yayınlanmakta ve TÜBİTAK tarafından desteklenen yaklaşık 28 bin proje bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmaların yanında üniversiteler ve diğer bilimsel kuruluşlar tarafından da birçok bilimsel çalışma yapılmaktadır. Bu tez çalışması ile Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı haberlerin yapısı ve kimlik özellikleri ele alınmıştır.

Araştırmanın Kapsamı

Medya organları içinde yer alan gazete, radyo, televizyon ve internet bilim iletişiminde önce çıkan araçlardır. Ancak gazeteler bu araçlar içinde etkisini hiç kaybetmeden sürdürmektedir. Gazetelerin bilim gazeteciliğindeki bu etkisinden dolayı gazeteler özelinde bir çalışma yapılmıştır.

Çalışma kapsamında Türkiye'de ulusal bazda yayın yapan ve ülke genelindeki baskı sayısı olarak ilk 7 sırada yer alan gazeteler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. 2018 Ocak ayı boyunca tirajı en yüksek olan 7 gazete; Habertürk, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Sözcü, Posta ve Türkiye gazeteleridir. Bu gazetelerde yer alan Türkiye'den bilimsel çalışmaların yer aldığı haberler çalışmanın temelini oluşturmuştur.

Çalışma 3 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ise 4 başlıktan oluşmuştur. Bu 4 başlığı şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Bilim haberciliğinin ortaya çıkışı, tanımı ve gelişimi
2. Bilim haberciliğinin dünyadaki gelişimi
3. Bilim haberciliğinin Türkiye'deki gelişimi ve son durumu
4. Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların haberleştirilmesi

"Bilim haberciliğinin Türkiye'deki gelişimi ve son durumu" da iki alt başlıktan oluşmuştur. Bu iki başlık ise şu şekildedir:

1. Osmanlı dönemi bilim haberciliği
2. Cumhuriyet dönemi bilim haberciliği

İkinci bölümde ise 7 gazetede bir aylık süre içinde yer alan Türkiye'den bilimsel çalışmaların yer aldığı bilim haberleri incelenmiştir. Gazetelerde yer alan haberler 14 başlıkta yer alan sorulara göre değerlendirilmiştir. Üçüncü ve son bölüm

olan sonuç bölümünde ise yapılan çalışma kapsamında ortaya çıkan veriler değerlendirilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu tez çalışması ile öncelikli olarak bilim haberciliğiyle ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması ile bilim haberciliğinin ortaya çıkışı, dünyadaki gelişimi ve Türkiye'deki gelişimi ele alınmıştır. Daha sonra 2018 Ocak ayı boyunca tirajı en yüksek olan 7 gazetede yer alan bilim haberlerinin özellikleri, içerik çözümlemesi yöntemiyle ele alınmıştır.

Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Çiler Dursun ve arkadaşları tarafından yapılan "*Türkiye'de Bilim Haberlerinin Görünürlüğü ve Temsili: 1993-2008"* başlıklı TÜBİTAK projesinde kullanılan yönergeye göre oluşturulan 14 soru 7 gazetede 31 gün boyunca çıkan sayılarda uygulanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLİM HABERCİLİĞİNİN GELİŞİMİ

1.1 Bilim Haberciliğinin Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Gelişimi

Bilim iletişimiyle ilgili dünyada çok sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Ancak Türkiye'de bu alanla ilgili yeterince çalışma yoktur. Yapılan lisans, yüksek lisans ve doktora tezlerinde Türkiye'de bilim haberciliği üzerine yeterince çalışma yapılmamasının eksikliği görülmektedir. Türkiye'de bilim haberciliği için temel olarak kabul edilecek çalışma Orhan Koloğlu tarafından yapılmıştır. Koloğlu'nun, "*Halka Doğru Bilim: Türkiye'de Bilim Gazeteciliği"* adlı çalışması bilim haberciliği üzerine çalışacak kişiler için en önemli kaynaktır. Ankara Gazi Üniversitesi'nden İrfan Erdoğan tarafından çalışılan "*Türkiye'de Gazetecilik ve Bilim İletişimi"* adlı çalışmada bu alanla ilgili önemli bir eserdir. Ankara Üniversitesi'nden Çiler Dursun ve arkadaşları tarafından yapılan "*Türkiye'de Bilim Haberlerinin Görünürlüğü ve Temsili: 1993-2008"* adlı TÜBİTAK projesi de bu alanla ilgili çalışmak isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynaktır. Türkiye'de yapılan bilim haberciliğiyle ilgili çalışmalarda genel olarak bu 3 çalışma referans alınmaktadır.

Bilim haberleri dünyada ve Türkiye'de gazetelerin yayın hayatına başladığı ilk günden bugüne kadar sayfalarda yer almıştır. Gazeteciliğin ilk yıllarında bilim haberi olduğu bilinmeden verilen haberler sonraki yıllarda daha bilinçli bir şekilde gazetelerde yer almaya başlamıştır. Çoğu kez promosyon ya da reklam biçiminde olan bilim haberleri, son yıllarda teknolojinin gelişmesi ve dünya pazarında geniş yer bulması ile birlikte daha yaygın bir hale gelmiştir. İlk gazetelerde farkında olmadan verilen bilim haberlerinin gelişmesi ve bilinçli bir şekilde yaygınlaşması, endüstriyel çevreler tarafından üretilen ürünlerin pazarlanması ve reklamlarının oluşturulması amacıyla yaygınlaşmıştır. Böylece mucize ilaçlar, sağlık ve güzellik ürünleri, bilgisayar ve internet gibi konularla ilgili yazılar gazetelerde geniş bir şekilde yer almaya başlamıştır. Haberlerin artması ve çeşitlenmesi akademik olarak da bilim iletişimi ve bilim haberciliğinin incelenmesini gerekli kılmıştır (Erdoğan, 2007: 20-21).

Bilim yazarlığı, bilim iletişimi, bilim gazeteciliği ve popüler bilim yazarlığı; bilim iletişiminde öne çıkan tanımlar olsa da tanımların kapsamı hakkında Türkiye de karışıklıklar bulunmaktadır. Bu kavram karışıklıklarının ortadan kaldırılması için mesleki örgütlenmeler ve üniversitelerde bu alanlarla ilgili eğitim veren bölümlerin sayılarında artış olması gerekmektedir. Popüler bilim kitapları ile adı anılan kişiler, popüler bilim yazarı olarak adlandırılmalıdır. Bizzat bilim insanlarının kendisi tarafından yazılan yazılar için bilim insanına, bilim yazarı ya da popüler bilim yazarı denilmelidir. Büyük şirketler tarafından yayınlanan uzmanlık dergilerinde kendilerine ait olmayan araştırmalar hakkında yazılar yazan kişilere; bilim yazarı ya da alanına göre 'çevre yazarı, tıp yazarı' denilmelidir. Alanında uzman kurumlarca yayınlanan dergilerde genel olarak bilim insanının yazıları yer almaktadır. Ulusal basın organları ve bilim ekleri gibi yayınlarda yer alan bilimsel haberler ve araştırmalar yazan kişiler ise popüler bilim yazarı, bilim yazarı ve bilim gazetecisi olarak adlandırılabilir (Kurtuluş, 1997: 18).

İlk bilim muhabirlerinden biri olan William L. Laurence, Nelkin'in aktarmasına göre bilim gazeteciliğini *"Prometheus'un gerçek torunları olan bilim yazarları, bilimsel Olympus'dan yani laboratuvarlardan ve üniversitelerden ateşi alıp halka indiriyorlar"* şeklinde tarif etmiştir (Nelkin, 1994: 9-10).

Bilimin üretilmesinden üretilen ürününün kullanılmasına kadarki bütün aşamaları kapsayan ve bilimin oluş sebebinin zorunluluğu olan süreç bilim iletişimidir. İletişimin olmaması toplumun, bilimin ve insanın olmaması demektir. Bilim iletişimi, bilginin çeşitli araçlarla insanlara aktarılmasını kapsar. Bilginin aktarılması için kullanılan bu araçların başında da gazeteler gelmektedir. Gazeteler bilginin, bilimin aktarılmasında tercih edilen en önemli ve en güçlü araçtır (Erdoğan, 2008).

Bilimsel çalışmaların duyurulması bilimsel çalışmalar hakkında geri bildirimler almak açısından son derece önemlidir. Ardışık düzenli yapılan çalışmalarda yapılan yeni bir çalışmanın duyurulması o alanda çalışan diğer bilim insanları için çok önemlidir. Yapılan bilimsel çalışmaların bilim dünyası ile paylaşılması bilimsel çalışmaların gelişimi adına hayati önem taşımaktadır. Bu yüzden dolayı bilim iletişimi son derce önemlidir (Uçak, 2009: 2)

Bilim iletişimi ve bilim gazeteciliğinin içinde yer alan bilim haberi bir üründür. Bilim haberciliği de bu ürünün üretilmesi için çalışılmasıdır. Kısaca bilim haberciliği, bilim haberi üretilmesi için yapılan çalışmadır. Bilim haberi, bilim iletişiminin haber başlığı altında yer alan bir ürünüdür (Erdoğan, 2008).

Bilim haberciliği, bilimsel ve teknolojik süreçleri ve bu süreçlere dair politikaları, bu süreçleri gerçekleştiren bilim insanlarını ve bilim kurumlarını halkla buluşturan iletişim sürecidir. Dünyada bilim haberciliği 19.yüzyılda bilimin popülerleşmesiyle birlikte batıda başladı. Bilim gazeteciliğiyle ilgili ilk oluşumlar ise 20.yüzyılın başında oldu. Bilim haberciliği, gazeteciliğin birçok alanını kapsayan bir çatı alanıdır. Sağlık, çevre, teknoloji, eğitim gibi alanları kendi çatısı altında toplamıştır. Alt dallarının gelişmişliğine göre bilim haberciliğinin de gelişmişliğinden söz edilebilir (https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/esra-oz/bilim-haberlerinin-artmasi-iyi-bilim-haberciligi-yapildigini-gostermez)

Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalarda ve bilimsel çalışma yapılan fiziki ortamlarda büyük gelişmeler olmuştur. Büyük araştırma merkezleri, enstitüler ve laboratuvarların yanında bilim gazeteciliğinde de önemli ilerlemeler yaşanmıştır. Gazeteciliğin uzmanlık alanlarından biri olan bilim gazeteciliği diğer uzmanlık alanlarına göre fazla gelişmemiş olsa da hızlı bir ilerleme içindedir (Alver, 2013: 25).

Bilim haberciliği için profesyonel haberciler ve diğer haberciler diye ayrım yapabiliriz. Profesyonel bilim habercileri yapılan bilimsel çalışmaları nesnel bir şekilde sunabilmektedir. Ancak diğer haberciler dediğimiz köşe yazarları, magazin yazarları, senaryo yazarları ve halkla ilişkiler uzmanları nesnellikle ilgilisi olmayan bilim haberleri yapabilmektedir. Bu haberler siyasi, endüstriyel, felsefi veya dini hedefleri olan kuruluşlara hizmet edebilmektedir. (Resnik, 1998:165)

Gazeteciler, editörler ve bilim insanları bilimin halka iletilmesinde etkili olmaktadır. Gazetecilik mesleğinin özellikleri, editörlerin yargıları, dokunuşları ve en önemlisi de bilimsel çevrenin uygulamış olduğu kontrol mekanizmasıyla bilim haberleri halkla buluşmaktadır. Bilim insanları yapılan çalışmaları akademik dergiler üzerinden takip etmektedir. Alanlarıyla ilgili yapılan bütün çalışmalar ve gelişmelere

akademik dergiler aracılığıyla ulaşmaktadırlar. Topluma hitap etmek isteyen bilim insanları ise ana akım medya ve popüler dergilerle iletişime geçmektedir. Ana akım medya içinde ise gazeteler önemli bir yer tutmaktadır. Gazeteciler ise bilim dünyasının karmaşık ama haber değeri çok yüksek olan konularını halka ulaştırmak için bilim insanlarına bağımlıdır. Bilim insanları ve gazeteciler arsındaki bu ilişki bilimin halka ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Nelkin, 1994: 23-24).

Bilimsel iletişimde bilginin üretiminden kullanıcıya ulaştırılmasına kadar uzayan bir iletişim zinciri ve süreci vardır. Bu süreç, bilgiyi üreten araştırmacı/yazardan başlayarak, araştırma kurumlarını, yayıncıları, aracıları, kütüphaneleri ve kullanıcıları içine alan bir iletişim zinciri içinde gerçekleşmektedir (Uçak, 2009: 3)

İlk nesil bilim gazetecileri bilim eğitimi almış kişilerden oluşmuyordu. Sonraki yıllarda bilim eğitimi almış muhabirler, bilim gazeteciliğini yapmaya başladı. Bilim eğitimi almamış gazeteciler sektörün içinde kendilerini yetiştirdi. Bilim gazetecisinin bilim alanında eğitim alıp almadığı ya da bilim haberciliğinde tecrübeli olup olmadığı bilim insanlarına sordukları sorularla ortaya çıkmaktadır. Tecrübesiz gazetecinin sorduğu sığ sorular onu ele verir. Bilim eğitimi alan gazetecilerin bilim insanlarını daha iyi anladığı ve sordukları soruları da ona göre seçtikleri söylenebilir. Bilim gazetecilerinin bazıları başka alanlarda gazetecilik yaparken ek alan olarak bilim gazeteciliği de yapmaktadır (Nelkin, 1994: 144-145).

Batılı ülkelerde bilim gazeteciliği üniversitelerde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitimlerin verildiği bir alan iken ülkemizde hak ettiği yere bir türlü gelememiştir. Gelişmiş ülkelerde bilim gazeteciliğini teşvik etmek, özendirmek Ar-Ge için verilen destek kadar önemli görülmektedir. Hükümetler, bilim ve teknolojiye yaptıkları yatırımı halka anlatabilmek adına bilim gazeteciliğine ihtiyaç duymaktadır. Medyanın bilim iletişimindeki gücünü gören bilim kurumları ve büyük şirketler özellikle bu alana ciddi önem vererek hazırladıkları basın bültenleriyle yayın organlarını beslemişlerdir. Gazetecilerin bilim haberlerine ilgi duymasında basın bültenlerinin önemli bir katkısı olsa da bilim muhabirlerinin bilime özel ilgi duyması da bilim haberciliği adına önemli bir artıdır (Kurtuluş, 1997: 18).

Medya tarafından yapılan bilim haberleri, bilim insanları tarafından genel olarak eleştirilmektedir. Bilim insanları tarafından yapılan eleştirinin temelinde haberlerin bilimsellikten uzak bir şekilde sunulması gelmektedir. Haberlerin sansasyonel şekilde ele alınması ve magazinsel boyutunun ön plana çıkartılarak çalışmanın ana ekseninden uzaklaştırılması bilim insanları tarafından kabul edilmeyen bir durum olmuştur (Bucchi ve Mazzolini, 2007: 53).

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları tarafından Türkçeye çevrilen *"Bilim İnsanının Medya Rehberi"* kitabında bilim insanlarının medyaya bakışı ile ilgili dikkat çekici bir örnek verilmiştir. Nükleer ve moleküler fizikçi ve Ulusal Bilim Vakfı eski yöneticisi Neal Lane, tarafından anlatılan olay şu şekildedir: *"Siz hiçbir karabasanda otoyolda hızla giderken, birden asfaltın bittiğini ve uçurumdan aşağıya, kayaların üzerinde patlayan dalgalara doğru düşmeye başladığınızı gördünüz mü? Bazı araştırmacılar için ,"Sizinle bir söyleşi yapmak istiyorum," diye başlayan bir telefon almak da, aynen böyle bir duygu"* (Grossman, Hayes, 2008:17)

Batılı ülkelerde ve Amerika'da bilim gazetecileri yazılarının içeriklerini ve konularını genel olarak basın bültenlerinden, üniversite ve araştırma merkezlerinin halkla ilişkiler birimlerinden, konferanslardan, akademik dergilerden ve kişisel bağlantılardan seçmektedir. Muhabirler yazılarını gündelik olarak gazete baskısına yetiştirmek için ve meslektaşlarının bir adım önüne geçmek için çok aceleci davranmaktadırlar. Bu durum da yazıların içeriğinin derinlemesine incelenmesini engellemektedir. Bilim haberciliğinin gelişmiş olduğu ülkelerde ekonomik nedenlerden dolayı da bilim haberi kısıtlanmaktadır. 100 binden az tirajlı gazetelerde bilim muhabiri genel olarak bulunmamaktadır. Gazeteci bilimin yanında bir iki alanla da ilgilenmektedir. Bu durum da bilim haberlerine gereken önemin verilmesini engellemektedir. Batıda büyük gazeteler bilim gazeteciliğini de alanlara ayırmışlardır. Çevre, tıp, enerji, savunma sanayi gibi alanlar için ayrı ayrı uzman gazeteciler çalıştırmaktadır. Bilim gazetecileri yazılarını genel olarak doğruluk ve anlaşılması üzerine kurgularken editörler ise okuyucuyu cezbetmek ve sansasyonel hale getirmek için yazılarla oynamaktadırlar (Nelkin, 1994: 158-159-160).

2000'li yıllardan günümüze kadar ki sürede bilimsel haber üretiminde, dijital kütüphaneler, arama motorları, bilim blogları ve sosyal medya gibi ortamlar da kullanılmaktadır. Büyük medya kuruluşlarında bilim servisleri ve bilim gazetecileri yer almaktadır. Genel olarak doğa bilimler, tıp ve teknik alanlarda haberler yazılmaktadır. Medyada sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili haberlere daha az yer verilmektedir. Yapılan haberler de genel olarak gündelik yaşantımızla ilgili pratik bilgilere yer verilmektedir (Alver, 2013: 42-43).

Bilginin üretilmesi ve bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler bilimsel iletişimin değişik yollarla sağlanmasına neden olmuştur. Yapılan çalışmaların kayıt altına alınması ve iletilmesi yazılı kaynaklardan çıkarak elektronik ortamlara geçmiştir. Bu durumda bilimsel bilginin kayıt altına alınmasında ve iletilmesinde önemli görevler üstlenen üniversite kütüphanelerini etkilemiş ve geliştirmiştir (Uçak, 2009: 2)

1.2 Bilim Haberciliğinin Dünyadaki Gelişimi

Bilim gazeteciliğinin tarihini gazeteciliğin tarihiyle eşdeğer görebiliriz. İlk çıkan gazetelerde bilim haberleri bulunmaktaydı. Gazeteciler yaptıkları işin bilim gazeteciliği olduğunu bilmeseler de bilim haberlerine gazetelerinde yer vermiştir. Bilim alanında uzmanlaşmış bilim gazetecilerinin ortaya çıkması ise tarihsel olarak yakın döneme denk gelmektedir (Kurtuluş, 1997:).

17. yüzyılın ilk yıllarında okuyucularıyla buluşmaya başlayan ilk gazeteler politik yazıların yanında doğa bilimleriyle ilgili yazılara da yer vermiştir. Endüstri devrimi ve Fransız Devrimi gibi gelişmeler; eğitim ve öğretimin, aydınlanmanın, akılcılığın ve bilimsel gelişmelerin yolunu açmıştır. Yeni yaşanan bilimsel gelişmeler de dönemlerinde yayın yapan gazeteler tarafından okuyucularına iletilmiştir (Alver, 2013: 40).

Avrupa'da modern anlamda bilim devriminin kökenleri 16.yüzyılda gelişmiştir. 1900'lü yılların ikinci yarısından itibaren ise bilim, endüstriyelleşerek insanların hayatında doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olmaya başlamıştır. Bilimsel bilginin çeşitlenmesi ve soyut hale gelmesi anlaşılmasını güçlendirmiş, diğer yandan

da bilim, hayatımıza daha çok girmiş ve sorunlarımızın çözümünde gerekli hale gelmiştir. Yapılan bilimsel çalışmalar, araştırma kurumlarının halkla ilişkiler birimleri aracılığıyla medyada daha geniş yer almaya başlamıştır. Bilimsel bilginin hayatımızda daha çok önem kazanmasının nedeni olarak 1960'lı yıllardan sonra gelişen, gündelik yaşamımızın giderek dijitalleşmesi ve teknik yönlü gelişmelerin yaşanması gelmektedir (Alver, 2013: 23).

Gazetecilik başlamadan önce yapılan bilimsel çalışmalar, bilim insanlarının yazacağı kitaplardan ya da mektuplardan takip edilirdi. Kitapların yazılması ve insanlara ulaşması çok uzun zaman alan bir süreyi kapsamaktaydı. 1666 yılında yayın hayatına başlayan Londra Gazetesi modern anlamda ilk gazete sayılmaktadır. İlk İngiliz bilim dergisi ise 1665 yılında yayın hayatına başlamıştır. 1965 yılına kadar mektuplar ve kitaplarla duyurulan bilimsel gelişmeler "Philosophical Transactions of the Royal Society of London" adlı bilim dergisinin çıkmasıyla mektup ve kitaplar yerine dergide yer bulmuştur. (https://blogs.scientificamerican.com/observations/the-line-between-science-and-journalism-is-getting-blurry-again/)

Amerikan dergileri bilimsel gelişmeleri yakından takip etmiştir. Yapılan bilimsel çalışmalar ulusal gururun öne çıkarılmasına neden oluyordu. 1790'larda botanikçilerin, jeologların ve kâşiflerin makaleleri dergilerde geniş yer buluyordu. Kuzey Amerika'nın merakını bu makaleler gideriyordu. 1800'lü yıllarda bilim alanındaki deneyci çalışmalar ve mucit kadro ilgi odağıydı. Yenilikçi tarım teknikleri, bitkilerin tıbbi faydaları dergilerde en çok kullanılan konuların başında geliyordu. 1800'lü yılların sonlarına doğru ise halk sağlığı, tarım ve endüstri çoğu bilim insanı tarafından çalışılan konulardı ve bu konular gazete ve dergilerde yer buluyordu (https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television)

1845 yılında Scientific American ve 1888 National Geographic bilimle ilgilenen insanların vazgeçilmez dergileriydi. Scientific American, buluş ve yeni teknolojilerin gelişmelerine yer veren bir dergiydi. Yenilikler bu dergiyle takip edilirdi. National Geofraphic ise Amerikalıların dünyayı takip noktasıydı. Amerika dışındaki yaşam ve yeni yerler bu dergi aracılığıyla takip edilirdi

(https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television)

Viktorya Çağı'nda (1837-1901) Avrupa kıtası ikinci bir endüstri devrimi ve koloniyel gelişme yaşıyor ve modern devletlerin doğuşuna şahitlik ediyordu. Bilim insanları yaşanan bu süreçte bilim iletişiminin gelişmesiyle bilimin daha hızlı bir şekilde ilerleyeceğini düşündüler ve herkes için bilim sloganını benimsediler. Bu dönemde bilimin elitlerin ilgilendiği bir alan olmaktan çıkıp halka indirilmeye çalışıldığı dönem olmuştur. Bilimin halka anlatılması için İngiltere'de meşhur bilim insanlarından Michael Faraday, Thomas Huxley ve Norman Lockyer gibi bilim insanları, Fransa ve Almanya'da ise bilim yazarları tarafından bilimsel gelişmeler halka anlatılmaya çalışılmıştır. İtalya'nın milli birliğini geç tamamlaması bilimsel çalışmalar da geri kalmasına neden olmuş olsa da bilimsel alanda 1861'yılından sonra önemli çalışmalar yapmışlardır. İtalya'da da halk için bilim anlayışı benimsenmiş ve yapılan çalışmaların halka indirgenmesi için bilim yazarlığı önemli bir araç olarak kullanılmıştır. İtalya bilimin halka indirgenmesinde çok istekli olsa da İtalya'daki okur-yazar oranın düşük olması bunu engellemiştir. İngiltere'de yüzde 97, Fransa'da yüzde 95 olan okur-yazar oranı İtalya'nın en üstün olduğu bölgelerinde ancak yüzde 75'e ulaşıyordu. Bu durumda bilimin halkla temasını zorlaştırmıştır (Govoni, 2007: 24-27).

Bilim gazeteciliğinin olgunlaşması ve şekillenmesi 19. yüzyıla denk gelmektedir. Sanayi devriminin oluşturduğu bilimsel ortam halkın bilim ve teknolojiye olan ilgi ve merakını ciddi oranda arttırmıştır. Halk bilimi her türlü kötülüğün önüne geçecek gelişmeler olarak görmekteydi. Bilime duyulan bu ilginin yanında ortaçağ bağnazlığı da medyada geniş yer bulmaktaydı. Gazeteler bir yandan bilimsel gelişmeler ve bilimin olağanüstü çalışmalarından bahsederken diğer yandan da aynı gazete içinde ortaçağın bağnaz fikirleri yer almaktaydı. Gazeteler bilimsel gelişmeleri haberleştirirken anlaşılması güç konuları ele aldığında halkın bilime bakışı ve bilim insanlarını anlayışı zorlaşıyordu. Einstein'ın görelilik kuramıyla ilgili yapılan haberler konuyu tam olarak anlatmakta zorlandığı hatta yanlış anlattığı için halkın bilme bakışını olumsuz etkiliyordu. Yapılan bilim haberleri bilim insanlarının farklı bir

dünyada yaşayan ulaşılması çok zor insanlar olarak algılanmasına neden oluyordu. Halk ve bilim arsındaki uçuruma bilim insanı ve gazeteci arsındaki uçurum da eklenerek günümüze kadar gelmiştir. Bu sorun bugün de bilim gazeteciliğinin önündeki en büyük sorundur. Bilim gazeteciliğinin en önemli amacı halka bilimsel gelişmeleri duyururken aynı zamanda yanlış bilim gazeteciliğinin de önüne geçmek ve bilim insanlarının medyaya olan güvensizliğini engellemek olmalıdır (Kurtuluş, 1997: 19).

19. yüzyılda bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler gazetelerde geniş ve sansasyonel bir şekilde yer bulmuştur. Yapılan bilimsel konferans ve toplantılar gazeteler tarafından düzenli bir şekilde okuyuculara ulaştırılmıştır. Bazı gazeteler ise konferanslar için özel baskılar yapmıştır. 1872 yılında New York Tribune, ünlü bir fizikçi olan John Tyndall'ın konferansını 50 binden fazla sayıda basmıştır. Yapılan bilimsel haberler ise genel olarak tarımla ilgili yeni gelişmeler, en yeni ilaçlar gibi konuları içeriyordu (Nelkin, 1994: 124-125).

Bilim insanları 1800'lü yılların sonunda yaptığı çalışmaları halka sunabilmek adına çeşitli yollar denemiştir. Bilim insanlarının halka ulaşabilmek için izledikleri yolların başında bilimsel konferanslar düzenleyerek halkla buluşmak yer almıştır. İkinci sırada ise bilim insanları gazetelere yazdıkları yazılar ile halka ulaşmaya çalışmıştır. Bilim insanlarının seslerini duyurmak adına yaptıkları bu çalışmalar netice vermiş ve bilim insanları aldıkları desteklerle tekrar araştırmalarına yoğunlaşmışlardır. Birinci dünya savaşından sonra bilimsel alanların genişlemesi ve yapılacak çalışmalar için fon ihtiyacı bilim insanlarının halkla yakınlaşması gereğini tekrar ortaya çıkartmıştır. Bilim kurumları yapılan çalışmaları topluma iletebilmek adına halka ilişkiler birimleri kurmaya başlamışlardır. Amerikan Kimya Derneği (ACS) 1919'yılında haber servisi kurmuştur. Bu servis yapılan çalışmaları topluma iletebilmek amacıyla uzman bilim yazarları çalıştırmış ve bilimsel çalışmaları gazete, dergi ve radyolara iletmiştir. 1930'lu yıllarda ise diğer bilim kuruluşları da aynı şekilde halkla ilişkiler bölümü kurmaya başlamışlardır (Nelkin, 1994: 191-192).

Yirminci yüzyılın başlarında ise insanlar daha pratik bilgileri arıyordu. İnsanlar teknolojinin getirdiği yeniliklerin nasıl kullanılacağı, nasıl tamir edileceği ile ilgili

bilgilerin arayışı içindeydi. Daktilo, araba, radyo ve elektrikli ürünlerin nasıl çalışacağı gibi sorulara cevap veren ve 1902 yılında yayına başlayan Popüler Mekanik (*Popular Mechanics*) teknolojiyi yakından takip eden Amerikalılara hitap ediyordu. 1920'li yıllara gelindiğinde gazeteciler bilim ve tıp alanında uzmanlaşmaya başladı (https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television)

Birinci dünya savaşında kullanılan teknolojiler bilime duyulan ilgi ve merakı daha da arttırdı. Halk bilimin her şeyin hakkından gelebilecek bir olgu olduğu fikrine kapıldı. 1900'lü yılların başında bilime duyulan coşku aynı zamanda başka bir problemi de gün yüzüne çıkardı. Basında yer alan bilimsel haberler halk tarafından tam olarak anlaşılmıyordu. Bilim, bilim insanları ve entelektüel birikimi yüksek olan bazı insanlar arasında sıkışıp kalmıştı. Bu durumun demokrasi adına sorunlar doğurabileceğiyle ilgili yazılar gazetelerde yer almaktaydı. Bu problemi çözmek için 1921 yılında 30 gazeteci ve Edwin W. Scripps tarafından Science Service (Bilim Servisi) kuruldu. Bu servis bilim haberleriyle ilgili ilk sendikadır. Servis, bilim haberlerinin dağıtılması görevini üstlenmiştir. Edwin W. Scripps, bilimin demokratik toplum yapısının olmazsa olmazı olduğuna inanıyor ve bilim haberlerinin çok satacağını biliyordu. Scripps, çok sayıda bilim insanlarıyla da birlikte çalışarak bilim haberleri üretti. Bilimi sade ve okunabilir şekilde sunan sendika ilk kuruluğu yıllarda yazılarını 7 milyondan fazla okuyucuya ulaştırdı. 1920 yılında 100 abonesi bulunan sendika, bilim gazeteciliğinin temellerini oluşturmaktadır. Bilim Servisi'nin amacı, *"Servis bilim için maddi destek kazanacak ve gazete okuyucuları arsında bilimsel zihniyeti teşvik edecektir."* şeklinde anlatılmaktaydı (Nelkin, 1994: 127-128).

Kar amacı gütmeyen bir haber kuruluşu olan Science Service, basın bültenleri, fotoğraf ve çizimler sunarak gazetecilere bir haber ajansı gibi hizmet etmiştir. Sonraki yıllarda radyolara bilim programları da yapan ajans bilimsel gelişmeleri radyolar aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaştırmıştır (https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television).

Bu bilim servisi uzun yıllar faaliyetine devam etti. Şu an ise Science News dergisiyle çalışmalarını sürdürmektedir. Gelişen basın ve yayın bu servisin önemini azaltmış olsa da bu ajans web sitesi araçlığıyla da bilim gazeteciliğini sürdürmektedir (Kurtuluş, 1997: 19).

Bilim Servisi kurucuları bilimin halka ulaştırılabilmesi için bazı tavizler vermeleri gerektiğinin farkındaydılar. Popüler ve sansasyonel üsluptan kaçınmaları gerektiğini bilmelerine rağmen sendikanın ilk yayın yönetmeni olan Edwin E. Slosson, okuyucu için popüler olan bilginin verilmesi gerektiği ve okuyucu için yarışılması gerektiğine inanıyordu. Slosson, bilimin enlerle başlayan kısa paragraflar halinde haberleştirilmesi gerektiğini, haberde insani ilgiyi, hatta aşk duygusunun kullanılması gerektiğini söylüyordu. Slosson, bu özellikleriyle bilimi halka ulaştıran en etkin bilim gazetecilerinden biri olmuştur. Yazılan yazılar hem halkın dikkatini ciddi bir şekilde çekmiş hem de bilim insanları tarafından kabul edilmiştir. Servis, bilim gazeteciliği için bir pazar ve kalıp oluşturmuştur. Bilim Servisi yazarları genel olarak 30'lu yaşlarda gazetecilerden oluşmaktaydı. Bu gazeteciler bilim gazeteciliği için herhangi bir eğitim almamış olsa da yaptıkları işe verdikleri önemle bugünün bilim yazarları için bir imaj ve üslup oluşturmuşlardır (Nelkin, 1994: 129-130-131).

Fon desteklerinden yaralanma ve kamu lehinde olumlu bir imaja sahibi olmada basının önemini kavrayan bilim insanları 1930 da kurulan Bilim Servisi ile yakın ilişkiler kurmaya çalışmışlardır. Özellikler tıp alanında çalışan bilim insanları basınla ilişkilerini geliştirme yoluna gitmişlerdir. Bunda yalancı hekimlerin büyülü cazibesinin önüne geçme amacı birinci sırada gelmektedir. Bilim insanlarının medyada yer almak amacıyla önem verdiği halkla ilişkiler çalışması ikinci dünya savaşından sonra yine hız kazanmıştır. Amerikan Kanser Derneği 1952 yılında gazetecilerin dikkatini çekmek için araştırma merkezlerine geziler düzenleyerek gazeteciler ile yakın ilişki kurmaya çalışmıştır. Yapılan bu gezi çalışmaları ile medyada tam bir kanser seferberliği başlatılmıştır. Bilim dünyasının medya ile kurduğu yakın ilişkiler fon desteklerinin alınmasıyla biraz geri plana atılmıştır. Ne zamanki fon ihtiyacı artmış halkla ilişkilere önem verilmiştir. 1960 sonrasında ise bilim dünyası halkla ilişkilere verdiği önemi daha da arttırdı. 1970 yılından sonra ise

düzenli bir şekilde bilim insanları ile gazeteciler bir araya gelmeye başladı. Toplantılar, konferanslar, seminerler düzenlendi. Yapılan çalışmalar basın bültenleri ve bildiriler medyaya iletildi. Halkla ilişkiler önem veren kuruluşların arasında NASA gibi devlet kuruluşları da bulunmaktadır. NASA çok gelişmiş ve iyi bir halkla ilişkiler birimi kurarak yaptığı çalışmaları insanlara anlattı ve yeni yapacağı çalışmalar için halkın desteğini yanına aldı. Devlet kurumları ve bağımsız bilimsel kuruluşlar bilimsel çalışmalarını sunabilmek adına sonraki yıllarda kendi gazetelerini de çıkartmaya başladılar. Çok fazla sayıda basılan bu gazeteler yapılan çalışmaları halka sunuyordu ancak tamamen kendi kuruluşları ile ilgili yazıların yer alması, yazıların reklam içerikli olmasına neden oluyordu. Bu durum okuyucular tarafından hoş karşılanmamıştır (Nelkin, 1994: 194-195).

Amerika Birleşik Devletleri'nde bilim yazarlarının profesyonelleşmesi 1930'larda oluşan (National Association of Science Writers NASW) Bilim Yazarları Ulusal Birliği'ne kadar dayanır. 1921 yılında Edward Scripps tarafından kurulan Bilim Servisi (Science Service) profesyonellik yolunda önemli bir öncüldür. (Jensen, 2014:-41).

1978 yılı Amerika'da ve İngiltere'de bilim haberciliği adına önemli bir yıl olmuştur. New York Times, bu yıl ilk defa bilim sayfası ve bilim bölümü açmıştır. Bilim bölümü ve bilim sayfası açılarak bilim haberlerinin gazetede daha fazla ve geniş bir şekilde yer alması sağlanmıştır. New York Times'ın bilim haberleri için yapmış olduğu bu adım Amerika ve İngiltere'deki birçok gazete tarafından örnek alınmış ve gazetelerde bilim haberleri daha geniş ve çok sayıda yer almaya başlamıştır (Jensen, 2014:-42).

Bilim dünyasında yaşan gelişmeler ve insanların bilime ilgisinin artması bilim iletişiminde profesyonel gazetecilerin ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır. Toplum içinde eğitim seviyelerinin farklı olması ve toplumsal farklılıklar bilim gazetecilerin bu alanların hepsini düşünerek haber yapmalarına sebep olmuştur. Bu durum alnında uzmanlaşmış bilim gazetecilerinin ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır (https://blogs.scientificamerican.com/observations/the-line-between-science-and-journalism-is-getting-blurry-again/).

Amerika'da bilim gazetecilerinin uzmanlaşması 20.yüzyılın başlarına denk gelmiştir. 1920'li yıllara gelindiğinde alanında uzmanlaşmış birçok bilim muhabiri bulunmaktaydı. *New York Times* gibi önde gelen birçok gazete de yazarlık yapan Waldemar Kaempffert, kariyerine 1897'de *Scientific American'da* başladı. 1915'te *Popular Science Monthly'nin* editörü ve ardından 1920'lerde gazetelere geçti. Kaempffert, 1927-1928 ve 1931-1956 yılları arasında *New York Times'ın* bilim editörü olarak görev yaptı. 1930-1964 tarihleri arasında muhabirlik yapan bir başka *Times* muhabiri de William L. Laurence'dir. Laurence Amerika'da bilim haberciliğinin en önemli muhabirlerinden biri olmuştur. 1934 yılında Laurence, bilim gazetecilerinin kurumsal yapısını temsil eden ve sendikal sorumlulukları da bulunan Ulusal Bilim Yazarları Birliği'nin kurulmasında öncü gazetecilerden olmuştur https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television

1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde sayıları parmakla gösterilecek kadar az sayıda bilim gazetecisi bulunmaktaydı. 1956 yılına gelindiğinde New York Times'de Larunce'nin yanında iki bilim gazetecisi daha vardı. Bunlar Harold Schmeck ve Walter Sullivan'dı. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise New York Times'da 12 bilim gazetecisi bulunmaktaydı (Nelkin, 1994: 9-10).

İkinci dünya savaşı Amerika da bilim haberciliğini kesintiye uğratmıştır. Yapılan bilim haberlerinin ise kontrollü bir şekilde yayılmasına dikkat edilmiştir. ABD tarafından yapılan bilimsel çalışmaların halka duyurulmasında uzman bir bilim gazetecisi olan New York Times muhabiri William L. Laurence'den devlet destek alımı ve Laurence'ye haberler yaptırılmıştır. 1970'li yıllara gelindiğinde ABD'deki birçok gazete düzenli olarak bilim sayfası ve bilim bölümlerine yer vermeye başladı (https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television).

Amerika Birleşik Devletleri gazetelerde yer alan bilim haberleri yaşanan bilimsel gelişmelere göre çeşitlenmiştir. Dünya gündeminde yer edinen bilimsel çalışmalar gazeteler için öncelikli bilim haberleri olmuştur. 1960'lı yıllarda uzay programları, Rusların uzaya gönderdiği köpek, Nükleer bomba denemeleri 1970'lerde

çevrenin ve sosyal hayatın riskleri, 1975'li yıllarda kanser için yapılan çalışmalar, 1980'lerde DNA üzerinde yapılan çalışmalar hakkında haberler gazetelerde yer almıştır (Nelkin, 1994: 12-13).

Amerika'da yerel gazeteler ve New York Times gibi dünya çapındaki gazetelerin bilim haberini ele alışlarında farklılıklar olsa da haber sayıları bakımından gazeteler arasında benzerlikler bulunmaktaydı. Büyük gazetelerin alana özel muhabirlerinin bulunması haberleri ayrıntılı bir şekilde ele almalarına yardımcı olmuştur. Ancak yerel gazetelerde bilim muhabirlerinin bulunmaması ele alınan konuların sığ kalmasına neden olmuştur. Yapılan haberlerin sığ kalması dışında muhabirlerin haberleri aynı doğrultuda olmuştur. Bu durumda muhabirlerin benzer kültürde yetmiş olmalarının ve gazetecilik alanında benzer eğitim almış olmalarının etkisi vardır (Nelkin, 1994: 20).

İngiltere'de Daily Telegraph gazetesi model alınarak yapılan araştırmada 1940-1990 yılları arasındaki bilim haberciliğinin genel eğilimi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre İngiliz basınının bilim haberciliğinde genel olarak fizik ve matematik bilimlerine ağırlık verdiği görülmüştür. Fizik ve matematiğin bu üstünlüğü 1980'li yıllardan sonra yerini biyomedikal haberlere bırakmıştır. İngiliz medyası 1940-1960 arasında yapılan bilim haberlerinde eğitici amacı ön plana çıkartmıştır. 1970-1980 yıllarında ise bilime bakışta şüpheci eleştirel yaklaşımı benimsemiştir. 1990 sonrası ise bilimin bozulan imajını düze çıkartma ve bilimin savunuculuğunu üstlenme genel eğilim olmuştur. Bu çalışmaya göre 1940'lı yıllarda fiziki bilimler, 1950'lerde nükleer güç, 1960'lı yıllarda dünyanın iki bloğunu da saran uzay yarışları, 1970'lerde çevreci ve anti nükleer yaklaşımlar, 1980'li yılların başında kansere karşı savaş, 1980'in sonlarında ve 1990'lı yıllarda bilim haberlerinin medikalleşmesi yani biyoteknoloji ve biyomedikal gibi konuların gazetelerde yer aldığı görülmektedir. Yapılan bu haberler dünyadaki bilimsel gelişmelerle ilgili konuları kapsamaktadır. Bu durumda İngiliz medyasında yer alan bilim haberlerinin dünya gündemiyle dengeli ilerlediğini göstermektedir (Bauer ve Gregory, 2007: 44).

1960 yılı İtayla bilim gazeteciliği için önemli bir tarihtir. Bu tarihte ilk defa gazeteler bilim ve teknolojiye tam sayfa ayırmıştır. Bu iki gazete Corriere Della Sera

ve La Sampa gazeteleridir. Yine yurt haberleri, dış haberler, ekonomi ve sanat sayfalarında da bilim haberlerine yer verilmiştir. Corriere Della Sera gazetesi kapsamında yapılan araştırma ana sayfada yer alan haberlerin yüzde 5.8'lik bir oranda bilim haberlerine yer ayrıldığını göstermiştir. Bilim haberlerinin yazarları; bilim insanları, doktorlar, yorumcular ve gazeteciler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak haberlerin büyük çoğunluğu bilim gazetecileri tarafından yapılmıştır. Yapılan bilim haberlerinin yarısından fazlası biyoloji ve tıp alanını kapsamaktadır. Geri kalan içerik ise fizik, jeoloji, astronomi ve mühendislik alanları ile ilgili olmuştur. Yapılan haberlerde genel olarak üniversitelerdeki araştırmalar, konferanslar, sempozyumlar, sağlık otoriterleri, çeviri haberler ve dergiler kaynak gösteriliyordu. 1961 yılı ve sonrasında Corriere Della Sera gazetesinde yer alan bilim haberlerinde sağlık haberlerinin oranı düzenli bir şekilde artmıştır. Bunun sebebi olarak artan sayfa sayısı ve tıp alanında meydana gelen gelişmeler gösterilebilir. Sonraki yıllarda gazetede yer alan bilim haberleri 4 kattan fazla artmıştır (Bucchi ve Mazzolini, 2007: 55-56-57-60).

20. yüzyılların başlarında Almanya'da modern gazeteciliğin kurumsallaşması ile birlikte gazeteler düzenli olarak bilim haberlerine yer vermeye başlamıştır. Özellikle fizik alanında meydana gelen gelişmelerin haberleştirildiği gazeteler Hitlerin gelişi ile siyasi idarenin sözcüsü konumuna geldiği için bilim haberciliği önemini yitirmiştir. Almanya'nın yanı sıra İtalya ve İspanya gibi ülkelerde Nasyonal Sosyalist iktidarlar gazeteleri ideolojilerini yaymanın en önemli aracı olarak gördükleri için bilim gazeteciliği önemini yitirmiştir (Alver, 2013: 41).

2000'li yıllardan sonra Almanya'da bilim gazetecisi yetiştirmek ve bilim gazeteciliğini geliştirmek adına üniversitelerde yükseköğrenim vermek amacıyla anabilim dalları kurulmuştur. *"Almanya'da Darmstadt, Dortmund ve Freie Berlin Üniversiteleri, bilim gazeteciliği alanlarında öğrenim olanağı sunmaktadır"* (Alver, 2013: 46).

Latin Amerika ülkelerinde bilim haberciliği dışa bağımlı bir şekilde ilerlemiştir. Günlük gazetelerde az sayıda yer alan bilim haberleri internetin kullanımına bağlı olarak gelişmiştir. Haberlerin ağırlığı daha çok tıbbi alanlarda olmuştur. Haberler genel olarak çeviri ağırlıklıdır. Yapılan haberlerin konuları ise

birinci dünya ülkelerindeki gelişmeler olmuştur. Latin Amerika Teknoloji Muhabirleri Federasyonu 2004 yılında kurulmuştur (Veneu, Amorim ve Massarani, 2007-78).

Avrupa ülkelerinden bazılarında bilim gazetecileri ve bilim yazarları çeşitli meslek kuruluşları ve üst kuruluşlar tarafından örgütlenmektedir. Bunlara örnek olarak, *"Amerika Birleşik Devletleri'ndeki NASW (National Association of Science Writers-Ulusal Bilim Yazarları Birliği), İngltere'deki ABSW (Association of British Science Writers-İngiliz Bilim Yazarları Birliği) ve Avrupa'daki EUSJA (European Union of Science Journalsts Associations-Avrupa Bilim Gazetecileri Dernekleri Birliği)* gibi örgütler sayılabilir (Kurtuluş, 1997: 19).

1.3 Bilim Haberciliğinin Türkiye'deki Gelişimi ve Son Durumu

1.3.1 Osmanlı Dönemi Bilim Haberciliği

Osmanlı Devleti'nde kuruluş ve yükseliş döneminde önem verilen ve desteklenen bilim sonraki yıllarda önemini yitirmiştir. Bilim ve teknolojinin tekrar ön plana çıkmaya başlaması ise Lale Devri ile olmuştur. Ancak bu dönemde bilim ve teknoloji genel olarak üst yönetici kadroda kalmıştır. Bilim ve teknolojinin halkla teması ise Tanzimat dönemine denk gelmektedir. Bilimin halkla temasındaki gecikmenin nedeni olarak matbaa ve gazetenin Osmanlı Dönemi'nde Avrupa'ya göre geriden gelmesi gösterilmektedir. Matbaada yaklaşık 400 yıl gazetede ise 250 yıl Avrupa'dan geri kalınmıştır. Bu gecikmenin yanında ülkedeki okuryazar oranının da düşük olması bilimsel gelişmelerin okuma yazma bilen üst düzey insanlara ve devlet memurlarına ulaşmasına neden olmuştur. Bu yüzden dolayı ilk gazetelerin tirajları çok düşüktü ve gazeteleri okuyanlar memur kesimi ve İstanbul'daki meraklı insanlardı. Örneğin; Vekayi-i Mısıriye 600 adet, Takvim-i Vekayi 5 bin adet ve ilk bilim dergisi olan Mecmûa-i Fünûn ise 300 adet basılıyordu. İlk gazetelerde genel olarak siyasi içerikli konular yer alırdı ve bilim haberlerine çok az yer kalırdı. 1880'lere kadar gazeteler seçilmişlere hitap eden bir düzende faaliyet göstermiştir (Koloğlu, 1997: 26-27).

Mısır valisi Mehmet Ali Paşa tarafından 1828 yılında çıkartılan ilk Türkçe-Arapça gazete olan Vekayi-i Mısıriye'nin çıkartılma amacı ilk sayısında şu şekilde

açıklanmaktadır: *"Zamanın durum ve koşullarının saptanması ve toplumların refah sebebi olan ziraat, sanayi ve diğer bütün alanlardaki gelişmelerin gerçekleştirilmesi ve toplumu zarar ve ziyandan korumaya yönelik düzen ve önlemlerin alınması."* Gazete amacında üstü kapalı da olsa bilim haberlerine yer vereceğinden bahsetmiştir. Ancak çıkan haberlerde bunu görmek pek de mümkün değildir. Gazete siyasi ve ticari ağırlıklı haberlerin yer aldığı bir iletişim aracı olmuştur. Bu haberlerin yanında bilimsel gelişmelerle ilgili haberlere de nadiren yer verilmiştir. Vekayi-i Mısıriye'nin nadir olarak yer verdiği haberler arasında, "*Hamam rutubeti ile 8 metreye kadar ulaşan sevi ağacı ve rutubetin önemi, Fransa'da ağaç dikmeye verilen önem, devlet ahırlarında yetiştirilen 5073 batmanlık sığır"*, gibi haberler yer almıştır (Koloğlu, 1997: 27).

Vekayi-i Mısıriye'de yer alan haberlerin kaynağı genel olarak Fransız ve İtalyan gazeteleriydi. Girit kaynaklı haberlerde yer almaktaydı. İstanbul'dan az sayıda haber gazetede yer buluyordu. Haberlerin genel olarak dış kaynaklı olması bilim ve teknoloji içerikli haberlerin gazetede yer almasını sağlamıştır (Topuz, 2003:14)

1831 yılında yayın hayatına başlayan ve Osmanlı Devleti'nin ilk resmi gazetesi olan Takvim-i Vekayi, bilim ve teknoloji haberlerine Vekayi-i Mısıriye'ye göre daha fazla yer ayırmıştır. Gazete ülkenin en büyük sorununu, *"neşri ulum ve fünûn"* olarak belirlemiş ve *"bütün gayretler ve mümkün olan imkânlarla bunun gerçekleşmesi için İstanbul'da ve sırasıyla bütün ülkedeki bütün okulların düzene sokulmasına çalışılacaktır"* demiştir (Koloğlu, 1997: 28).

Takvim-i Vekayi ilk sayılarından itibaren bilim ve teknoloji haberlerine yer vermiştir. Gazete bilim ve teknoloji haberlerini Fünûn başlığı altında toplamıştır. Gazetede yer alan haberler şu başlıklar altında toplanmıştır; *"umur-u dahiliye (iç haberler), mevad-dı askeriye (askeri işler), umur-u hariciye (dış haberler), fünûn (bilimler), tevcihat-ı ilmiye (din adamlarının atanması), ticaret ve es'ar (fiyatlar)"* (Topuz, 2003:16)

Takvim-i Vekayi'de gazetenin yoğunluğuna göre Fünûn alanındaki haberlerin sayısında değişiklik olmuştur. Gazetede; Feza, Sağlık ve Tıp, Coğrafya, Fotoğraf ve

Çeşitli Teknolojiler gibi başlıklar altında bilim ve teknoloji haberlerine yer verilmiştir. Gazetede, *"Kuyruklu yıldızların yarattığı korku, dünya güneşin etrafında dönüyor ve fezada birçok güneş sistemi var, frengi ve kolera hakkında bilgiler, Venedik'te narkoz uygulaması, Okyanus'ta bulunan yeni adalar, pire ve karıncayı 4 milyon defa büyütüp insan gözüyle görünür hale getiren yeni hurdebin, Belçika'da icat olunmuş bir ateşli silah dakikada 1800 atış yapabiliyor, bir İngiliz'in elektrikli saat icadı ve telgraf"* gibi haberlere rastlanıyordu (Koloğlu, 1997: 28-29-30).

Yeni çıkan kitapların tanıtımının da yapıldığı Takvim-i Vekayi okurlarıyla soru cevap yoluyla iletişim de kurmuştur. Enlem ve boylamın nasıl bulunacağı, şehirlerarasındaki saat farkı, kıblenin bulunması gibi konularda soru-cevap şeklinde okuyucularla gazete arasında etkileşim olmuştur (Koloğlu, 1997: 30).

İlk çıkan yerel gazetelerde de bilim haberleri yer almaktaydı. Bu haberler genel olarak; sağlık, yeni geliştirilen silahlar, buluşlar ve eğitim gibi başlıklar altında yer almaktaydı (Koloğlu, 2015: 35).

1840 yılında yayın hayatına başlayan ve Osmanlı Devleti'nin ilk yarı resmi gazetesi olan Ceride-i Havadis bilim haberlerine Takvim-i Vekayi'ye göre daha fazla yer vermiştir. Gazetenin devlet politikalarına ters düşmemek için iç siyasetten uzak durması bilim haberleri için gazetede yer kalmasına neden olmuştur. Ceride-i Havadis Avrupa'nın siyaset, bilim, teknoloji ve yaşamla ilgili haberlerine bolca yer vermiştir. Avrupa'dan haberlerin fazla yer almasında; yazarlarının bazılarının Avrupa'da eğitim alması, Avrupa'yı bilmesi ve diğer yazarlarının da Avrupa basınını takip etmesi etkili olmuştur (Koloğlu, 1997: 31).

Ceride-i Havadis bilim ve teknoloji haberlerine vereceği önemi birinci sayısının önsözünde açıkça ifade etmiştir: *"Ulusların ve toplumların fenleri öğrenme çabaları insanlığın gereğidir. İnsanın üzerine düşen görev, cehaletini yok edecek derecede ilim ve hüner öğrenmek ve bilgilerini artırmaktır. Avrupa ülkeleri ve halklarının tanık olduğumuz şimdiki bayındırlık, düzen, sanayi ve ticaret dereceleri, ülkelerindeki bilim ve eğitim ve hünerin çoğalması ve herkesin yeterli bilgi ve gerekli fenlerin eğitimine çaba göstermesi sonucudur. Biz de aynı şeyi yaparsak refaha*

ulaşırız. Bir ülkede bilim ve hüner ne kadar çoğalır ise halkı dahi ilerler ve ülke refaha ulaşır. Buna gazete ve evrakın dahi katkısı ve yararı olduğu ve herkesin bu tür gazeteleri oldukça diğer ülkelerdeki oluşumları öğreneceği doğaldır." Gazete ilk sayısında belirttiği amaca bağlı kalmış ve bilim teknoloji haberleri açısından öncü bir gazete olmuştur (Koloğlu, 1997: 31).

Ceride-i Havadis'te sosyal hayatı ilgilendiren gündelik yaşamla ilgili de birçok haber yer almıştır. Gazetenin 12.sayısında çilingirlik mesleğinin bilimsel olarak ele alınması gerektiği uzun bir yazıyla anlatılmıştır. Yine çilingirlik mesleğiyle ilgili yazının devamında tombakçılık (altın kaplamalı bakır veya tunç) mesleği ile ilgilenenlerin kimya bilimiyle ilgilenmeleri gerektiği anlatılmıştır (Koloğlu, 1997: 33).

Ceride-i Havadis gazetesinde ziraatla ilgili haberler geniş bir şekilde yer almıştır. Gazete yayın politikasını ziraat üzerine kurmuştur diyebiliriz. Yeni geliştirilen ürünler, yeni tohumlar ve yeni bitkilerle ilgili haberler okuyuculara sunulmuştur. Ziraat alanında gelişmek için teknolojiden de yararlanılması gerektiği anlatılarak Avrupa'daki bilimsel ve teknolojik gelişmeler okuyuculara anlatılmıştır (Özçelik, 2009:509-510).

Ceride-i Havadis bilim ve teknoloji haberlerinde Takvim-i Vekayi'ye göre daha çeşitli konuları ele almıştır. Gazetenin ele aldığı bilimsel konular arasında; balon, buhar, büyüteç coğrafya, demiryolu, feza, fotoğraf, hava, hayvancılık, hesap makinesi, istatistik, karantina, litografya, telegrafo, tıp, özgül ağırlık gibi konular sayılabilir. Gazetede ele alınan konular arasında bugün dahi tartışılmakta olan Ay'da dünyadakine benzer bitki ve hayvanların yaşayıp yaşamadığıyla ilgili yazılar da yer almaktaydı. Gazetede konuyla ilgili şu şekilde bir açıklama yer almıştır: *"Avrupa'da bu konu tartışılıyor. Bulunsa bile arzdaki nebatat ve hayvanata benzemez. Zira Allahü Teâlâ'nın kudret ve kuvveti ezeliyesi nihayetten münezzeh olup o veçhile orada başka nevi mahlûkat olması kabildir ki halen biz anı istesek bile asla hatırımızda tasavvur etmek mümkün olmaz"* Günümüz gazeteleri tarafından da sıkça ele alınan konu zamanın koşullarına göre Ceride-i Havadis gazetesinde ele alınmıştır (Koloğlu, 1997: 38).

Takvim-i Vekayi'de yer alan soru-cevap şeklindeki yazılar Ceride-i Havadis'te daha geniş kapsamda yer almıştır. Gazete 1843-1844 ve 1850'li yıllarda çıkan sayılarında, bazen sayfaların yarısını bazen de dörtte birini Harbiye ve Tıbbiye öğrencileri ve hocalarıyla tıp alanına ilgili insanları bir araya getirerek oluşturulan soru-cevap tartışmalarına ayırmıştır. Tıp alanının yanında Arapça gramer, buz dağları ve mıknatısiyet, Çin, hesap konuları, geometri ve hesap tartışmaları ile ilgilide yapılan toplantılara yer veriliyordu (Koloğlu, 1997: 38).

Vekay-i Mısıriye, Takvim-i Vekayi ve Ceride-i Havadis teorilerden çok teknolojinin sonuçlarına uygulama alanlarına yönelik haberlerin yer aldığı gazetelerdi. 1860 yılında yayın hayatına başlayan ve ilk Türkçe özel gazete olan Tercümanı Ahval ile bilim haberciliği adına yeni bir dönem başlamıştır. Bu gazetede teknolojinin sonuçları ve uygulama alanlarının yanında sosyal bilimlere de önem vermiştir. Şinasi'nin sunuş yazısı için kaleme aldığı yazı ilk akılcılık bildirgesi olarak kabul edilmektedir. Şinasi Allah'ın verdiği aklın kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Birey ve yönetenler arasındaki ilişki ve insan hakları gibi o güne kadar fazla kullanılmayan kavramlar üzerinde durmuştur. Yazılan haberlerde teknoloji ile ilgili fazla detaya girilmezken sosyal bilimlerle ilgili daha detaylı ve bilgilendirici yazılar kaleme alınmıştır. Sosyal bilimlerle ilgili haberlere fazla yer verilmesinde sosyal bilimlerin yönetim ve siyaseti doğrudan ilgilendirmesi etkili olmuştur. Bu dönemde toplumsal konularda Şinasi tarafından çıkartılan Tasviri Efkar gazetesi teknoloji ağırlıklı konularda ise Ruzname-i Ceride-i Havadis ön plandadır. Ruzname-i Ceride-i Havadis, Ceride-i Havadis gazetesindeki bilim haberlerini çıkartan ekip tarafından kurulmuştur. Ruzname-i Ceride-i Havadis gazetesini çıkartanlar genel olarak Tercüme Odası'ndan gelmeydi bu kişiler daha sonra ilk genel kapsamlı bilimsel dergi olan Mecmûa-i Fünûn'u yayınladılar. Ruznameciler bilimsel konulara daha çok ağrılık vermişlerdir. Günümüzdeki hava durumu gibi detaylı hava tahminleri de gazetede yer almıştır (Koloğlu, 1997: 40).

Şinasi'nin Tasvir-i Efkâr gazetesi eğitim ve aydınlanma amacıyla bilimsel içerikli haberlere yer veren bir fikir gazetesiydi. Gazetede yeni bilim dalları ile ilgili yazılar yer almıştır. Vattel'in 'Uluslararası Hukuk' adlı eserinin tercümelerine yer

verilmiş. Ahmet Vefik Paşa tarafından da tarih metodolojisi hakkında yazılar kaleme alınmıştır. Avrupa'nın bilimsel yapısının anlaşılması için çeşitli tercümeler yapılmış ve bunlarla ilgili seri yazılar Tasvir-i Efkâr'da yer almıştır (Erdoğan, 2007: 74).

Tasvir-i Efkâr gazetesinde bir bilim haberi şu şekilde yer almıştır: *"Avrupa'da bilinen "bira malt" yani "arpa suyu" hulasasının, İstanbul'da Berlin biracılarından Mösyö Kaspargrin tarafından üretildiği ve bunun sağlığa faydalı olduğunun tıbben denendiği belirtilerek; Beyoğlu'nda 143 numaralı Dö la Sodank, Galata'da eski Voyvoda Kıraathanesi bitişiğinde verilecek ve İstanbul'da fincancılar içinde sebotik eczahanelerinde satıldığı bildiriliyor. 190/4,20 ZA 1280 (27 IV 1864)"*(Hayta, 1990: 629)

Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de de ilk dergiler bilimsel ağırlıklı dergiler olmuştur. Türkiye'de yayınlanan ilk Türkçe dergi Vaka-i Tıbbiye'dir. Bir tıp dergisi olan Vaka-i Tıbbiye 1849-1851 yılları arasında 28 sayı olarak okuyucularıyla buluşmuştur. Gazetenin Fransızca bir nüshası da yer almıştır (Gönenç, 2011: 64).

Osmanlı Devletinde ilk dergi 1849 yılında yayın hayatına başlayan Vaka-i Tıbbiye dergisi olmuştur. Bu derginin ardından 1860'lı yıllarda dergicilikte bir hareketlenme olmuştur. Dergiler genel olarak sektörel şekilde yayınlanmıştır. Sağlık, askeri, kadın, çocuk, eğitim, ekonomi, fikir ve bilim alanlarına yönelik dergiler çıkarılmıştır (Demir 2016:99)

1862 yılı bilim haberciliği adına önemli bir çalışmanın başladığı yıl olmuştur. Mecmûa-i Fünûn yayın hayatına başlamıştır. Aralıklarla 1866 yılına kadar okuyucularıyla buluşan bu bilim dergisi, ilk defa en kapsamlı şekilde çıkartılan bilim dergisi olmuştur. Ceridelilerin yoğunlukta olduğu Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye *"her türlü fen ve sanayiye ait bilgileri vatan çocuklarının yetişmesini sağlamak amacıyla yayınlamak"* için bu dergiyi çıkartmıştır. Sadece 300 abonesi bulunan bu dergi toplumun her kesimine hitap etmiştir. Dil açısından dergi herkesin anlayacağı sade bir dille kaleme alınmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar bu dergi ile ilgili: *"Tam bir okuldur ve bizde Büyük Fransız Ansiklopedisi'nin 18.yüzyıldaki rolünü oynar. Sadece çeşitli bilgiler değil, onların bileşkesi olan çağdaş ve müspet bilgiler ve ayrıca bilim ve felsefe*

dili onun aracılığıyla tartışma alanına girer" diyerek bu derginin önemini dile getirmiştir (Koloğlu, 1997: 41-42).

Cemiyet-i İlmiyeyi Osmaniye derneğinin yayın organı olan Mecmûa-i Fünûn fizik, kimya, tarih, coğrafya, ruh bilimi ve felsefe gibi alanlarla ilgili yazılara yer vermiştir. Tanzimat aydınları Mecmûa-i Fünûn'da batı dünyasındaki gelişmeleri ve çeşitli bilim dallarının tanıtımına yönelik yazılar yazmıştır (Gönenç, 2011:64).

Mecmûa-i Fünûn dergisinin başında sonraki yıllarda Maarif Nazırlığı da yapmış olan Münif Efendi bulunmaktadır. Dergi giriş yazısında Avrupa'daki benzer dergilerle yarışmak amacında olmadığını, ülkemizdeki bilim haberciliği seviyesini arttırmak amacında olduklarını belirtmiştir. Dini konuların hiç ele alınmadığı siyasi konuların ise yurt dışındaki ülkelerin politikalarıyla ilgili kaldığı dergide biyoloji, fizik ve jeoloji gibi pozitif bilimler ele alınmıştır. Bu derginin diğer bir önemli özelliği de bilimsel dergilerin yayınını özendirmiş olmasıdır. Bu dergiden sonra yayın hayatına, Mecmûa-i Ceride-i Askeriye, Mir'at, Mecmûa-i İbretnüma ve Mecmûa-i İber-i İntibah gibi dergiler başlamıştır. Ancak bu dergilerin genel olarak ömürleri kısa sürmüştür (Koloğlu, 1997: 42).

Aylık olarak yayınlanan Mecmua-i Fünûn dergisinde Münif Paşa'nın yanı sıra; Ahmet Vefik Paşa, Edhem Pertev Paşa, Hekimbaşı Salih Efendi, Kadri Paşa, Mehmet Cemil Paşa, Sakızlı Ohannes Efendi, Halil Bey, Rifat Bey ve Tarihçi Hayrullah Efendi gibi isimler de yazılar yazmıştır. Bilim ve kültür alanında birçok makale yayınlanmıştır. Mecmua-i Fünûn'da bilim ve kültür alanında birçok konuya ilişkin makaleler yayımlanmıştır (Karaoğlu, 2013:283)

Bilim dergileri arasında yer alan Hadika'da bilim iletişimi adına tarihimizde önemli bir yere sahiptir. 1870'te yayın hayatına başlayan derginin giriş yazısı şu şekildedir: "*Allah'ın ihsan buyurduğu kuvve-i natıka ve kuvve-i akıle sebebiyle insan hayvandan üstün kılınmıştır, bu vasıtayla nice nice asarı ulum, fen ve sanayi vücuda getirmişlerdir... Bir memleketin mamur ve abadan olması orada fünûn ve sanayiinin derece-i kemale varmasına bağlı... İnsanlar akıl ve idraki, marifet ve kemal tahsili için sarf etmez ise vazifesini yapmamış olur... Sıcak, soğuk, mutavassıt, iklimli yerlerin*

insanları başka başka türlü üretirler... En iyisi itidalli iklimdir. Vatanımız İngiltere ve Avrupa'dan daha mutedildir. İdrak ve istidatça onlara üstünüz ama asarımızı onlarınkiyle karşılaştırırsak bizimki hiç hükmünde kalır, sebebi rehavet ve ağır davranış içinde olmamızdır. Onların ileriye gitmesi bizden ziyade akıllı olmalarından değil, tamamen ulum ve fünûn tahsiline gece ve gündüz çalışmalarındandır. Şimdiye kadar geçirdiğimiz şekilde ömrümüzü boşa geçirmeyip tahsil maarif ve sanayie yönelelim, cehalet vadisinde devam etmeyelim". Görüldüğü gibi giriş yazısında toplumun geri kalma sebebi olarak bilimsel alanda geri kalmışlık gösterilmiş ve yapılması gerekenler anlatılmıştır (Koloğlu, 1997: 42-43)

Gazetelerin denetiminin arttığı bir dönemde yayın hayatına başlayan Hadika, siyasal konulardan ziyade bilim ve ekonomi üzerine yazıların yer aldığı bir dergi olmuştur. Dergide yer alan haberlerin üçte ikisini ekonomi ağırlıklı haberler oluştururken derginin kalan bölümünü ziraat, sanayi ve bilim ağırlıklı konular oluşturmuştur. Dergide genel olarak iktisadi problemler ve bu problemlerin giderilmesi üzerine yazılar yer almıştır (Demir, 2018: 101).

Bilim gazeteciliği tarihimizde Ahmet Mithat örnek bir bilim gazetecisidir. 1869 yılında 25 yaşında başladığı gazetecilik mesleğinde halk için bilim anlayışını benimseyen Ahmet Mithat, bilim gazeteciliği adına simge isimlerden biridir. Ahmet Mithat halkla güçlü bir bağ kurmuştur. Bu bağı kurmasında doğu kültürünü iyi bilmesi ve batı kültürünü de özümsemesi etkili olmuştur. Ahmet Mithat'ın bilimsel gelişmeleri halkın anlayabileceği bir dile indirgeyerek anlatması onun halk tarafından daha dikkatli takip edilmesini sağlamıştır. Ahmet Mithat'ın 1871 yılında çıkarttığı Dağarcık dergisi halka doğrudan hitap tarzında ele alınmıştır. Dergi son derece anlaşılır dilin kullanıldığı ve eğlendirerek öğretmeyi amaçlayan bir dergi olmuştur. Ahmet Mithat Dağarcık dergisinden sonra çıkarttığı Tercümanı Hakikat ile de halka doğrudan hitap etme imkânı bulmuştur. İki yüzü bulan eserlerini öncelikli olarak gazete ve dergilerinde bölüm bölüm yayınlamış daha sonra bu eserlerini kitap haline getirmiştir. Ahmet Mithat halkın okuma alışkanlığının geliştirilmesine büyük katkı sunmuştur. Bütün yazılarında bilim ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeleri ele almıştır.

Bilim ve teknoloji ile ilgili olarak döneminde yapılan bilimsel çalışmaların neredeyse hepsine yazılarında yer vermiştir (Koloğlu, 1997: 46-48).

Ahmet Mithat toplumun geri kalmışlığının sebebini ise ciddi bilim kitaplarının yazılmıyor olmasına bağlamıştır. Avrupa'ya birçok gezi yapan Ahmet Mithat Avrupa'da gördüğü kitapları yazdığı haberlerle okuyucularına anlatmış ve Avrupa'da bilim ve teknoloji ile ilgili yazılan kaynakların çokluğundan bahsetmiştir. Yazılan kitapların takip edilerek hiç bilgi sahibi olunmayan bir alanla ilgili âlim olunabileceğini okuyucularına anlatmıştır (Koloğlu, 1997: 48).

Ahmet Mithat, çok sayıda gazetede yazılar yazmıştır. Yazdığı gazeteler de genel olarak kapatılmıştır. Devir gazetesi Ahmet Mithat tarafından çıkarılan bir gazetedir. Gazete Ahmet Mithat'ın sadrazama yazdığı sert bir yazı sonucunda kapatılmıştır. Ahmet Mithat'ın gazetenin kapatılmasına neden olan yazısı şu şekildedir: "*Ey veziriazam, biz terakki isteriz. Bizi okut, sanat öğret, zengin et, hür et. Okul yap; eğer okumazsak kabahat bizim. Sen farbikalar, örnek çiftlikler yap; işletmezsek kabahat bizim. Sen bize hürriyet ver, kötüye kullanırsak kabahat bizim…"* Sadrazama yönelik bu yazıdan sonra gazete kapanmıştır. Ahmet Mithat bu Devir gazetesinin ardından Bedir gazetesini çıkartmıştır. Bu gazetede de Darwin'in fikirleriyle ilgili yazılar kaleme alır. Ardından bu Bedir gazetesi de kapanır. Görüldüğü gibi Ahmet Mithat genel olarak bilim, eğitim, aydınlanma ve yenilikle ilgili yazılar yazmış ve bu yazılardan dolayı gazeteleri kapatılmıştır (Topuz, 2003:66)

1878-1908 yılları arasında basında çokça bilim ve teknoloji haberlerine yer verilmiştir. İstibdat dönemi olarak da bilinen bu 30 yıllık dönemde bütün yayınların başlığında *"Siyasetten başka her mesailden bahseder"* şeklinde bir yazı yazılıyordu. Gazetelerde siyasetin ele alınmadığı bu dönemde, yeni fikir akımları, edebiyat, bilim ve teknoloji alanları gazetelerde geniş yer bulmuştur. Sabah, Tarik ve İkdam gibi gazeteler en çok bilim ve teknoloji haberlerinin yer aldığı gazeteler olmuştur. Yine bu dönemde dergicilik alanında da büyük ilerlemeler yaşanmıştır. Dergiler, teknolojideki gelişmelerden de yararlanarak fotoğraflı yayınlar yapmaya başlamıştır. Servet-i Fünûn ve Malumat çok sayıda resim kullanarak bilim haberlerine yer vermiştir (Koloğlu, 1997: 52-53).

En çok bilim haberine yer veren gazetelerden biri olan İkdam gazetesi bu dönemde en uzun soluklu çıkan gazetelerin başında gelmektedir. 1894 -1928 tarihleri arasında çıkan gazetede; ziraat, eğitim, sağlık, fen, edebiyat ve güzel sanatlarla ilgili birçok haber yayınlanmıştır. Gazete kurmuş olduğu iletişim bağlantılarıyla özellikle Fransa ve Almanya'dan her türlü ilmi, siyasi, edebi ve sanatsal faaliyetlerle ilgili gelişmeleri okuyucularıyla buluşturmuştur. Gazetede yer alan neredeyse bütün haberler faydalı ve öğretici vasıflı olmuştur (Buttanrı, 2003:85)

İstibdat döneminin 1908 yılında bitmesi ve II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle siyaset tekrar ön plana çıktı ve İstibdat döneminde bilim ve teknoloji haberlerine verilen ağırlık tekrar siyasete kaydı. Trablusgarp'ın İşgali, Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve devamında gelen Kurtuluş Savaşı yıllarında bilim ve teknoloji haberciliği göz ardı edildi (Koloğlu, 1997: 53).

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında Ahmet Mithat ile başlayan sade bir üslupla bilimsel ve teknolojik gelişmelerin halka anlatılması çabası harf inkılabına kadar sürmüştür. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında okur-yazar oranı yüzde 5 civarındaydı. Bu yüzde 5'lik kesimde toplumun üst kesimi ve yönetici kesimiydi. Gazetelerde haberlerini bu yüzde 5'in kültürel seviyesine göre hazırlamaktaydı. Harf inkılabının yapılmasıyla gazetecilikte bir duraklama olsa da bu süre kısa zamanlı olmuştur (Koloğlu, 1997: 53).

1.3.2 Cumhuriyet Dönemi Bilim Haberciliği

Türkiye'de Latin harflerinin kabulünden sonra bir eğitim seferberliği yaşandı. Halk Mektepleri, özel kurslar ve ilköğretim seferberliği ile okuma-yazmanın öğretilmesi için yoğun bir çaba harcandı. Bu yoğun çalışmalar içinde gazetelere de büyük bir görev düştü. 1930-1940'lı yıllarda gazeteler her konuda anlatımın basitleştirilmesi ve sadeleştirilmesi için özel çaba gösterdi. Bu durum içeriklerdeki kalitenin düşmesine neden oldu. Bilim haberleri de basitleştirme ve sadeleştirmeden etkilendi. Kalitenin düşmesi toplumun üst kesimleri için olumsuz olsa da toplumun tabanında geniş yankı buldu. Özellikle sağlık ve ziraat alanındaki yazılar büyük bir ilgi ile takip edildi. Tan gazetesi bu yıllarda okuyucularına tıp alanında pratik bilgiler

sundu. “Lokman Hekimin Öğütleri” başlığı altında yayınlanan yazılarda; “*Mevsime göre vitamin-Gençleştirecek yemekler-Rahatsızlık vermeyen peklik-Peklikten insan zehirlenir mi?-Çocuk pekliğe tutulursa-Erkeklerin teessürü”* gibi konular işlenmiştir. Bu yazılarda oldukça basit anlatım tarzı tercih edilmiştir. Hiçbir Latince terim ya da uzman görüşüne başvurulmayan yazılar yeni okuma yazma öğrenen halka hitap etmiştir (Koloğlu, 1997: 54).

1930’lu yıllarda gazete ve dergilerde ye alan bilim ve teknoloji ile ilgili haberlerde büyük bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşte devletin kâğıda uyguladığı kısıtlama etkili olmuştur. Ortalama 20 sayfa çıkan gazetelerin 4-6 sayfalara düşmesi bilim ve teknoloji ile ilgili yazılan haberlerin sayısının yok denilecek kadar az olmasına neden olmuştur. Gazete ve dergilerde yaşanan bu sıkıntı radyonun yayın hayatına başlamasıyla iletişimin sağlanması adına azalmıştır. Bilim ve teknoloji ile ilgili birçok gelişmeler radyo aracılığıyla dinleyicilere iletilmiştir. Özellikle Doktor Galip Ata’nın sağlık sohbetleri kolay anlaşılır bir dille olmasının da etkisiyle büyük ses getirmiştir (Koloğlu, 1997: 55).

İkinci Dünya Savaşı’nda kullanılan yeni teknolojik silahlarla ilgili terimler gazeteler ve radyo vasıtasıyla insanlar tarafından kullanılmaya başlanmıştı. Kullandıkları terimlerin anlamları bilinmese de herkes tarafından konuşuluyordu. Yeni geliştirilen füzeler, radar, atom bombası gibi gelişmeler herkes tarafından tartışılıyordu. Yeni kullanılmaya başlanan bu konular üzerinde yazarlar da yeterince bilgi sahibi değildi. Atom bombası hakkında sadece Tasvir Gazetesi doğru bilgi veriyordu. Gazete, *“Atom bombası icat edildi ve Hiroşima’da patlatıldı”* başlığıyla olayı duyurdu. Diğer gazeteler ise bu olaydan *“yüksek kudretli bir infilak”* diye bahsetmiştir (Koloğlu, 1997: 56).

Türkiye dünyada yaşanan bilimsel gelişmeleri; yeni geliştirilen silahları, atom bombasını, uzay çağını ve ayda yaşam olup olmadığını konuşmaya, tartışamaya başlarken 1945 yılı itibariyle çok partili sisteme geçiş yaptı ve bilim ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler yerini siyasi gelişmelere bıraktı. 1960 darbesine kadar yaşanan siyasi hareketlilik bilim ve teknoloji ile ilgili yazıların sayısında ciddi bir azalmaya yol açtı. 1960 askeri müdahalenin sonrasında bilim politikaları

oluşturulmasına duyulan ihtiyaç ve TÜBİTAK'ın 1963 yılında kurulması bilimle ilgili yazıların sayısında da artışa neden olmuştur (Koloğlu, 1997: 57).

1962 yılı Kasım ayında bilim haberciliği adına önemli bir gelişme yaşandı. Hürriyet gazetesi "Halk Üniversitesi" adı altında *"Halk Eğitimi Milletçe Kalkınmanın Temelidir"* sloganı ile eğitim seferberliği başlattı. 1965 yılına kadar devam eden eğitim seferberliği üç dönem olarak uygulandı. Gazete eğitim seferberliğini günlerce reklamlarla duyurdu (Batır, Malkoç, 2017:242)

Kampanyanın başladığı dönemde gazetenin tirajı 290 bindi. Gazete programını duyurabilme adına büyük bir çalışma başlattı. Radyo reklamları ile eğitimin başladığını ve herkesin katılması gerektiğini günlerce duyurdu. Gazete duyurularını şu şekilde veriyordu: *"Genç, yaşlı, kadın, erkek herkesi alakadar eden Halk Üniversitesi, halk için hazırlanmış, halkın anlayacağı şekilde kolay ve rahat öğrenim imkânlarını ayağınıza getirmektedir. Ne iş yapıyorsanız yapın, bilgili olmak, hatta bildiğini gözden geçirmek faydasız değildir"* gazete bu şekilde bir hafta boyunca yapılan tanıtımdan sonra Halk Üniversitesi kapsamında okuyucularına Hukuk, İktisat, Tıp, Umumi Kültür ve Yabancı Dil dersleri verdi (Koloğlu, 1997: 58).

'Halka Doğru İlim Hareketi' başlamadan önce gazetenin 290 bin olan tirajı derslerin başlaması ile 350 bine çıktı. İkinci yılki eğitimde ise Halk Üniversitesi derslerine 386 bin kişi katıldı. Hürriyet gazetesi sonraki yıllarda da benzeri Halka Doğru İlim Hareketini sürdürerek büyük bütçelerle okuyucularına ulaşmıştır (Koloğlu, 1997: 60).

Bilim haberciliği adına önemli parametrelerden biri de 1 Ekim 1967 yılında yayın hayatına başlayan Bilim ve Teknik dergisidir. Kaliteli baskısı, içerik kalitesi ve düzenli yayın hayatı ile derginin tirajı her geçen gün artmaktadır (Koloğlu, 1997: 70).

TÜBİTAK Bilim Toplum Daire Başkanlığı tarafından 3 adet dergi yayınlamaktadır. Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk ve Meraklı Minik dergileri aylık ortalama 200 bin civarı baskıya ulaşmaktadır. Bilim ve Teknik dergisi bu dergiler içinde en eski olanıdır. 1967 yılından beri yayınlanan derginin ortalama baskı sayısı 50 bindir. Bilim ve Teknik dergisi gençlere ve yetişkinlere yönelik içerikleri

okuyucularına sunmaktadır. Bilim Çocuk dergisi 1998 yılında yayın hayatına başlamıştır. Bu dergi 7 yaş ve üzeri çocuklara hitap etmektedir ve baskı sayısı 150 bin adettir. Bu dergi 2013 yılı değerlendirmelerine göre Türkiye'de tüm dergiler arasında en çok satan dergi konumundadır. Meraklı Minik dergisi de bu dergiler içinde en genç olan dergi konumundadır. 2007 yılında yayın hayatına başlayan dergi 3 yaş ve üzeri çocuklara hitap etmektedir ve ortalama baskı sayısı 50 bin adettir. TÜBİTAK Bilim Toplum Daire Başkanlığı bu 3 derginin yanı sıra gençlere yönelik Bilim Genç Dergisini de hazırlamaktadır. 12 yaş ve üzeri gençlere hitap eden dergi elektronik ortamda takipçileriyle buluşmaktadır (TÜBİTAK BÜLTEN).

1970'li yıllardan sonra gazetelerin tirajlarında büyük bir artış yaşandı. Gazetelerin günlük tirajları 1.5 milyondan 4-5 milyonlara kadar ulaştı. Gazetelerin yanında radyoların kullanımı da hızlı bir şekilde arttı. Televizyon da günlük hayatta kullanılmaya başlandı. Televizyonun gelişi ve yaygınlaşması ile genel kültürün oluşmasında birinci derecede etkili olması beklenen televizyonun bu işlevi yeterince yerine getirmediği görüldü. Bilim haberlerinin topluma ulaştırılmasında en etkili araç olarak yine gazete ve dergiler ön planda kaldı. Gazetelerin tirajının yanında sayfa sayısındaki ciddi artışlar da bilim haberleri açısından olumlu bir katkı sundu. 1990'lı yılların ikinci yarısında hemen her gün gazetelerde bilim haberleri görülür oldu (Koloğlu, 1997: 72-73).

1990'lı yılların sonunda Türkiye'deki gazetelerin bilim ve teknoloji haberlerine ayırdıkları yer yüze 1-3 arasında değişmekteydi. Haber dergilerinde ise bu oran yüzde 3 ile 5 arasındaydı. Bu düşük oranlar içinde Cumhuriyet gazetesine ve *"Cumhuriyet Bilim Teknik"* adı altında haftalık çıkartılan bilim ekine bir parantez açmak gerekir. 1987 yılından itibaren her cumartesi günü çıkmaya başlayan ek baskı kalitesi ve içerik kalitesiyle büyük bir takipçi sayısına ulaşmıştır. Cumhuriyet gazetesinin yaptığı bu çalışmayı örnek almaya çalışan birkaç gazete olsa da bu çalışmaları fazla uzun ömürlü olmamıştır. Yeni Ufuk gazetesi bu kapsamda haftalık bilim eki yayınladı ama gazetenin de ekin de süresi kısa oldu (Koloğlu, 1997: 72-73).

"Cumhuriyet Bilim Teknik" cumartesi günleri gazete ile birlikte okuyucularına verilmekteydi. Cumartesi günleri gazetenin bu ek vasıtasıyla 5 bin adet fazla sattığı

bilinmektedir. Bu 5 bin kişinin doğrudan bilim okur kitlesi olduğu söylenebilir. Cumhuriyet Gazetesi, 2015 yılının son günlerinde *"Cumhuriyet Bilim Teknik"* ekini yayından kaldırma kararı aldı. 30 yıldır çıkan derginin kapatılma kararını yayın yönetmeni Orhan Bursalı sosyal medya hesabından duyurdu. Bursalı, *"Biraz önce bildirildi, yönetim Cumhuriyet Bilim ve Teknoloji dergisini kapattı. Bu cumartesi son sayıyı, 1501'i anı olarak saklarsınız"* ifadeleriyle derginin yayından kaldırıldığını okuyucularına duyurdu (https://odatv.com/cumhuriyetin-30-yillik-agaci-kesildi--2512151200.html).

Bilim ve Ütopya Kooperatifinin yayını olan *Bilim ve Ütopya, Bilim ve Gelecek* ve *NTV Bilim* sayılabilecek olan haftalık ve aylık önemli bilim dergileridir (Dursun, 2010: 73).

2000'li yıllara gelirken gazetelerde yer alan bilim haberlerinin konuları içinde sağlık haberlerinin yanında çevre haberleri de yer almaya başlamıştır. Nükleer atıklar, nükleer santraller, hava kirliliği, hayvan nesillerinin korunması gibi konular gazetelerde yer almaya başlamıştır. Yine bu yıllarda batı dünyasında çokça konuşulan ve üzerinde çalışmalar yapılan 'Gen' konusu da basınımız tarafından haberleştirilmiştir. Detaya inmeden yüzeysel olarak aktarılan gen konusu, hayvanların kopyalanması ve gelecek yıllarda insanın da kopyalanabileceği gibi bilgilerle okuyuculara ulaştırılmıştır. Bu yıllarda sağlık haberlerinin peşinden ikinci sırada 'Bilgisayar ve İnternet' konuları gelmiştir (Koloğlu, 1997: 80).

Muhafazakâr halka yönelik yayın yapan gazeteler genel olarak haberciliği 'yaşam', 'anne ve çocuk' gibi başlıklar altında toplamıştır. Yapılan bazı bilimsel çalışmaların Kuran-ı Kerim'de yer aldığı, Orucun sağlık için faydaları ve Evrim teorisinin geçersizliği gibi konular sıkça kullanılan başlıklardır (Erdoğan, 2007: 214).

Gazeteler; bilim haberlerini, yer sorunu olduğunda ilk feda edilecek bölümler olarak görmektedir. Siyasi gündem yoğun olduğunda gazeteler sayfalarını yaşanan siyasi gelişmelerle doldurmaktadır. Seçim öncesi bu durum daha belirgin şekilde görülmektedir. Yine Ramazan ayı geldiğinde sağlık ve bilimle ilgili haberlerin yer aldığı sayfalar 'Ramazan Köşesi' olarak değiştirilmektedir. Bilim haberlerinin gözden

çıkartılması, önemli etkinlik, toplantı ya da uluslararası bir zirve haberi geldiğinde düşünülmeden yapılır (Erdoğan, 2007: 214).

Orhan Koloğlu, bilim haberciliği üzerine yazdığı ve bilim iletişimi alanında çalışacak kişiler için en önemli kaynak olan kitabında, bilim haberciliğiyle ilgili gelinen noktayı şu şekilde ifade etmektedir: "*Bilim haberciliği üzerine Bilginin basın aracılığıyla halka iletilmesinde 1998 yılı itibariyle 170 yıla eriştik. Bu geçen süre zarfında bilim ve teknoloji haberlerinin eksik ve hataları olsa da reddedici bir anlayıştan bilimsel yaklaşımların topluma yerleşmesinde bilim haberciliği görevini yapmıştır. Bilim ve teknoloji haberlerinin faydalı olmasına karşın bilim haberciliği bir meslek kolu olarak gelişmemiştir. Yapılan konu ile ilgili yeterince bilgiye sahip olmayan kişiler tarafından genel olarak çeviri haberleriyle çalışmalar sürdürülmektedir"* (Koloğlu, 1997: 87).

İnternet gazeteciliğinin gelişmesi bilim haberlerini de etkilemiştir. Birçok bilim sitesi tarafından bilim haberciliği yapılmaktadır. Web sitesi açmak ve bu sitelere haber girmek son derece kolaydır. Ama yapılan bu haberlerin güvenilirliği ve doğruluğu ise tartışma konusudur. Klavye başında yazılan haberler birçok hasta ve hasta yakınına umut olacak şekilde sunulmaktadır. Ancak yapılan bu haberler sonrasında birçok insan hayal kırıklığına uğratmaktadır (Utma, 2017: 796).

Dünya Bilim Habercileri Federasyonu (WFSJ) birçok ülkede bilim haberciliği kursu vermektedir. Bu kurslar çevrimiçi şekilde gazetecilere ulaşmaktadır. Bilim ve Gelişim Ağı (ScieDev.Net) ile birlikte hazırlanan bu kurslar ülkemizde de bilim haberciliği alanında kurs almak isteyen gazetecilere açılmıştır. TÜBİTAK tarafından Türkçeye çevrilen bu kurs internet üzerinden hizmet vermektedir. Kurs 8 derste bilim haberciliğini anlatmıştır. Kursun ana hedefi bilim haberi yazma konusunda gazetecileri eğitmektir (https://www.ntv.com.tr/turkiye/bilim-haberciligi-kursu-acildi,kc5lI-VoqkWowPWAYKnStA)

1.3.3 Türkiye'de Yapılan Bilimsel Çalışmaların Haberleştirilmesi

Türkiye'de bilim haberciliği belli bir seviyeye gelmiştir. Ancak yapılan bilim haberlerinin sayısal olarak artması iyi bilim haberciliğinin yapıldığının göstergesi değildir. Yapılan haberler genel olarak masa başında yapılan çeviri haberlerden oluşmaktadır. Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların medyaya yansımasının yeterli olup olmadığı konusunda soru işaretleri bulunmaktadır. Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların basında yeterince yer almıyor olmasında, Türkiye'nin bilim dünyasına katkısının az olmasının etkisi bulunmaktadır. Bilim haberciliğinin gelişmişliği ve önemi, ülkenin bilim ve teknolojideki gelişmişliğiyle de doğru orantılıdır. Bilim dünyasına katkınız ve desteğiniz ne kadar çoksa bu katkı ve desteği topluma duyurma isteği de o kadar çok olacaktır. Türkiye'nin bilim dünyasına katkısının düşük olması bilim haberciliğinin gelişiminin de yavaş olmasına sebep olmuştur. Bu nedenle bilim haberciliği medya tarafından ihmal edilmektedir (https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/esra-oz/bilim-haberlerinin-artmasi-iyi-bilim-haberciligi-yapildigini-gostermez).

Türkiye'de bilim gazeteciliği alanında bir boşluk bulunmaktadır. Bu boşluğa toplumun birçok kesiminde bilimsel okuryazarlık oranının düşük olması da eklendiğinde kaygı verici sonuçlar meydana gelmektedir. Medyada her fırsatta bilimin üstünlüğü dile getirilmekte ancak yapılan haberler bilimsel çalışmayı bilim dışı hatta bilim karşıtı olarak sunmaktadır. Bilimsellikten uzak bir şekilde hazırlanan haber içerikleri "ilim-bilim" kelimeleriyle süslenerek toplumu yönlendirmektedir (Utma, 2017: 789).

Türkiye'de gazete ve televizyonlarda bilim muhabiri gibi bir kadro bulunmamaktadır. Bilim haberleri ise genel olarak bilgi vermekten uzak bir şekilde magazinsel boyutu ile ele alınmaktadır. Bir iki gazete bilim eki çıkartmıştır. Bu bilim ekleri de birkaç kişinin özel çabası ile olmuştur. Bilim gazeteciliği batı ülkelerinde hak ettiği yerdedir. Bu ülkelerde bilim yazarlığı üzerine lisans ve lisansüstü eğitimler verilmektedir. Türkiye'de bu alanın önemine henüz varılmamıştır. Bu durum da yapılan bilimsel çalışmaların insanlara iletilmesini engellemektedir. Yapılan

çalışmalara ilgi duyan insanların bile yapılan çalışmalar hakkında bilgi sahibi olması oldukça zordur. Yapılan bilimsel çalışmaların insanlara aktarılması insanların bilime özenmesine neden olmaktadır. Bilimsel çalışmalardan haberdar olan insanlar bilime ilgi duyar ve bilimin gelecekteki kadroları oluşur. Türkiye bu alanda kendini geliştirememiştir (Akoğlu, 2005:2)

Scientific Journal Rankings (SJR) verilerine göre Türkiye'de 1996-2017 yılları arasında 531 bin 899 makale yayınlanmıştır. 20 yıl gibi bir sürede yayınlanan 531 bin 899 makale yıllık ortalama 25 bin civarı makaleye denk gelmektedir. Türkiye'nin dünya ülkeleri arasındaki sıralamasında Türkiye 20. sırada yer almaktadır (https://indigodergisi.com/2018/07/bilimsel-yayinlar-turkiye-yeri/).

TÜBİTAK, Türkiye'de araştırmacılara ve bilim insanlarına en önemli proje desteklerini veren devlet kurumudur. TÜBİTAK Başkanı Hasan Mandal'ın açıklamalarına göre 2018 yılında TÜBİTAK toplamda 27 bin 468 projeye destek vermiştir. Bu projeler için araştırmacılara 1,9 milyar bütçe aktarmıştır (https://www.haberturk.com/izmir-haberleri/65926783-tubitak-baskani-mandal-2018-yilinda-27-bin-468-projeyi-destekledik).

Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi'nde Toplumsal Bilinçlendirme Yaklaşımı başlığı altında basınla iletişime değinilmiş ve *"Toplumsal algılama ve destek, arzu edilen geleceğin yaratılması yönünde yürütülecek faaliyetlerin arkasındaki en büyük itici güçtür. Toplumun her kesiminde, bilgi temelli ekonomi ve bu ekonomiyi kurmaya yönelik faaliyet ve hedefler konusunda farkındalık düzeyi artırılmalı, bu tür faaliyetlere geniş çaplı katılımı sağlayacak sistemler oluşturulmalıdır. Bunun bir parçası olarak, özellikle yazılı ve görsel basınımızın bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi; konuya ilişkin yazı, yayın ve programların teşvik edilmesi gerekmektedir"* denilmiştir (Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları2003-2023 Strateji Belgesi-32).

Türkiye'de hazırlanan makale sayısına ve TÜBİTAK tarafından verilen proje desteklerine bakıldığında çok sayıda bilimsel çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi'nde

belirtildiği gibi yapılacak bilimsel çalışmalarda toplumsal destek, yapılan çalışma kadar önemlidir. Bu çalışma ile Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansımaları ele alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

HABERLERİN YAPISAL ÇÖZÜMLEMESİ

Türkiye'de bilim haberciliği üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarında son yıllarda bir artış gözlenmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak medyanın bilim haberlerine yer verip vermemesi ve bilim haberlerinin sorunlarıyla ilgilidir. Ancak Türkiye'de yapılan bilim ve teknoloji çalışmalarının medyaya yansımalarıyla ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansıması, yapılan haberlerin biçimsel yapısı ve kimlik özellikleri içerik çözümlemesi yöntemiyle belirlenmeye çalışılacaktır.

Türkiye'de bilim haberleriyle ilgili en kapsamlı ve en uzun zamanlı çalışma Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Çiler Dursun, Doç. Dr. Sema Yıldırım Becerikli ve Yard. Doç. B. Yücel Dursun tarafından yapılan TÜBTİAK projesidir. Proje ile 15 yıllık bir zaman diliminde bilim haberlerinin nasıl sunulduğu ve temsil edildiği incelenmiştir. Bu yüksek lisans tez çalışmasında yapılmış olan TÜBİTAK projesi önemli bir başvuru kaynağı olmuştur.

Türkiye'de bilim ve teknolojiyle özellikle ilgilenmeyen ve bilimsel gelişmelerle ilgili araştırma yapmayan insanlar için bilimsel gelişmelerin öğrenilmesinde ana akım medya vazgeçilmez bir araç olmaya devam etmektedir. Bilimsel çalışmalara ilgi duyan insanlar, yapılan çalışmaları özellikle internetten rahat bir şekilde takip edebilmektedir. Web siteleri anlık bildirimleri ve üyelik sistemi ile ilgi duyulan alanla ilgili gelişmeleri hızlı bir şekilde takipçilerine ulaştırabilmektedir. Bilimsel çalışmalara doğrudan ilgi duymayan insanlar içinse günlük gazeteler bilimsel çalışmalardan haberdar olmak için ilk tercih edilen iletişim aracıdır.

Bu çalışmada Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalara ulaşmak için özel bir çaba göstermeyen insanlara ulaşan bilimsel haberler ele alınmaya çalışılmıştır. Türkiye genelinde yayın yapan ve tirajı en yüksek olan 7 gazetede bir ay boyunca köşe yazıları ve gazete ekleri dışında kalan Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı bilim haberleri çalışmanın temelini oluşturmuştur.

Yapılan çalışmada toplumun bütün kesimlerine hitap eden gazeteleri tercih etmek istenmiştir. Çiler Dursun ve arkadaşları tarafından yapılan TÜBİTAK projesinde Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman gazeteleri tercih edilmişti. Bu gazeteler toplumun bütün politik kesimlerine hitap etmekteydi. Bu çalışmada da bu doğrultuda yayın yapan gazeteler tercih edilebilirdi. Ancak, 3 gazete ile kısıtlandığında ortaya çok az sayıda Türkiye'den bilim haberi çıkmaktaydı. Tiraj sıralamasına göre gazeteler belirlendiğinde ise muhafazakâr topluma hitap eden bir gazetenin çalışmaya alınabilmesi için en az 7 gazete yer alması gerekiyordu. Çünkü muhafazakâr topluma hitap eden Türkiye gazetesi tiraj bakımından 7. sırada gelmekteydi. Bundan dolayı çalışmada tiraj olarak ilk 7 sırada yer alan gazeteler tercih edilmiştir.

Bilim haberciliğiyle ilgili yapılan TÜBİTAK projesinde en çok bilim haberi Temmuz ve Ocak aylarında gazetelerde yer almıştır. Yaz aylarının siyasi olarak sakin geçmesi ve tatil ayları olması gazeteler için de yaz aylarının sakin geçmesine neden olmaktadır. Temmuz ayı içinde bilim haberi sayısının yüksek çıkması çeviri bilim haberi sayısının yüksek olmasından kaynaklanabilir. Türkiye'de üniversitelerin yaz aylarında tatilde olması ve gazeteciler için de tatil dönemi olması gazetelerin en kolay bilim haberi yapma yöntemi olan çeviri haberlere yönelmesine neden olmuştur. Bu kapsamda Temmuz ayında çeviri bilim haberlerinin gazetelerde fazla yer alabileceğini düşünebiliriz. TÜBİTAK projesinde en fazla bilim haberinin gazetelerde yer bulduğu ikinci ay olan Ocak ayı ise Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelerde en çok tercih edildiği ay olabilir. Üniversitelerin eğitim faaliyetine devam etmesi ve sezon ortası olması Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelerde daha yoğun bir şekilde yer alması ihtimalini güçlendirmektedir. Bu öngörülerden dolayı çalışma kapsamında Ocak ayında gazetelerde yer alan Türkiye'deki bilimsel çalışmaların yer aldığı haberler tercih edilmiştir.

Çalışma, Türkiye'de ulusal çapta yayın yapan ve tirajı en yüksek 7 gazetede yer alan Türkiye'den bilim haberleri; bilimsel veya teknolojik buluş, yenilik, gelişme, araştırma başarılarının ve bilimsel makale, konferans, seminer ve sempozyumların ele alındığı haberlerden oluşmaktadır.

Çalışmanın kodlama yönergesi, *"Türkiye'de Bilim Haberlerinin Görünürlüğü ve Temsili:1993-2008"* adlı TÜBİTAK projesinden yararlanarak hazırlanmıştır. TÜBİTAK projesinin yönergesi, Martin Bauer ve arkadaşları tarafından bilim haberleri üzerine İngiltere'de yapılan çalışmadan uyarlanmıştır. Bu çalışmada da TÜBTİAK projesinin yönergesinden yararlanılmıştır.

15 yılı kapsayan TÜBİTAK projenin yönergesi üç ana bölümden oluşmuştur. Bu bölümler:

1. *Haberlerin biçimsel yapısı ve kimlik özellikleri*
2. *Gazetecilik/habercilik özellikleri ve tarzı*
3. *Bilimsel/teknolojik olay ve gelişmeye dair özellikler*

Bu tez çalışmasında Prof. Dr. Çiler Dursun ve arkadaşları tarafından yapılan projenin yönergesini oluşturan birinci başlıktan yararlanılmıştır. Haberlerin biçimsel yapısı ve kimlik özelliklerini belirlemeye yönelik olan bu yönerge 19 başlıktan oluşmaktadır. Ancak bu tez çalışmasında 14 başlıktan yararlanılmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir:

1. Haberlerin gazetelere göre dağılımı
2. Haberlerin tarihlere ve günlere göre dağılımı
3. Haberlerin haftalara göre dağılımı
4. Haberlerin sayfalara göre dağılımı
5. Haberlerin gazetelerdeki bölümlere göre dağılım
6. Haberlerin gazete sayfalarındaki yerlere göre dağılımı
7. Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlere göre dağılımı
8. Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı

9. Haberlerde Manşetin/Başlığın puntosuna göre dağılım
10. Haberlerin alt veya üst başlığın varlığına göre dağılımı
11. Haberlerde alt veya üst başlığın puntolarına göre dağılımı
12. Haberlerin spotun varlığına göre dağılımı
13. Haberlerin görsellere göre dağılımı
14. Haberlerin görsellerin kapladığı alanlara göre dağılımı

Çalışma kapsamında ele alınacak gazeteler, Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü'nden elde edilen verilere göre belirlenmiştir. Basın İlan Kurumu verilerine göre 1-31 Ocak 2018 tarihleri arasında tirajı en yüksek 7 gazete ve tiraj sayıları şu şekildedir.

Tablo 2.1: 1-31 Ocak 2018 Tirajı en yüksek 7 gazete

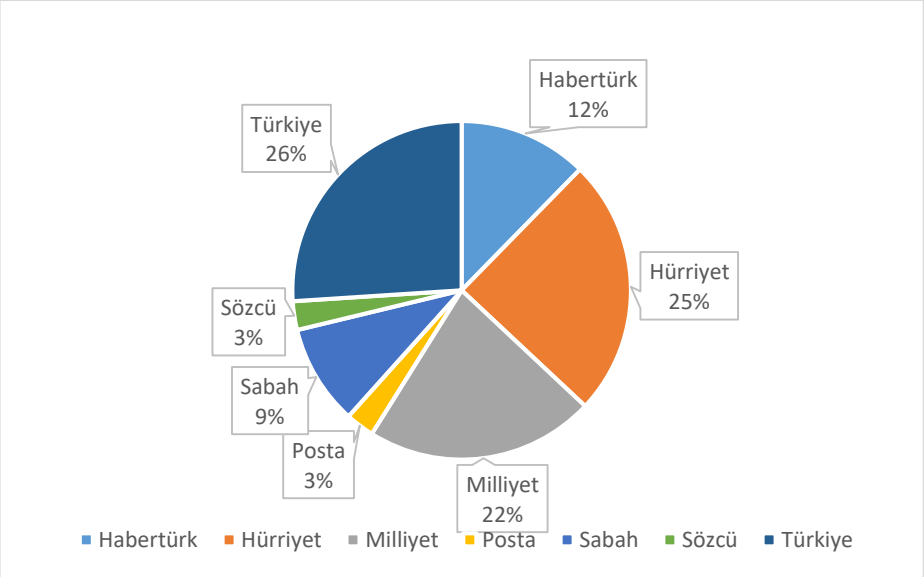
No	Gazete adı	Aylık tirajı
1	Habertürk	7.531.571
2	Hürriyet	11.957.595
3	Milliyet	5.604.522
4	Posta	9.838.537
5	Sabah	11.906.879
6	Sözcü	10.537.554
7	Türkiye	5.159.298
	Toplam	62.535.956

Bu 7 gazetenin 217 sayısı incelenmiştir. Hürriyet, Sabah, Türkiye ve Milliyet gazeteleri Pressreader (www.pressreader.com) uygulaması ile taranmıştır. Bu uygulamada yer almayan Sözcü, Posta ve Habertürk gazeteleri ise İnterpress (www.interpress.com) aracılığıyla taranmıştır.

Yapılan taramalarda köşe yazıları kapsam dışı bırakılmıştır. Yapılan taramalarda Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalarla ilgili 73 haber bulunmuştur.

2.1 Haberlerin gazetelere göre dağılımı

Grafik 2.1: Haberlerin gazetelere dağılımı

Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların haberleştirilmesine yönelik yapılan çalışma kapsamında 7 gazetede toplamda 73 haber bulunmuştur. Türkiye gazetesi en çok haberle birinci sırada gelmektedir. 19 haberin yer aldığı Türkiye gazetesi yüzde 26'lık oran sahiptir. Türkiye gazetesini yüzde 25 ile Hürriyet gazetesi takip etmektedir. Hürriyet gazetesinde 18 bilimsel çalışma haberleştirilmiştir. Üçüncü sırada ise Milliyet gazetesi gelmektedir. Milliyet gazetesi 16 haber ile 73 haberlik değerlendirmede yüzde 22'lik orana sahiptir. Milliyet gazetesini yüzde 12 (9 haber) ile Habertürk gazetesi takip etmektedir. 7 haberin ele alındığı Sabah gazetesi yüzde 9'luk oranda kalmıştır. Posta ve Sözcü gazeteleri ise 2'şer haberle yüzde 3 oranla son sırada yer almaktadır.

Ele alınan 7 gazete içinde tirajı en düşük gazete olan Türkiye gazetesi en yüksek oranda bilim haberiyle ilk sırada yer almıştır. Tiraj olarak ilk sıralarda gelen Posta ve Sözcü gazetelerinin ise 2'şer haberle son sıralarda yer alması dikkat çekmiştir.

2.2 Haberlerin tarihlere ve günlere göre dağılımı

Tablo 2.2. Haberlerin tarihlere dağılımı

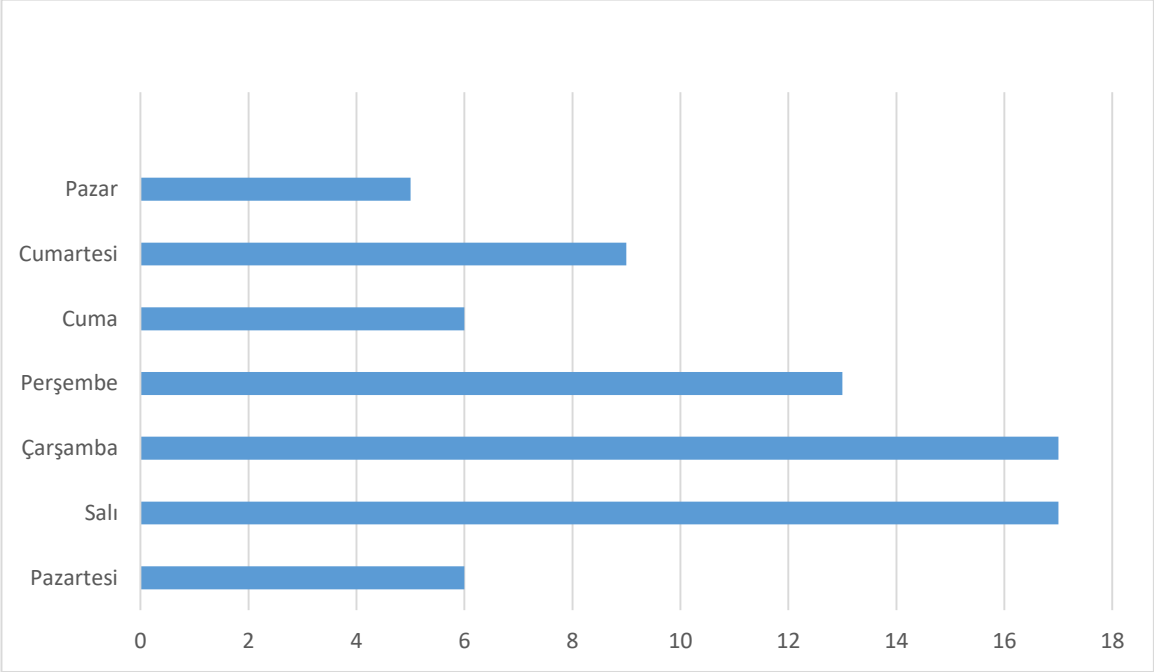
Gazete/Tarih	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Habertürk					1	1			1							1	1
Hürriyet			2		3	1					3		1		1		
Milliyet			1	2		1		1		2	2						1
Posta		1															
Sabah				1			1		1	1						1	
Sözcü			1									1					
Türkiye	1		3	2	1		1		3		1				1	1	
Toplam	1	1	7	5	5	3	2	1	5	3	6	1	1		2	3	2

Gazete/Tarih	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Top.
Habertürk											2	1	1		9
Hürriyet			2				1			2			2		18
Milliyet	1				1		2			1			1		16
Posta													1		2
Sabah													1	1	7
Sözcü															2
Türkiye						1	1	1			1		1		19
Toplam	1		2		1	1	4	1		3	3	1	7	1	73

31 günlük süre içinde yayınlanan Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı 73 haber tabloda gün gün ele alınmıştır. Ay boyunca 73 haberin yer alması günlük 2,35'lik bir haber ortalamasına denk gelmektedir. Gazetelerin günlük bilim haberi ortalaması ise 0,33'tür. 3 gazete sadece günde bir tane Türkiye'den bilim haberine yer vermiştir.

3-30 Ocak en çok haberin yayınlandığı günler olmuştur. 7 haberin yer alığı bu iki günü 6 haber ile 11 Ocak takip etmiştir. 14-19-21-26 Ocak tarihlerinde ise Türkiye'den hiçbir bilim haberi gazetelerde yer almamıştır. Ayın ilk günlerinde bilim haberlerinde bir yoğunluk olmuş ancak ayın ortalarına doğru bu yoğunluk azalmıştır. Ayın son günlerinde ise yoğunluk tekrar artmaya başlamıştır. Taranan gazetelerin günlük bilim haberi bakımından bir düzeni bulunamamaktadır. Ancak ayın ilk 15 günlük bölümünde ikinci 15 güne göre biraz daha fazla Türkiye'den bilim haberine yer verilmiştir.

Grafik 2.2: Haberlerin günlere dağılımı

Haberlerin günlere göre dağılımının ele alındığı bu grafikte salı ve çarşamba günlerinin haber bakımında yoğun olması dikkat çekmektedir. 17 haberin yer aldığı bu 2 günü 13 haberle perşembe günleri takip etmektedir. Pazar günleri ise en az haberin değerlendirildiği günlerdir. Gazetelerde pazar günleri 5 haber yer almıştır. Cuma ve pazartesi günleri gazetelerde 6'şar haber yer almıştır.

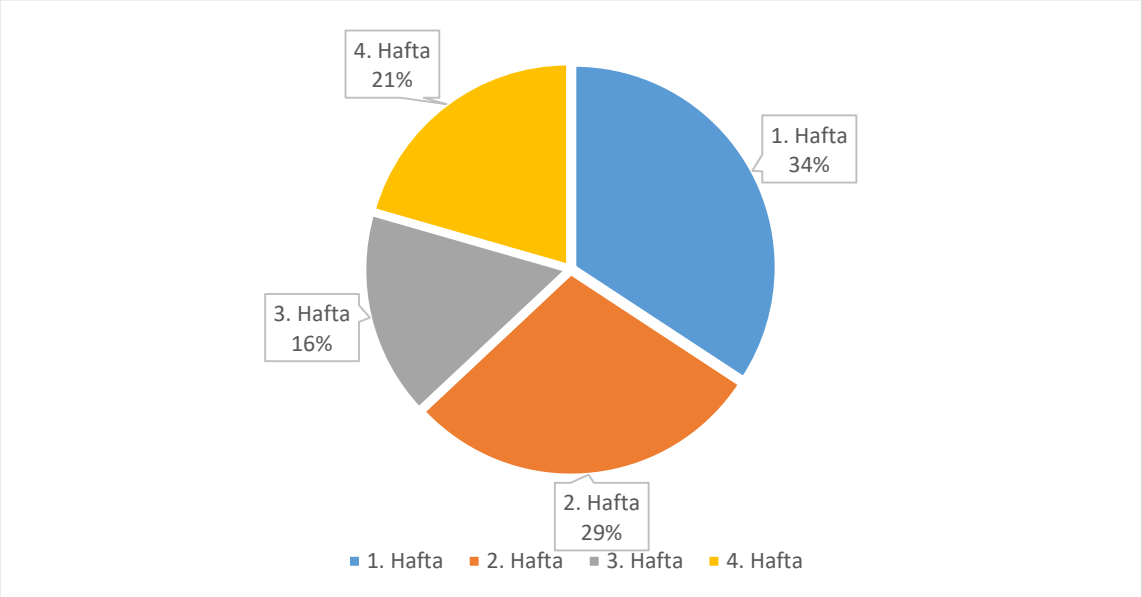
Tatil günleri olan cumartesi, pazar ve tatil sonrası gün olan pazartesi günü politik gündemin sakin olmasından dolayı gazetelerin Türkiye'den bilim haberlerine daha fazla yer vermesi beklenir. Ancak çalışmada bu beklentinin karşılıksız kaldığı

görülmektedir. Pazar ve pazartesi günleri 11 haberle en az bilim haberinin gazetelerde yer aldığı günler olmuştur. Cumartesi günleri ise bu iki güne kıyasla biraz daha yoğun geçmiştir ve 9 haber yayınlanmıştır.

Salı günleri en çok bilim haberinin yer aldığı günlerdir. Bu durumu siyasi partilerin grup toplantılarının yapıldığı günler olması yani salı günlerinin siyasi olarak daha sakin olmasıyla açıklayabileceğimizi düşünülebilir. Ancak siyasi gündemin yoğun olduğu çarşamba günü de bilim haberleri için bir yoğunluğun görülmesi bu öngörümüzü zayıflatmaktadır.

2.3 Haberlerin haftalara göre dağılımı

Grafik 2.3: Haberlerin haftalara dağılımı

73 haberin ele alındığı bir ay içinde en çok haber birinci haftaya denk gelmektedir. Birinci hafta 25 (%34) haber gazetelerde yer bulmuştur. Birinci haftayı 21 (% 29) haber ile ikinci hafta takip etmektedir. En az haber ise üçüncü hafta yayınlanmıştır. 12 (% 16) haberin yer aldığı üçüncü haftayı 15 (% 21) haber ile dördüncü hafta takip etmektedir. Gazetelerde ayın ilk haftalarında bilim haberlerinde bir yükseklik olsa da üçüncü haftada bir düşüş yaşanmıştır. Dördüncü hafta ise bir yükselişin olduğu hafta olmuştur.

Haberlerin haftalar arasındaki dağılımında belirgin bir farklılık gözlenmemektedir. Birinci hafta bilim haberlerinde yaşanan yoğunluğu ülke gündeminin sakin olmasına ve yılbaşı tatilinden dolayı gazetelerin haber arayışına bağlayabiliriz. Birinci haftadan sonra normal şartlara dönen ülke gündemi bilim haberlerini düşüşe yönlendirmiştir.

Tablo 2.3: Haberlerin gazetelerde haftalara göre dağılımı

	Hafta	Hafta	Hafta	Hafta	Toplam
Habertürk	2	2	1	4	9
Hürriyet	6	5	3	4	18
Milliyet	5	4	5	2	16
Posta	1			1	2
Sabah	2	3		2	7
Sözcü	1	1			2
Türkiye	8	6	3	2	19
Toplam	25	21	12	15	73

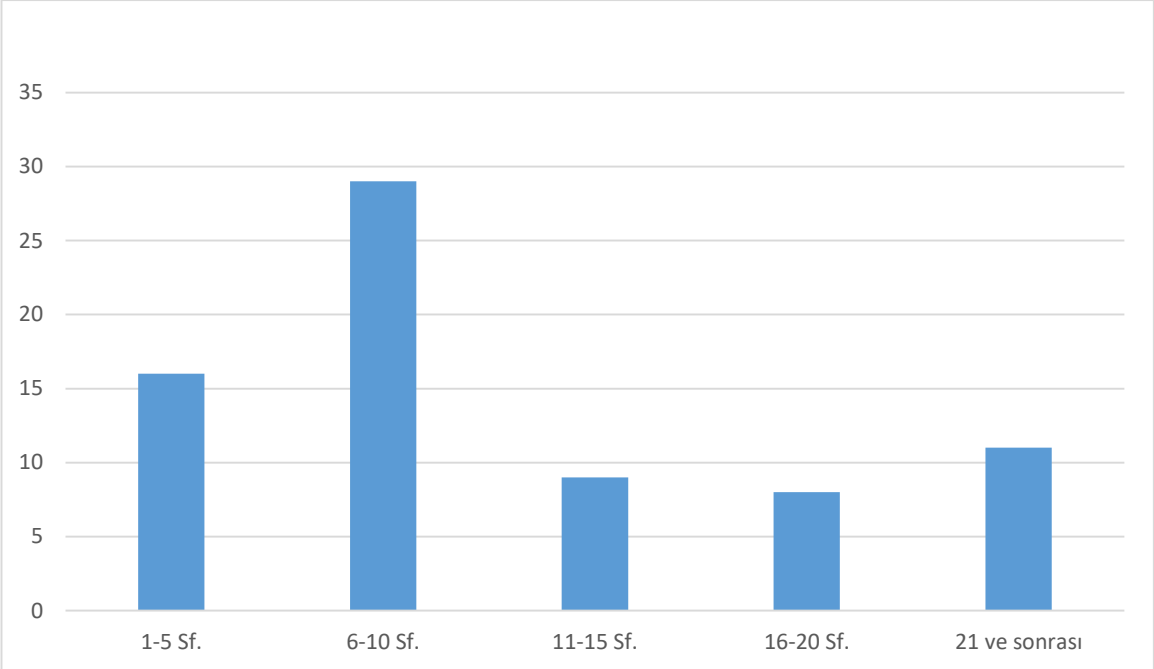
Gazetelerin bilim haberlerini ele almasının haftalık olarak ele alındığı tabloda en çok bilim haberine yer veren Türkiye gazetesinin birinci haftadan itibaren düzenli düşüşle bilim haberine yer vermesi dikkat çekmektedir. Birinci hafta 8 haberin yer aldığı Türkiye gazetesi ikinci hafta 6 haber, üçüncü hafta 3 haber ve dördüncü hafta 2 haberle düzenli bir düşüşün yaşandığı gazete olmuştur. Hürriyet gazetesi ve Milliyet gazetesi diğer 5 gazeteye göre dengeli bir dağılımla Türkiye'den bilim haberlerine yer vermiştir.

Üçüncü haftadaki rakamların düşüklüğü bu tabloda daha belirgin şekilde görülmektedir. Posta, Sabah ve Sözcü gazeteleri üçüncü hafta Türkiye'den hiçbir bilim haberine yer vermemiştir. Üçüncü haftadaki bu düşüş ve 3 gazetenin de hiçbir bilim haberine yer vermemesi siyasi gündemin yoğunluğuyla ilgili olabilir. Üçüncü haftaya

denk gelen tarihlerde Türk Silahlı Kuvvetleri Suriye'ye yönelik askeri harekât başlatmıştır ve gazeteler yoğun bir şekilde bu konuyu işlemiştir.

2.4 Haberlerin sayfalara göre dağılımı

Grafik 2.4: Haberlerin sayfalara göre dağılımı

Taranan 7 gazetedeki 73 bilim haberinin sayfalara göre dağılımına bakıldığında 6-10 sayfaları arasında Türkiye'de yaşanan bilimsel çalışmalarla ilgili en çok bilim haberine rastlanmaktadır. 29 haberle birinciliği elinde bulunan bu bölümü 16 haberle 1-5 saya arsındaki dilim izlemektedir. En az bilim haberine ise gazetelerin orta bölümlerinde yer verilmiştir. Bu 7 gazetede 10. sayfadan sonra bilim haberciliği adına bir düşüşün olduğu sayfalardır. 21.sayfa ve sonrasında bir artış vardır. Bu da arka kapakta bilim haberlerinin yoğun bir şekilde yer almasıyla ilgilidir.

Gazetelerin ilk sayfalarında bilim haberlerinde yoğunluk olması bilim haberciliği adına önemli bir durumdur. Haberlerin ilk sayfalarda yer alamsı Türkiye'deki bilimsel gelişmelere gazetelerin verdiği önemi göstermektedir.

Haberlerin sayfalar arasındaki dağılımını yüzdelik dilimlerle ifade etmemiz gerekirse, 6-10 sayfalarda yer alan 27 haber yüzde 39 ile birinci sırada, 1-5 sayfaları

ise 16 haber ile yüzde 23 oranında, 21.sayfa ve sonrası ise 11 haber ile yüzde 16'lık oranla 33.sırada yer almaktadır. 11-15 ve 16-20 sayfaları ise 8'er haberle yüzde 11'lik oranla son sıralarda yer almaktadırlar.

Tablo 2.4: Haberlerin gazetelerde sayfalara göre dağılımı

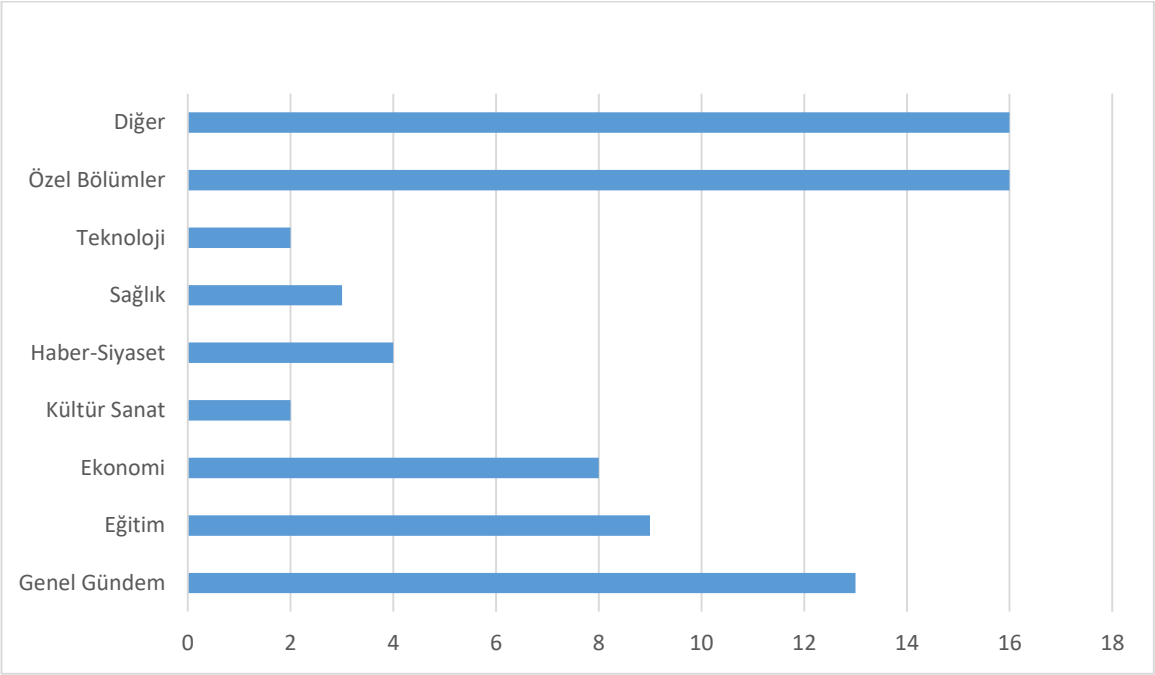
Gazete/Bölüm	1-5 Sf.	6-10 Sf.	11-15 Sf.	16-20 Sf.	21 ve sonrası	Toplam
Habertürk	1	4	1	2	1	9
Hürriyet	3	11	3		1	18
Milliyet	6	9	1	0	0	16
Posta			1	1		2
Sabah		2	2	1	2	7
Sözcü	1	1				2
Türkiye	5	2	1	4	7	19
Toplam	16	29	9	8	11	73

73 haberin 29 haberi 6-10 sayfaları arasında yer almaktadır. Bu 29 haber içinde en yüksek rakamlar da Hürriyet gazetesine aittir. Hürriyet gazetesinden 11 haber 6-10 sayfaları arasında yer almıştır. Hürriyet gazetesini 9 haberle Milliyet gazetesi izlemektedir. 73 haber içinde en fazla haberi barındıran Türkiye gazetesi 6-10 sayfaları arasında 2 habere yer vermiştir. Gazetelerin ilk sayfalarından olan 1-5 sayfaları arasında 16 haber yer almıştır. Bu en çok haberin yer aldığı ikinci bölümdür. Bu bölümde de 6 haberle Milliyet gazetesi ilk sırada yer almıştır.

Gazetelerin ilk sayfalara daha önem verdiğini düşünecek olursak Milliyet gazetesinin bilim haberlerine daha çok önem verdiğini söyleyebiliriz. 16-20 sayfaları arasında en az bilim haberi yer almıştır. 16-20 sayfa aralığının gazetelerde genel olarak spor sayfalarına denk gelmesi bu düşüşün temel sebebi olarak görülebilir. 21. sayfa ve sonrasında ise genel olarak arka kapakta yer alan haberler bulunmaktadır. Bu bölümde ise Türkiye gazetesi 7 haberle ilk sırada gelmektedir.

2.5 Gazetedeki bölümlere göre dağılım

Grafik 2.5: Haberlerin gazetelerdeki bölümlere göre dağılımı

Türkiye'den bilim haberlerinin gazetelerin hangi bölümlerde yoğunlukta oluğuna bakıldığında bu grafikte de görüldüğü gibi bilim ve teknoloji ile ilgili bölümlerde bilim haberlerinin oldukça az yer aldığı görülmektedir. Bilimle ilgili 7 gazetede de bir bölüm bulunmamaktadır. Teknoloji bölümü yer alsa da bu bölümde de iki haber karşımıza çıkmıştır. Yine bilim ve teknoloji ile ilgili olabileceğini düşüneceğimiz sağlık ve ekonomi bölümlerinde de çok az sayıda bilim haberi yer almıştır. Ekonomi de 8 haber sağlıkta ise 3 haber karşımıza çıkmaktadır.

Bilim haberlerinin çoğunluğu özel bölümlerde ve diğer bölümler diye saymış olduğumuz arka kapak ve üçüncü sayfa bölümlerinde yer bulmuştur. Gündem başlığı altında da 13 haber yer almıştır.

Tablo 2.5: Haberlerin gazetelerdeki bölümlere göre dağılımı

Gazeteler	Genel Gündem	Eğitim	Ekonomi	Kültür Sanat	Haber Siyaset
Habertürk		1	1		
Hürriyet	2	3	2	1	
Milliyet	8	1	2	1	2
Posta		2			
Sabah	2	1	2		1
Sözcü	1		1		
Türkiye		1			1
Toplam	13	9	8	2	4

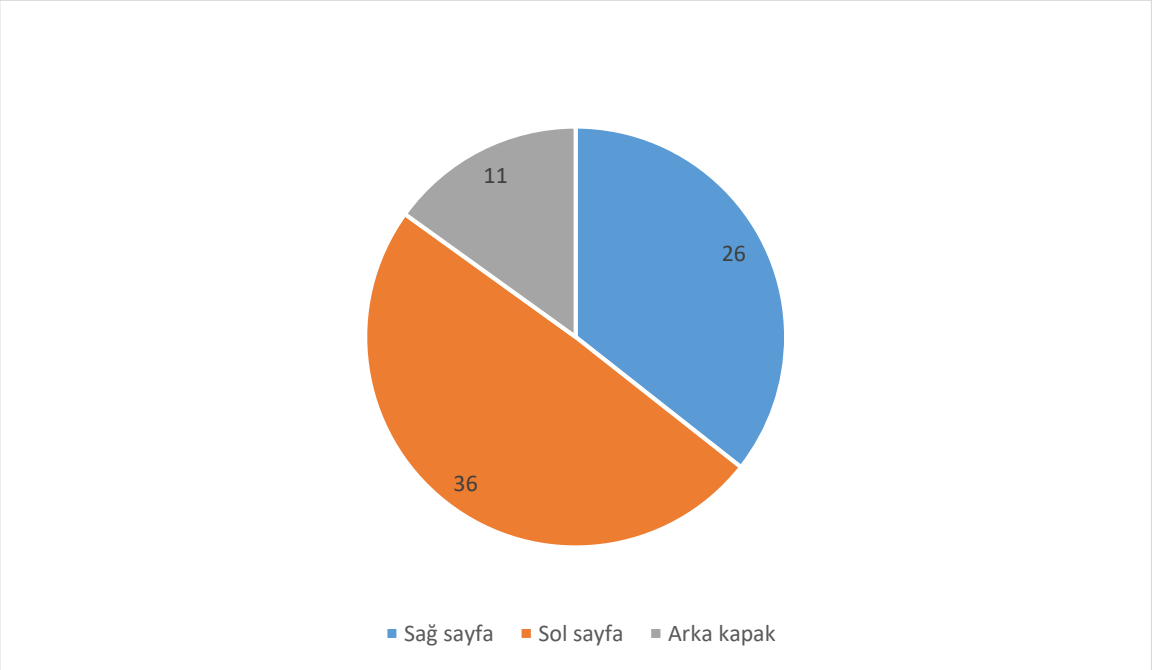
Gazeteler	Sağlık	Teknoloji	Özel bölümler	Diğer	Toplam
Habertürk			6	1	6
Hürriyet			9	1	9
Milliyet				2	
Posta					
Sabah				1	
Sözcü					
Türkiye	3	2		11	1
Toplam	3	2		16	16

73 haberin gazeteler özelinde hangi bölümlerde yer aldığına bakıldığında teknoloji sayfasında yer alan 2 haberin de Türkiye gazetesinde kullanıldığı görülmektedir. Yine sağlık bölümünde yer alan 3 haberde Türkiye gazetesinde kullanılmıştır. En çok bilim haberinin yer aldığı Türkiye gazetesinde 11 haber diğer bölümü altında bulunmaktadır. Türkiye gazetesi bilim haberlerine 3.sayfa ve arka

kapakta çoğunlukla yer vermiştir. Bu iki sayfa da tabloda Diğer başlığı altında yer almaktadır. 11 haberin yer aldığı bu başlığı 8 haberle genel gündem başlığı takip etmektedir. Milliyet gazetesinden 8 haberin yer aldığı bölümü 3 haberle eğitim bölümü takip etmektedir. Eğitim bölümünde ise en çok habere yer veren gazete Hürriyet gazetesidir.

2.6 Gazete sayfasındaki yerlere göre dağılımı

Grafik 2.6: Haberlerin gazete sayfalarındaki yeri

73 haberin gazete sayfalarındaki yerine baktığımızda ön kapakta hiçbir bilim haberinin yer almadığı görülmektedir. Gazeteler ön kapakta önem verdikleri haberleri kullanmaktadır. Ve bu ön kapağı vitrin olarak görmektedirler. Bu derece önem verilen ön kapakta bilim haberinin yer almaması ise düşündürücüdür.

Gazete için önemli görülen diğer bir sayfa da arka kapaktır. 7 gazetede yer alan 73 haberden 11'i araka kapakta yer almıştır. Arka kapakta yer alan haberlerin oranı ise yüzde 15'tir. Sağ ve sol sayfalarda ise yüzde 13'lük bir fark bulunmaktadır. Sol sayfada yer alan haberler yüzde 49 ile ilk sırada yer almıştır. 36 haberin yer aldığı sol sayfaları 26 haber ile yüzde 36 oranla sağ sayfalar izlemektedir.

Tablo 2.6: Haberlerin gazete sayfalarındaki yerine göre dağılımı

	Sağ sayfa	Sol sayfa	Arka kapak	Toplam
Habertürk	3	6		9
Hürriyet	5	12	1	18
Milliyet	6	8	2	16
Posta	1	1		2
Sabah	4	2	1	7
Sözcü	1	1		2
Türkiye	6	6	7	19
Toplam	26	36	11	73

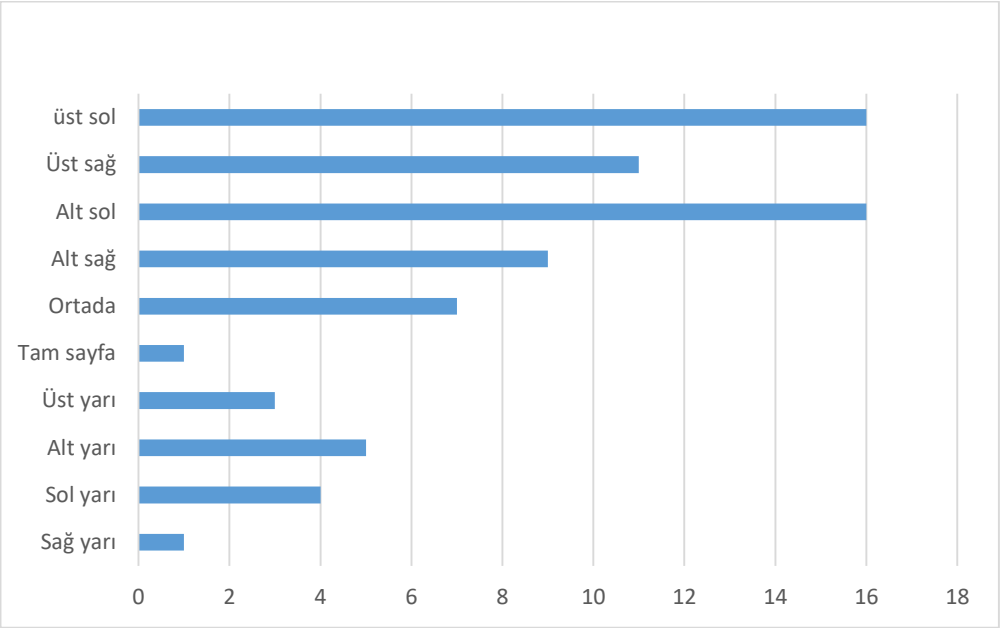
Haberlerin gazete sayfalarına göre dağılımına baktığımızda sol sayfaların daha çok tercih edildiğini görmekteyiz. 36 haberin yer aldığı sol sayfalarda en çok habere 12 haberle Hürriyet gazetesi yer vermiştir. Hürriyet gazetesini 8 haberle Milliyet gazetesi takip etmiştir. 6'şar habere yer veren Habertürk ve Türkiye gazeteleri sol sayfalarda en çok habere yer veren diğer gazetelerdir. Sözcü ve Posta gazeteleri ise birer habere sol sayfada yer vermiştir.

Gazeteler sağ sayfalara bilim haberlerini dengeli bir şekilde dağıtmıştır. Arka kapak veya sol sayfalardaki gibi haberler arasında çok bir fark yoktur. Sağ sayfalarda en çok bilim haberine 6'şar haberle Milliyet ve Türkiye gazetesi yer vermiştir. Hürriyet gazetesi 5, Sabah gazetesi 4, Habertürk gazetesi 3, Sözcü ve Posta gazeteleri ise birer haberine sağ sayfalarda kullanmıştır.

Arka kapakta yer alan haberler içinde Türkiye gazetesinin önce çıktığı görülmektedir. Arka kapakta çıkan 11 haberden 7'si Türkiye gazetesinde yer almıştır. Milliyet gazetesi 2 haber, Hürriyet gazetesi ve Sabah gazetesi ise birer haberle arka kapağı tercih eden diğer gazeteler olmuştur. Habertürk, Posta ve Sözcü gazeteleri ise arka kapakta herhangi bir bilim haberine yer vermemiştir.

2.7 Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlerine göre dağılımı

Grafik 2.7: Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlere göre dağılımı

Gazeteler dikey ve yatay olarak ikiye katlandığı zaman dört ana bölüm oluşur: Üst sol, üst sağ, alt sol ve alt sağ bölümler. Bu bölümlere bir de gazetenin üst yarı, alt yarı, sol yarı ve sağ yarı bölümlerini, tüm sayfa ve ortada olma seçeneklerini eklediğimizde, haberlerin temelde koordinat olarak bu on bölümden birine yerleştirilmiş olması gerekmektedir. Bir gazetede okuyucunun ilk önce gözüne çarpan bölüm, genellikle gazetenin sol üst yarısı olarak kabul edilmektedir. Gözün sayfadaki takibi açısından televizyondaki prime time'ın kıymetine benzer şekilde- sol üst, ardından da sağ üst bölümler kıymet taşımaktadır (Dursun, Ç., Becerikli, S., Dursun, Y, 2010:91).

Gazetelerde genel olarak haberler sol ve sağ bölümlerde yer almıştır. 73 haberden tam sayfa olarak yer alan sadece bir haber bulunmaktadır. Gazetede okuyucunun ilk dikkatini çeken bölümlerden olan sol üst yarıda 16 haber yer almıştır. Alt solda da 16 haber bulunmaktadır. Bu iki alan en çok haberin çıktığı alanlardır. Sağ yarıda sadece bir haber yer almıştır. Bu iki bölümü 11 haberle üst sağ ve 9 haberle alt sağ bölümleri izlemektedir. Gazetelerde geniş bir alanı kapsayan üst yarı, alt yarı, sol yarı ve sağ yarı bölümleri az sayıda haberin kullanıldığı bölümler olmuştur. Bu 4

bölümde toplam 13 haber yer almıştır. Gazetelerin orta kısmında ise 7 haber kullanmıştır.

Tablo 2.7: Haberlerin gazete sayfalarındaki bölümlerine göre dağılımı

	Üst sol	Üst sağ	Alt sol	Alt sağ	Ortada	Tam sayfa	Üst yarı	Alt yarı	Sol yarı	Sağ yar	Top.
Habertürk	1	3	1		1		1	1	1		9
Hürriyet	5	3	4	1		1	1		2	1	18
Milliyet	3	1	5	4	2			1			16
Posta				1	1						2
Sabah	3	1	2	1							7
Sözcü			1						1		2
Türkiye	4	3	3	2	3		1	3			19
Toplam	16	11	16	9	7	1	3	5	4	1	73

73 haber içinde tek tam sayfa haber Hürriyet gazetesinde yer almıştır. Okuyucunun ilk dikkatini çeken bölüm olan üst solda en çok habere yer veren gazete Hürriyet gazetesidir. Hürriyet gazetesini 4 haberle Türkiye gazetesi takip etmiştir. Milliyet ve Sabah gazeteleri bu bölümde 3'er haber kullanmıştır. Habertürk gazetesi ise bir haber kullanmıştır. Sözcü ve Posta gazeteleri bu bölümde hiçbir habere yer vermemiştir.

Sağ yarıda çıkan tek bilim haberi de Hürriyet gazetesi tarafından kullanılmıştır. Sol yarıda kullanılan 4 haberden ikisi Hürriyet gazetesi tarafından kullanılmıştır. Diğer iki haber ise Milliyet ve Sözcü gazeteleri tarafından kullanılmıştır. Milliyet gazetesi 2 haber, Türkiye gazetesi ise 3 haberi ortada kullanmıştır.

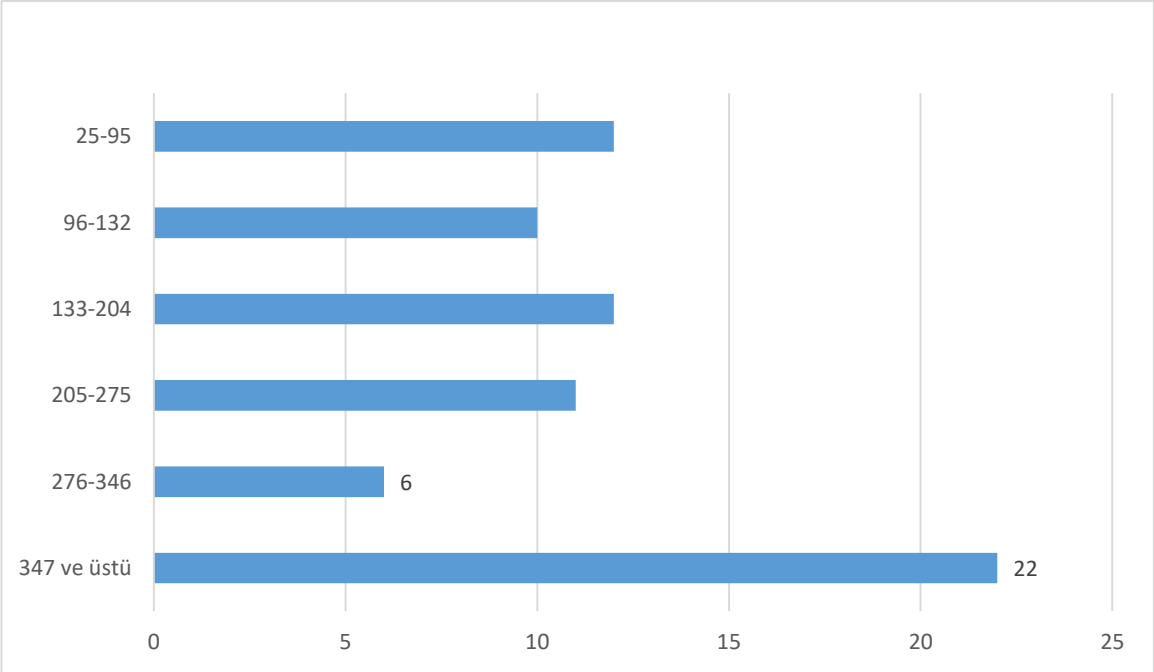
Hürriyet gazetesi 2 bölüm haricinde kalan bütün bölümlerde Türkiye'den bilim haberine yer vermiştir. Hürriyet gazetesi ortada ve alt yarıda hiçbir habere yer vermemiştir. Türkiye gazetesi de 3 bölüm haricinde kalan bölümlerde haber kullanmıştır. Gazete sayfasının 10 ayrıldığı bu başlıkta Sabah gazetesi 7 haberini 4

bölümde kullanıp diğer bölümlerde hiçbir habere yer vermemesi ile dikkat çekmiştir. Sabah gazetesi üst sol, üst sağ, alt sol ve alt sol bölümlerinde 7 haber kullanmıştır.

2.8 Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı

Bu başlık altında Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların 7 gazetede görselleri de dâhil olmak üzere ne kadar yer kapladığı belirlenmeye çalışılmıştır. Haberler belirlenen 6 aralıkta cm/kare cinsinden hesaplanmıştır.

Grafik 2.8: Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı

73 haberin içinde 25 cm/kareden küçük boyutta haber bulunmadığı için 25 cm/kare temel alınarak sınıflandırma yapılmıştır. Grafikte de görüldüğü gibi haberler genel olarak büyük boyutta kullanılmıştır. 73 haberin 22'si 347 cm/kare ve üzerinde boyutlarda kullanılmıştır. 25 cm/kareden az haber bulunmaması da haberleri büyük boyutta kullanma çabasını göstermektedir. 25 cm/kare ile 346 cm/kare arasındaki haberlerde ise çok net bir fark bulunmamaktadır. Bu haberler genel olarak birbirlerine yakın sayılarda yer almıştır. En az haber 276-346 cm/kare arasında yer almıştır. 6 haberin yer aldığı bu bölümü 96-132 cm/kare arası haberler izlemektedir. Bu aralıkta da 10 haber yer almıştır.

Tablo 2.8: Haber yazılarının toplam alanlara göre dağılımı

	25-95	96-132	133-204	205-275	276-346	347 ve üstü	Toplam
Habertürk	1	2	3	1		2	9
Hürriyet	6	1	3	1	2	5	18
Milliyet	1	2		3	1	9	16
Posta			2				2
Sabah		1	2	2		2	7
Sözcü	1					1	2
Türkiye	3	4	2	4	3	3	19
Toplam	12	10	12	11	6	22	73

Gazeteler özelinde Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı haberlere bakıldığında gazetelerin dengeli bir dağılımda haberleri kullandığını görmekteyiz. Haberlerin belli bir boyuta sabitlenmesi söz konusu değildir. Özellikle Türkiye gazetesi her aralıkta haber kullanmıştır.

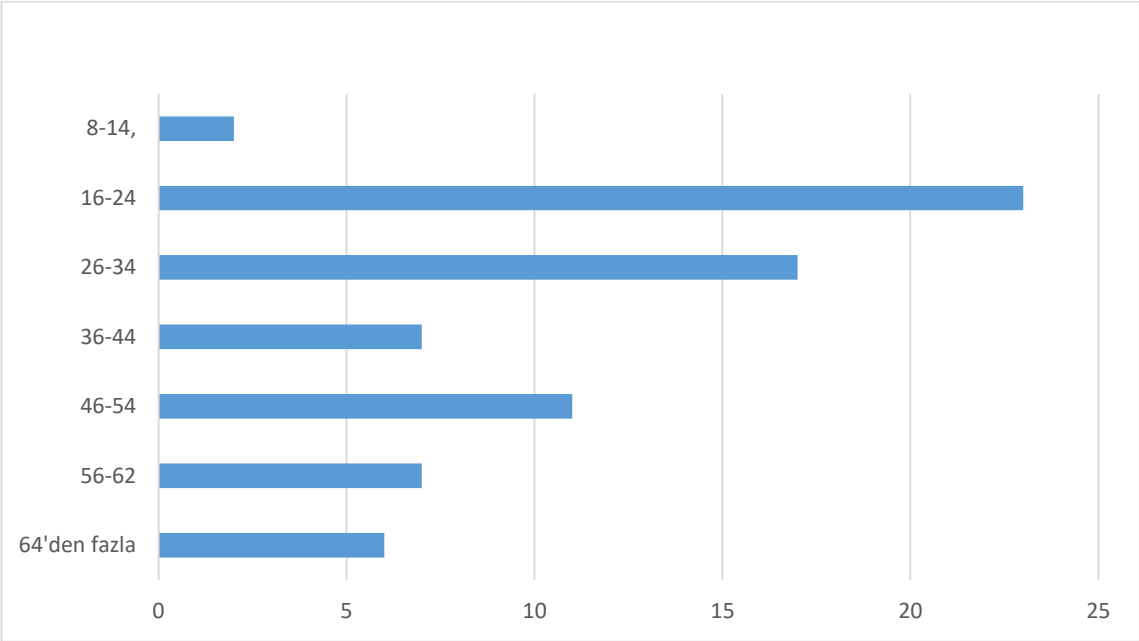
Gazeteler bilim haberlerini genel olarak büyük boyutlarda kullanmayı tercih etmiştir. 73 haberden 22'si 347 cm/kare ve üzerinde alanda kullanılmıştır. 276-346 cm/kare arasındaki haberler en az sayıda kullanılan boyutlar olmuştur. İlk 4 bölüm ise tabloda da görüldüğü gibi birbirlerine yakın boyutlardaki haberlerden oluşmuştur.

Haberleri en yüksek boyutta kullanan gazete Milliyet gazetesidir. Bu gazete 16 haberden 9'unu 347 cm/kare ve üzerinde kullanmıştır. Hürriyet gazetesi 5 haber ile Milliyet gazetesini takip etmektedir. Türkiye gazetesi 3 haberle 347 cm/kare ve üstünde haber kullanan üçüncü gazete olurken Habertürk ve Sabah gazeteleri ikişer haber kullanmıştır. Sözcü gazetesinde bir haber 347 cm/kare ve üzerinde boyutta kullanılırken Posta gazetesinin bu alanda haber kullanmadığı görülmektedir. Haberleri en küçük boyutta kullanan gazeteler içinde yine Hürriyet gazetesi yer almaktadır. 6 haberi Hürriyet gazetesi 25-95 cm/kare arasında kullanılmıştır.

2.9 Haberlerde Manşetin/Başlığın puntosuna göre dağılım

Haberlerde manşetin/başlığın puntosu haberi değerlendirme adına önemli bir kriterdir. Haberin manşetinin veya başlığının büyük puntolarla verilmesi gazetenin haberi ne derece önemli gördüğünün göstergesidir. Büyük puntolarla yazılan manşet veya başlıklar okuyucunun dikkatini hemen çekmektedir. Belirlenen 73 haber bu başlık altında manşetlerinin veya başlıklarının puntolarına göre ele alınmıştır.

Grafik 2.9: Haberlerde manşetin/başlığın puntosuna göre dağılımı

Gazetecilik mizanpajında gazeteler ikişer olarak artan puntoları kullanmaktadır. En düşük punto olarak 8 puntoyu kabul ederek sıralama yapılmıştır. En yüksek punto olarak ise 64 punto ve üzeri üst sınır belirlenmiştir.

73 haberin manşet veya başlık puntolarına baktığımızda en düşük puntoda yer alan 8-14 punto arasında en az haber yer alması dikkat çekicidir. Bu punto aralığında 2 haber manşet veya başlığını kullanmıştır. 8-14 punto aralığının bir üst seviyesi olan 16-24 punto aralığı en çok manşet veya başlığın kullanıldığı punto aralığı olmuştur. Bu bölümde 23 haberin manşeti veya başlığı yer almıştır.

Gazeteler manşetlerini veya başlıklarını genel olarak büyük puntolarda kullanmamıştır. En küçük punto aralığı olan 8-14 puntodan sonra en az haber manşeti

veya başlığı 64 punto ve üzeri puntolardan oluşmuştur. 6 haberin manşeti veya başlığı 64 punto ve üzeri puntolarda kullanılmıştır. En yüksek punto aralığının bir alt punto aralığı olan 56-62 punto aralığında da haberlerin manşeti veya başlığı az sayıda tercih edilmiştir. Bu punto aralığında da 7 haberin manşeti veya başlığı kullanmıştır.

Tablo 2.9: Haberlerde Manşetin/Başlığın puntosuna göre dağılım

	8-14	16-24	26-34	36-44	46-54	56-62	64'den fazla	Toplam
Habertürk		3	4	1		1		9
Hürriyet		7	3	1	3	3	4	21
Milliyet		3		3	5	2		13
Posta		1	1					2
Sabah		2	2	2			1	7
Sözcü	1				1			2
Türkiye	1	7	7		2	1	1	19
Toplam	2	21	17	7	11	7	6	73

73 haberin manşet veya başlıklarının punto büyüklüklerini ele aldığımız bu tabloda gazetelerin en küçük punto ve en büyük punto aralığında az sayıda manşet veya başlık kullandığını görmekteyiz. En küçük puntoda manşet veya başlık tercih eden iki gazete Sözcü ve Türkiye gazetesidir. Bu iki haberin manşet veya başlığı 8-14 punto aralığındadır. Kalan 5 gazete ise bu puntoları tercih etmemiştir.

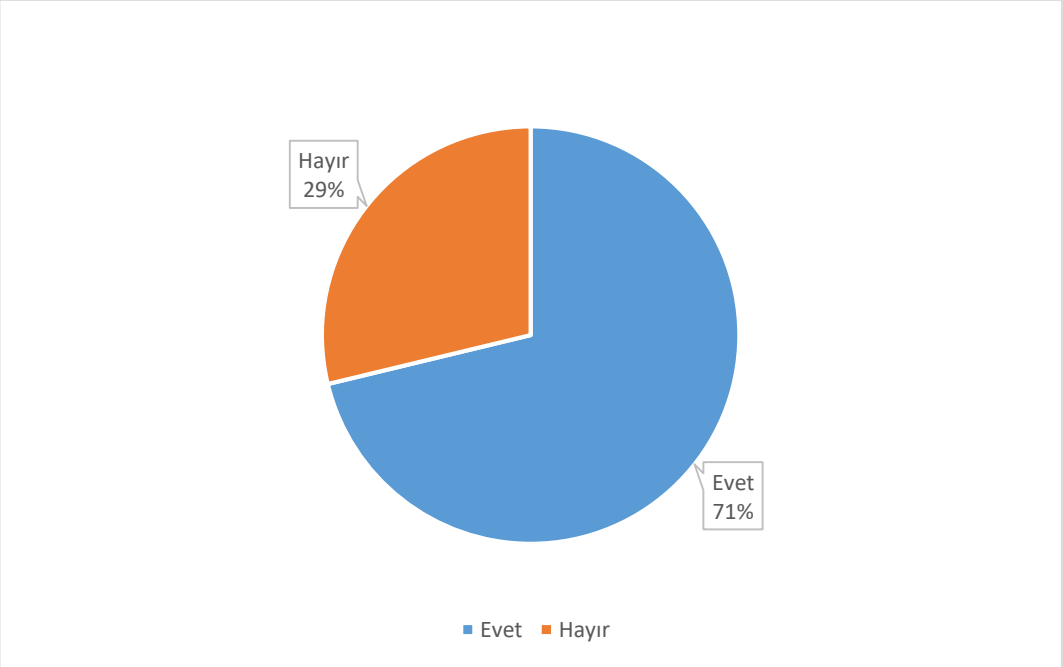
Manşet veya başlık için en yüksek punto olan 64 punto ve üzerinde 6 haber manşet veya başlığını kullanmıştır. Bu gazeteleri 4 haber ile Hürriyet gazetesi ve birer haber ile Türkiye ve Sabah gazeteleri takip etmiştir. 64 puntodan bir alt basamakta 56-62 punto arlığı bulunmaktadır. Bu punto aralığında 7 haber manşet veya başlık kullanmayı tercih etmiştir. 64 punto ve üzeri ile 56-62 punto aralığı büyük puntolu manşet veya başlıklar olarak değerlendirilebilir. Bu iki bölümde toplam 13 haber bulunmuştur. 73 haberde 13 haberin büyük puntolarla kullanılması düşük bir orandır.

En çok haberin yer aldığı punto aralığında yani 16-24 punto arlığında 21 haber manşet veya başlığını kullanmıştır. Türkiye gazetesi ve Hürriyet gazetesi ise 7'şer haberle bu punto aralığında en çok haber manşeti veya başlığı kullanan iki gazete olmuştur. 16-24 punto aralığının bir üst punto aralığı olan 26-34 punto aralığında ise 17 haber manşet veya başlığını kullanmıştır.

2.10 Haberlerin alt veya üst başlığın varlığına göre dağılımı

Haberlerde manşetlerden sonra gelen üst başlık ve alt başlıklar haberin dikkat çekici bölümlerini öne çıkararak okuyucu çekmektedir. Bilim haberlerinde de kullanılan üst ve alt başlıklar bilim haberinin daha iyi algılanmasını ve akıcı olmasını sağlamaktadır. Bu başlık altında Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı 73 haberde alt ve üst başlıkların olup olmadığı ve dağılımı ele alınacaktır.

Grafik 2.10: Haberlerde alt veya üst başlığın var

Ocak ayında 7 gazetede çıkan 73 haberden 52'sinde alt veya üst başlık kullanılmıştır. 21 haberde ise alt veya üst başlık kullanılmamıştır. Oransal olarak yüzde 71'e yüzde 29'luk bir oran bulunmaktadır.

Tablo 2.10: Haberlerin alt veya üst başlığın varlığına göre dağılımı

	Evet	Hayır	Toplam
Habertürk	4	5	9
Hürriyet	11	7	18
Milliyet	14	2	16
Posta	1	1	2
Sabah	4	3	7
Sözcü	1	1	2
Türkiye	17	2	19
Toplam	52	21	73

Gazetelerde 73 haber içinde 52 haberde alt veya üst başlık kullanılmıştır. Bu 52 haberin dağılımında ise Türkiye gazetesi 17 haberle birinci sırada gelmektedir. Türkiye gazetesini 14 haberle Milliyet gazetesi takip etmiştir. Üçüncü sırada ise 11 haberle Hürriyet gazetesi gelmiştir. Diğer 4 gazete 10 haberde alt veya üst başlık kullanılmıştır.

Alt veya üst başlık kullanılmayan haber sayısı 21'dir. Bu 21 haberin dağılımında Hürriyet gazetesi 7 haberle ilk sırada gelirken Hürriyet gazetesini 5 haberle Habertürk gazetesi izlemektedir. Sabah gazetesi 3 haberinde Türkiye gazetesi ve Milliyet gazetesi ikişer haberinde Sözcü ve Posta gazeteleri ise birer haberinde alt veya üst başlık kullanmamıştır.

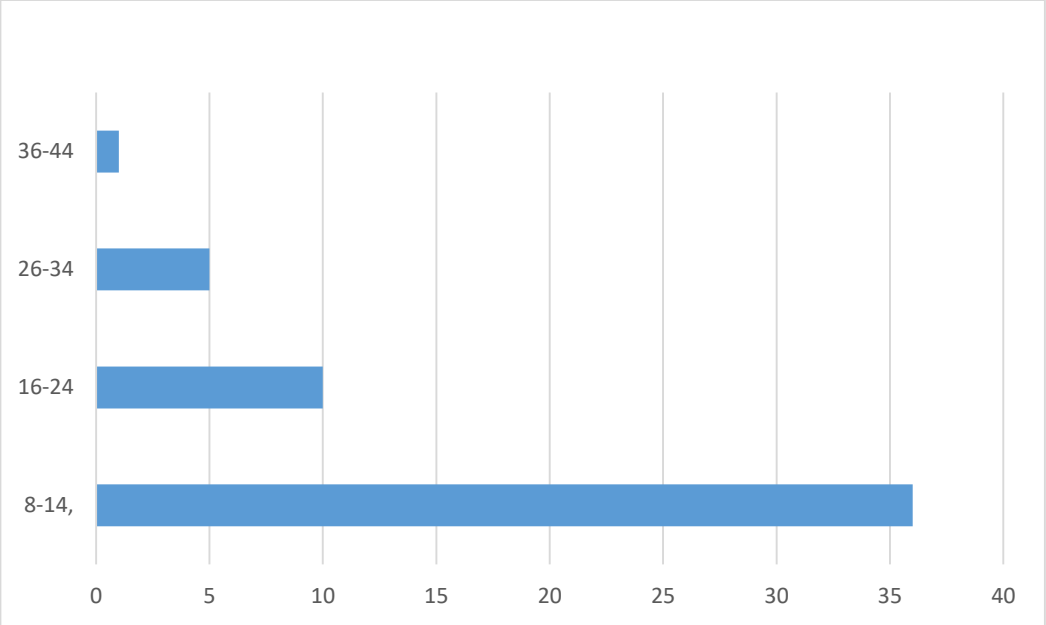
Gazeteler genel olarak haberlerinde alt veya üst başlık kullanmayı tercih etmiştir. En az bilim haberine yer veren Sözcü ve Posta gazeteleri bile iki haberinden birinde alt veya üst başlık kullanmıştır. Ancak Habertürk gazetesinde durum biraz farklıdır. Alt veya üst başlık olmayan haberlerin sayısı sadece bu gazetede alt veya üst başlık kullanan haberlere göre fazladır. Habertürk gazetesi Türkiye'de bilimsel çalışmaları haberleştirildiği 9 haberden 5'inde alt veya üst başlık kullanılmıştır. Diğer

gazetelerde alt veya üst başlık kullanımı ya eşit bir durumda ya da alt veya üst başlık kullanımı fazla sayıdadır.

2.11 Haberlerin alt veya üst başlığın puntolarına göre dağılımı

Haberlerde alt veya üst başlığın punto büyüklüğü manşette olduğu gibi haberin öne çıkmasında belirleyici faktörlerdendir. Puntoların büyük olması haberi daha dikkat çekici hale getirmektedir. Bu başlık altında 73 haberden alt veya üst başlığın bulunduğu 52 haberin puntoları değerlendirilmiştir.

Grafik 2.11: Alt veya üst başlığın puntosu

52 haberin alt veya üst başlıklarının punto büyüklüklerine baktığımız bu başlık altında örneklem olarak 4 punto aralığı tercih edilmiştir. Puntoların büyüdüğü örneklemlerde alt veya üst başlığın kullanıldığı haberlerde azalma gözlenmektedir.

En çok haber 8-14 punto aralığında bulunmaktadır. 36 haberin alt veya üst başlığının puntoları olan bu bölümü 10 haberle 16-24 punto aralığında bulunan alt veya üst başlıklar takip etmektedir. 26-34 punto aralığında 5 haber alt veya üst başlık kullanmıştır. En yüksek punto büyüklüğüne sahip olan 36-44 punto aralığında ise 1 haber yer almıştır. 52 haberde kullanılan alt veya üst başlıklarda büyük puntolar

kullanılmamıştır. Manşet veya üst başlıklarda büyük puntolar kullanılırken başlık veya üst başlıkta bu durum tercih edilmemiştir.

Tablo 2.11: Haberlerin alt veya üst başlığın puntolarına göre dağılımı

	8-14	16-24	26-34	36-44	Toplam
Habertürk	2	2			4
Hürriyet	8	1	1	1	11
Milliyet	7	5	2		14
Posta	1				1
Sabah	3	1			4
Sözcü			1		1
Türkiye	15	1	1		17
Toplam	36	10	5	1	52

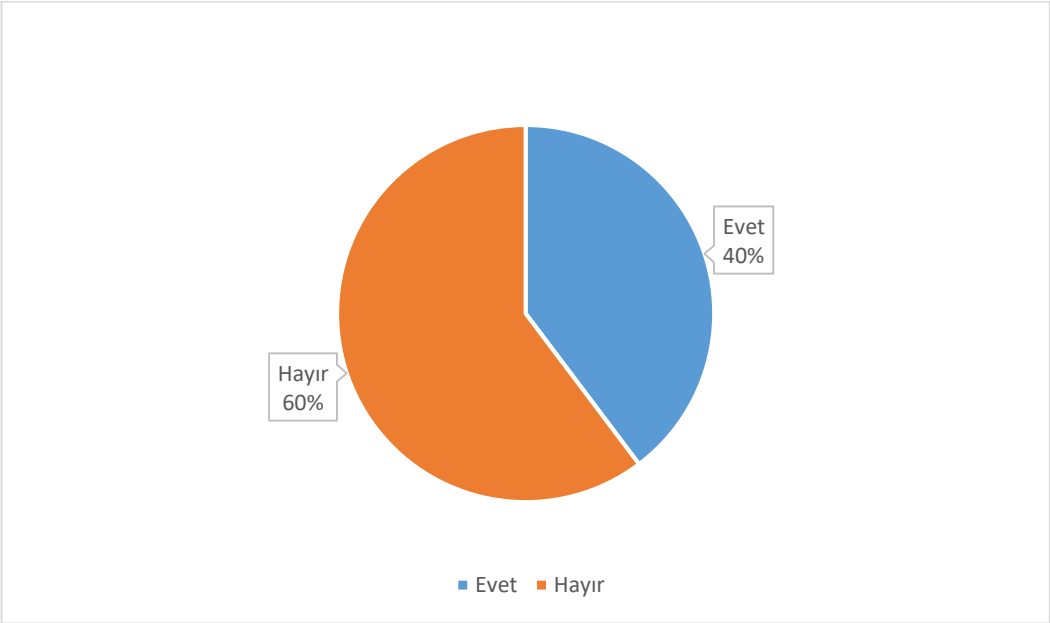
Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı 73 haberlerden alt veya üst başlık tercih eden 52 haber içinde en çok haberin bulunduğu punto aralığı 8-14 punto aralığıdır. Bu arlıkta ise en çok haberi bulunan gazete Türkiye gazetesidir. Türkiye gazetesi alt veya üst başlık kullandığı 17 haberden 15'ini bu punto aralığında kullanmıştır. Türkiye gazetesini 8 haberle Hürriyet gazetesi takip etmektedir. Milliyet gazetesi ise 7 haberle üçüncü sırada gelmektedir.

Alt veya üst başlıklarda en çok haberin kullanıldığı punto aralığı olan 8-14 punto aralığını, 16-24 punto aralığı takip etmiştir. 10 haberin yer aldığı bu bölümde en çok haber Milliyet gazetesine aittir. 5 haberin kullanıldığı Milliyet gazetesini Habertürk gazetesi 2 haberle; Hürriyet, Sabah ve Türkiye gazeteleri birer haberle takip etmiştir.

Alt veya üst başlığını en büyük puntolarla ele alan gazete Hürriyet gazetesidir. Gazete 36-44 aralığında bir alt veya üst başlık kullanmıştır. 36-44 punto aralığından sonra en büyük puntoların aralığı olan 26-34 aralığında kullanılan 5 haberden 2'si Milliyet gazetesine kalan üç haber ise Hürriyet, Sözcü ve Türkiye gazetesine aittir.

2.12 Haberlerin spotun varlığına göre dağılımı

Grafik 2.12: Spotun varlığı

Haberin içeriğine dair bilgi veren ve okuyucuyu çekmeye çalışan spot bilim haberlerinin dikkat çekmesinde önemli bir giriştir. Bu başlık altında Türkiye'deki bilimsel çalışmaların yer aldığı 73 haberdeki spot varlığı ve gazetelere göre dağılımı incelenmiştir.

73 haberden 29'unda spot bulunmaktadır. 44 haber ise spot olmadan okuyucularla buluşmuştur. Haberlerin yüzde 60'ında spot yoktur. Yüzde 40 haberlerde ise spot kullanılmıştır. Haberlerin çoğunda spot tercih edilmemiştir. Spotların bir haber için önemli bir giriş olduğunu düşündüğümüzde Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı haberlerin çoğunluğunun bu giriş ve önemden eksik kaldığını söyleyebiliriz.

Tablo 2.12: Haberlerin spotun varlığına göre dağılımı

	Spot bulunan haberler	Spot bulunmayan haberler	Toplam
Habertürk	2	7	9
Hürriyet	6	12	18
Milliyet	11	5	16
Posta		2	2
Sabah	3	4	7
Sözcü	1	1	2
Türkiye	6	13	19
Toplam	29	44	73

73 haberden spot kullanan ve spot kullanmayan haberlerin gazetelere göre dağılımına baktığımız bu tabloda spot bulunmayan haberlerdeki rakamların yüksekliği daha belirgin şekilde dikkat çekmektedir. 29 haber içinde en fazla spot kullanan gazete 11 haberle Milliyet gazetesi olmuştur. Milliyet gazetesini 6'şar haberle Hürriyet ve Türkiye gazeteleri izlemektedir. Sabah gazetesi üç haberinde, Habertürk gazetesi iki haberinde, Sözcü gazetesi ise bir haberinde spot kullanmıştır.

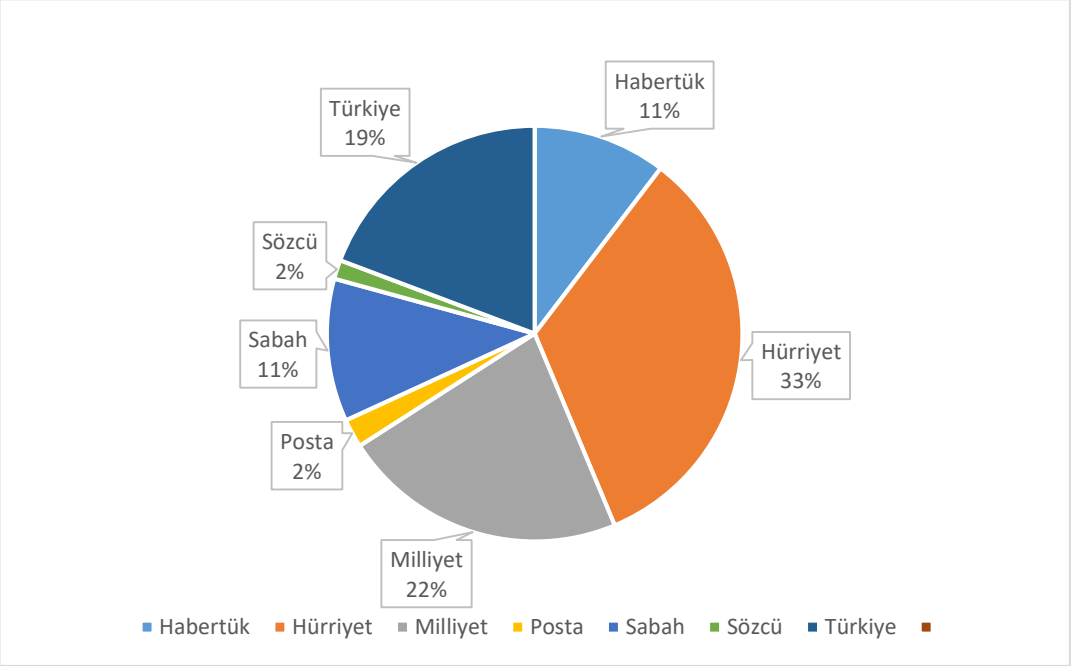
Bilim haberlerinde 19 haberle birinci sırada yer alan Türkiye gazetesi spotun varlığında geride kalmıştır. 19 haberin 13'ünde spot bulunmamaktadır. Türkiye gazetesini 12 haberle Hürriyet gazetesi izlemektedir. Oransal olarak baktığımızda haberlerinde en az spot kullanan gazete Habertürk gazetesidir. Bu gazete 9 haberden sadece iki tanesinde spot kullanmıştır. Kalan 7 haber spotsuz bir şekilde yer almıştır.

2.13 Haberlerin görsellere göre dağılımı

Haberlerde kullanılan görseller haberin diğer haberlere göre ön plana çıkmasını sağlayan en önemli etkenlerdendir. Bu başlık altında 7 gazetenin 73 haberde görsele ne sıklıkta yer verdiğine bakacağız. 73 haberden 71'inde görsel kullanılmıştır. Kullanılan görseller fotoğraf olarak karşımıza çıkmaktadır. Grafik, harita, tablo, çizim,

illüstrasyon gibi görseller 71 haberde kullanılmamıştır. Fotoğraf ise haberlerde çok sayıda kullanılmıştır.

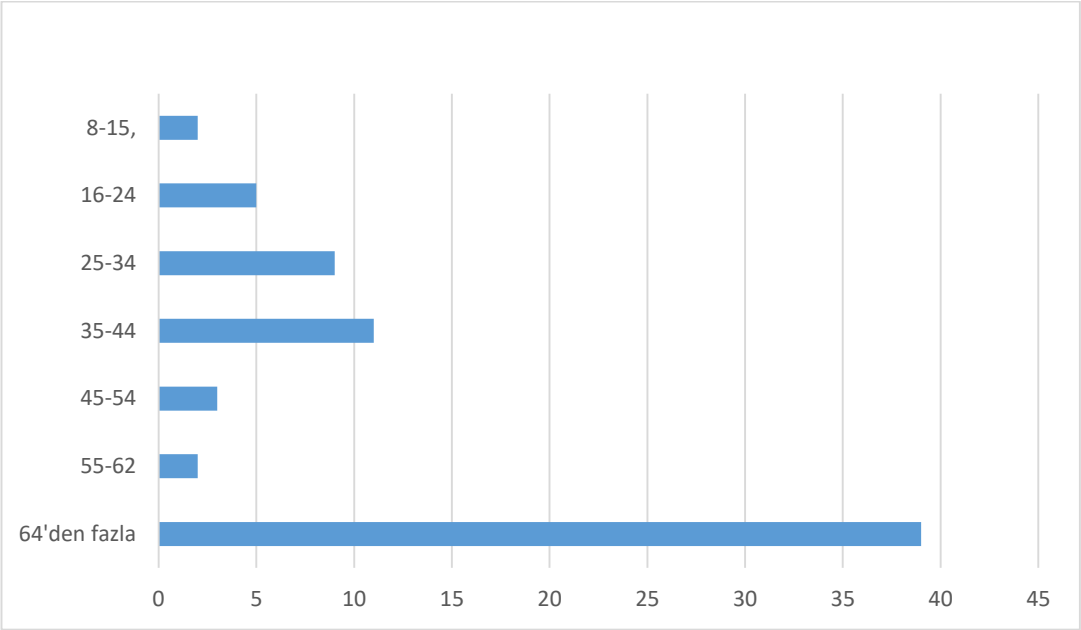
Grafik 2.13: Görsellerin varlığı

Bu grafikte Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı 73 haberden fotoğraf kullanılan 71 haberde yer alan 135 fotoğrafın gazetelere göre dağılımı sergilenmiştir. 7 gazetede en çok fotoğraf kullanan gazete 45 (%33) fotoğrafla Hürriyet gazetesi olmuştur. Hürriyet gazetesini 30 (%22) fotoğrafla Milliyet gazetesi takip etmektedir. 19 haberle en çok bilim haberine yer veren Türkiye gazetesi ise 26 (% 19) fotoğrafla üçüncü sırada yer almaktadır. Sabah 15 (% 11), Habertürk 14 (% 11), Sözcü 2 (% 2) ve Posta gazetesi ise 3 (% 2) fotoğrafla haberlerinde görsel kullanan diğer gazeteler olmuştur.

2.14 Haberlerin görsellerin kapladığı alanlara göre dağılımı

Grafik 2.14: Görsellerin kapladığı alan göre dağılımı

Haberlerde görsellerin kullanılmasının önemli olduğu kadar kullanılan görsellerin büyüklüğü de önemlidir. Türkiye'deki bilimsel çalışmaların yer aldığı 73 haberden fotoğraf kullanılan 71 haberdeki fotoğrafların boyutlarını belirlemek için cm/kare olarak 7 aralık belirlenmiştir. 71 haberdeki fotoğraf alanları bu aralıklara göre gruplanmıştır.

Grafikte de görüldüğü gibi gazeteler genel olarak haberlerdeki fotoğrafları büyük boyutlarda kullanmıştır. Fotoğraf kullanılan 71 haberden 39'u 64 cm/kare ve üzeri boyutta kullanılmıştır. 32 haber ise genel olarak küçük boyutlu fotoğraflardan oluşmuştur. 55-62 cm/kare arasında iki fotoğraf, 45-54 cm/kare arasında 3 fotoğraf kullanılmıştır. 24 cm/kareden küçük fotoğraf ise 7 adet bulunmuştur. 25-34 cm/kare arasında 9 haber, 35-44 cm/kare arasında 11 haber bulunmuştur.

Tablo 2.13: Haberlerin görsellerin kapladığı alanlara göre dağılımı

Gazeteler	8-15	16-24	25-34	35-44	45-54	55-62	62'den fazla	Toplam
Habertürk	1		1	1	1		4	8
Hürriyet	1	3	2	2			10	18
Milliyet			1	2			13	16
Posta				1			1	2
Sabah			1	2	1	1	2	7
Sözcü							1	1
Türkiye		2	4	3	1	1	8	19
Toplam	2	5	9	11	3	2	39	71

Haberlerde en küçük iki fotoğrafı kullanan gazeteler Habertürk ve Hürriyet gazeteleridir. Bu iki gazete 8-15 cm/kare arasında birer haberinde fotoğraf kullanmıştır. 8-15 cm/kare aralığından sonra gelen 16-24 cm/kare aralığında ise 5 haber fotoğraf kullanmıştır. Bu haberlerin üçü Hürriyet gazetesinde ikisi ise Türkiye gazetesinde yer almıştır. 25-34 cm/kare aralığı ve 35-44 cm/kare aralığı 20 haberin görsel kullandığı aralık olmuştur. Bu iki alan en büyük alanlı fotoğraf kullanılan 62 cm/kare ve üzeri haberlerin yer aldığı alandan sonra en çok haberin kullanıldığı fotoğraf aralığı olmuştur.

Haberlerinde 62'cm/kareden büyük fotoğraf kullanımı gazeteler arasında dengeli bir şekilde dağılmıştır. Haberlerinde 62'cm/kare ve üzerinde fotoğraf kullanımında Milliyet gazetesi ilk sırada gelmektedir. Gazete 16 haberin 13'ünde 62'cm/kare ve üzerinde fotoğraf kullanmıştır. Milliyet gazetesini 10 fotoğrafla Hürriyet gazetesi ve 8 fotoğrafla Türkiye gazetesi izlemektedir. Hürriyet ve Milliyet gazetesi haberlerin yarıdan fazlasında büyük boyutlu fotoğraf kullanmasıyla ön plana çıkmıştır.

Sayfalarında en çok bilim haberine yer veren Türkiye gazetesi en küçük boyutlu olan 8-15 cm/kare aralığında hiçbir fotoğraf kullanmamıştır. Geri kalan 6 fotoğraf boyutu aralığında da fotoğraf kullanmıştır. Türkiye gazetesi en çok haberini (8) 62 cm/kare ve üzerinde kullanırken 25-34 cm/kare arasına 4 fotoğraf, 35-44 cm/kare arasında ise 3 fotoğraf kullanmıştır.

SONUÇ

Bilim iletişimi, bilimsel çalışmaların yapılmaya başlandığı ilk günden beri yaşanan bir iletişim sürecidir. Yapılan çalışmaların insanlara duyurulması isteği kimi zaman kaleme alınan kitaplarla kimi zaman yazılan mektuplarla kimi zaman da gazeteciler tarafından günümüze kadar gelmiştir. Kitap ve mektuplarla bilimin duyurulması, ilk gazetelere kadar bilim iletişimi adına en önemli araçlar olmuştur. İlk gazetelerin okuyucularıyla buluşmasından sonra gazeteler bilimsel çalışmaların insanlara duyurulmasında ön plana çıkan iletişim aracı olarak günümüze kadar gelmiştir.

Gazetelerin gerçek anlamda bilim haberciliği yapması sanayi devrimi, endüstriyelleşme, aydınlanma ve okur-yazar sayısının artması gibi etkenlerin katkısıyla başlamıştır. Yeni yapılan çalışmaların, geliştirilen ürünlerin insanlara tanıtılması için gazeteler bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum da bilim haberciliğinin ortaya çıkmasına ve zamanla profesyonelliğe doğru adım atmasına fayda sağlamıştır.

Amerika'da yayın yapan ilk dergi ve gazeteler bilimsel çalışmalara önem vermiş ve yapılan çalışmaları haberleştirmek için çabalamıştır. 1900'lü yıllara gelindiğinde Amerikan gazeteleri bilim alanı için özel muhabirler çalıştırmaya başlamıştır. New York Times muhabiri William L. Laurence ilk bilim muhabiri olarak kabul edilmektedir. Larunce, Amerikan hükümeti tarafından da bilim haberleri yapılması için kullanılmıştır. Devlet tarafından yapılan projelerin halka anlatılmasında ve halk desteğinin sağlanmasında Larunce'den destek alınmıştır. Amerika'da Larunce'den sonra birçok bilim muhabiri yetişmiş ve yaptıkları haberlerle dünyaya seslerini duyurmuşlardır. 1990'lı yıllara gelindiğinde New York Times gazetesi bünyesinde 12 bilim gazetecisi bulunmaktaydı. 1930'larda parmakla sayılacak kadar az bulunan bilim muhabirinin 50-60 yıllık bir zaman diliminde bu sayılara yükselmesi bilim gazeteciliğine verilen önemi göstermektedir.

Bilim gazeteciliği adına önemli adımlardan biri Science Service (Bilim Servisi)'nin kurulmasıdır. 1921 yılında 30 gazeteci ile kurulan servis, bilim

haberleriyle ilgili kurulan ilk sendikadır. Bilim Servisi, haber ajansı gibi faaliyet göstermiştir. Haber bültenleri, fotoğraflar ve çizimlerle gazetelere içerik sağlamaktaydılar. İlk kurulduğu zamanlarda hızlı bir şekilde 100 aboneye ulaşan servis kısa süre sonra 7 milyondan fazla okuyucuya ulaşmıştır. Bu servis günümüzde çıkardığı Science News dergisiyle çalışmalarını sürdürmektedir.

Gazetelerin ilk çıktığı yıllarda gazetelere ve muhabirlere karşı mesafeli duran bilim insanları fon desteklerinden faydalanmak ve kendileriyle ilgili olumlu bir imaj oluşturmak adına gazetelere yakınlaşmaya başlamışlardır. Bilim insanlarıyla gazeteler arasında yaşanan yakınlaşmayı devletler de desteklemiştir. Yapılan haberlerle bilime aktarılan kaynakların gerekliliği topluma anlatılmıştır. Özellikle birinci dünya savaşı ve ikinci dünya sonrasında savunma sanayisi üzerine yapılan yatırımların gerekliliği gazeteler yoluyla insanlara duyurulmuştur.

Amerika'da gazeteler tarafından yapılan haberler genel olarak dünya genelinde yer alan bilimsel gelişmelerle ilgili olmuştur. 1960'lı yıllardan günümüze geldikçe uzay çalışmaları, nükleer bomba denemeleri 1970'li yıllarda çevre haberleri, kanser hastalığı üzerine yapılan çalışmalar 1980'li yıllarda DNA çalışmaları ve günümüze yaklaştıkça da dünya gündeminde yer alan bilimsel çalışmalar gazetelerde yer bulmaktadır.

İngiltere ve Avrupa ülkelerinde de Amerika'da yaşanan bilim haberciliği gelişim sürecine benzer süreçler yaşanmıştır. Günümüzde ise önde gelen gazeteler bilim ekleri ile alana özel gazetecileriyle bilim haberciliğini sürdürmektedir. Avrupa ve Amerika'da yayın yapan ajans ve gazetelerin yaptığı bilim haberleri dünyanın dört bir yanında çeviri yoluyla okuyucularıyla buluşmaktadır. Türkiye'de de gazeteler çok sayıda çeviri habere sayfalarında yer vermektedir.

Türkiye'de bilim haberciliğinin tarihine baktığımızda Amerika ve Avrupa'ya göre geride kaldığını görmekteyiz. Bu geri kalmanın sebebi olarak bilim ve gazetecilik alanlarında yaşanan gecikmeleri görebiliriz. Matbaada Avrupa'dan 400 yıllık, gazetede ise 250 yıllık gecikme bilim haberciliğini de etkilemiştir. 1800'lü yılların başlarında başlayan gazetecilik adımları bilim haberleri adına da bir başlangıç

demektir. Osmanlı topraklarında ilk çıkan gazeteler bilim haberciliğinden söz edilemeyecek kadar farklı bir formatta çıkmaktaydı. İlk gazeteler genel olarak siyasi olayların duyurulması amacıyla kullanılmıştır ve habercilikten bahsetmek zordur.

İlk gazeteler Vekayi-i Mısıriye ve Takvim-i Vekayi çok az sayıda bilim haberine yer vermiştir. 1840 yılında yayın hayatına başlayan ve ilk yarı resmi gazete olan Ceride-i Havadis ise bilim haberlerine çokça yer veren bir gazete olmuştur. Devlet politikalarına ters düşmemek adına iç siyasette yaşanan gelişmelere yer vermek istemeyen gazete Avrupa'da yaşanan bilimsel gelişmeleri sayfalarına taşımıştır. Babıali tercüme odasında hazırlanan gazete, yurt dışında yetişmiş yazarları sayesinde bilim haberlerini okuyucularıyla buluşturmuştur. Ceride-i Havadis gazetesi bilim haberlerinden oluşma bir ek gazete çıkartmaktaydı. Ruzname-i Ceride-i Havadis adıyla çıkan bu gazete Avrupa'da yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplandığı bir gazeteydi. Ruzname-i Ceride-i Havadis ekini çıkartan gazeteciler sonraki yıllarda ilk bilim dergisi olan Mecmûa-i Fünûn'uda çıkartmışlardır. Şinasi tarafından çıkartılan ve ilk özel gazete olan Tercümanı Ahval sayfalarında daha çok bilim haberine yer vermiştir. Yine Şinasi tarafından çıkartılan Tasvir-i Efkar'da eğitim ve aydınlanma amacıyla bilimsel içerikli haberlere yer veren bir fikir gazetesiydi.

Ahmet Mithat Osmanlı Devleti'nde ilk bilim gazetecilerinden biri ve en önemlisi olarak tanınmaktadır. Halk için bilim anlayışını benimseyen Ahmet Mithat üslubu ile halk tarafından çok sevilen ve takip edilen bir gazeteci olmuştur. Bilimi halkın anlayabileceği bir dille okurlarına anlatan Ahmet Mithat döneminde yapılan bütün bilimsel çalışmalarla ilgili yazılar yazmıştır.

Osmanlı Devleti'nde gazeteler bilim haberlerine genel olarak siyasi gündemin yoğunluğuna göre yer ayırmıştır. İstibdat dönemi gazetelerin çokça bilim haberlerine yer verdiği dönem olmuştur. Gazetelerin sıkı bir takipten geçmesi siyasi olaylara değinen haberlerin önünü kestiği için gazeteciler bilim ve teknolojiyi öncelikli alan haline getirmiş ve okuyucularıyla buluşturmuştur. İstibdat döneminin sonra ermesi ve II Meşrutiyetin ilan edilmesi bilim haberlerinin yine göz ardı edilmesine neden olmuştur. Osmanlı Devleti'nin son yılları ve birinci dünya savaşı dönemlerinde ise gazeteler bilim haberlerini göz ardı etmiştir.

Cumhuriyet dönemine de ise gazeteler yine siyasi gündemin yoğunluğuna göre bilim haberlerini tercih etmiştir. Harf inkılabı bilim haberciliği adına da önemli bir kırılma noktası olmuştur. Gazeteler dildeki değişimden dolayı her alanla ilgili daha sade ve basit haberler yapmaya başlamıştır. Bu durum toplumun eltileri tarafından yadırgansa da toplumun tabanı tarafından büyük ilgi görmüştür. Özellikle sağlık ve ziraat alanında yapılan bilim haberleri insanlar tarafından ilgiyle takip edilmiştir.

1930'lu yıllarda meydana gelen kâğıt sıkıntısı gazetelerin sayfa sayısında düşüşlere neden olmuştur. Bu durumda ilk feda edilen haberler bilim haberleri olmuştur. İkinci dünya savaşının gelmesiyle siyasi alanda yaşanan yoğun gelişmelerin gazetelere yansıması kaçınılmaz olmuştur. Ancak savaşta yeni teknolojilerin kullanılması gazetelerin bilim haberlerini öne çıkarmasını da teşvik etmiştir. 1963 yılına kadar gazetelerin bilime bakışını genel olarak siyasi gündemin yoğunluğu ve dünya arenasına yaşan gelişmelerle paralel bir şekilde ilerlediğini söyleyebiliriz.

1963 yılında TÜBİTAK'ın kurulması bilim haberlerine gazetelerin bakışını etkilemiştir. Gazeteler TÜBİTAK'a ve bilim haberlerine daha çok yer vermeye başlamıştır. Hürriyet gazetesinin 1962 yılında "Halk Üniversitesi" adı altında başlatmış olduğu eğitim seferberliği de gazetelerin bilim haberlerine önem vermesini sağlamıştır. 1967 yılında TÜBİTAK tarafından çıkartılan Bilim ve Teknik dergisi bilim haberciliğine hız kazandıran bir yayın olmuştur. TÜBİTAK sonraki yıllarda çıkartmaya başladığı Bilim Çocuk ve Meraklı Minik dergileriyle de bilim iletişimi adına önemli bir hizmette bulunmuştur.

1970'li yıllara gelindiğinde televizyon ve radyonun gelişmesine denk gelmekteyiz. Ama yine bu yıllar içinde gazeteleri de hızlı bir yükseliş dönemindedir. Gazetelerin günlük tirajları 4-5 milyona ulaşmıştır. Bu durum bilim haberciliği adına gazetelerin televizyon ve radyoya göre yine ön planda olmasını sağlamıştır. Bu yıllarda gazetelerin sayfa sayılarını arttırması bilim haberciliği adına önemli bir gelişme olmuştur.

1987 yılında Cumhuriyet gazetesi tarafından çıkartılmaya başlanan bilim eki *"Cumhuriyet Bilim Teknik"* bilim haberciliği adına atılmış büyük bir adımdır.

Cumartesi günleri haftalık olarak çıkartılan bu ek TÜBİTAK yayınları kalitesinde bilim dergisiydi. Bilim Teknik diğer gazeteler içinde örnek olmuştur. Bazı gazeteler bu işi devam ettirmek istese de Cumhuriyet gazetesi kadar etkili ve uzun soluklu olamamıştır. Cumhuriyet gazetesi Bilim Teknik ekini ekonomik gerekçeleri öne sürerek 2015 yılının sonlarında sonlandırmıştır.

2000'li yıllardan günümüze geldikçe televizyonun gelişmesi ve internet çağı bilim haberciliğini de çeşitlendirmiştir. Son yıllarda birçok bilim haber sitesi, bilim takipçilerine hizmet etmektedir. Bilimle özellikle ilgilenen ve bilimsel gelişmeleri takip eden insanlar için birçok kaynak bulunmaktadır. Ancak bilime doğrudan ilgi duyamayan ve bu alanda meydana gelen gelişmeleri takip etmeyen insanlar için bilim haberlerine ulaşmada ana akım medya yine ilk sırada gelmektedir.

Bilim haberciliği akademik olarak da ihmal edilen bir alan olmuştur. Son yıllarda bilim haberciliği üzerine lisansüstü tez çalışmalarında bir ilerleme vardır ancak yapılan çalışmalar genel olarak gazetelerde bilim haberlerinin yer alıp almadığı üzerine ve bilim haberlerinin genel problemleri üzerindendir. Bu çalışmada olduğu gibi Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansıması üzerine bir çalışma bulunmamaktadır.

2018 Ocak ayında tirajı en yüksek 7 gazeteyi temel alarak yaptığımız çalışmada Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların bir ay boyunca gazetelerde ne şekilde ele alındığını takip edildi. Habertürk, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Sözcü, Posta ve Türkiye gazetelerinin 217 sayısında yer alan haberler yapısal özelliklerine göre ele alınmıştır. Yapılan değerlendirmede 7 gazetede 73 haberin yer aldığı görünmüştür.

31 günlük süre zarfında 7 gazetede 73 haberin yer alması günlük 2,35'lik bir haber ortalamasına denk gelmektedir. Gazetelerin günlük bilim haberi ortalaması ise 0,33'tür. Yani 3 gazete günde ancak bir bilim haberine yer verilmiştir. En çok haber 7 gazete içinde tirajı en düşük olan Türkiye gazetesinde yer almıştır. 19 haberin yer aldığı Türkiye gazetesini 18 haberle Hürriyet gazetesi, 16 haberle Milliyet gazetesi, 9 haberle Habetürk gazetesi, 7 haberle Sabah gazetesi ve 2'şer haberle de Sözcü ve Posta gazeteleri takip etmiştir.

73 haberin tarihlere göre dağılımına baktığımızda haberlerin tarihlere göre dağılımında bir düzen bulunmamaktadır. Özellikle ayın 15'i gibi bilim haberlerinde bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşte Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye'ye yapmış olduğu kara harekâtının etkisi olduğunu söyleyebiliriz. Bu tarihlerde gazeteler yoğun bir şekilde bu operasyonu ele almıştır. 30-30 Ocak tarihleri en çok haberin yer aldığı tarihler olmuştur. 7'şer haberin yer aldığı bu iki günü 6 haberle 11 Ocak takip etmiştir. 14-19-21-26 Ocak tarihlerinde ise gazeteler Türkiye'den hiçbir bilim haberine yer vermemiştir.

Haberlerin günlere göre gazetelerde yer almasına baktığımızda salı ve çarşamba günleri bir yoğunluk yaşandığını görmekteyiz. Siyasi gündemin sakin olmasından dolayı hafta sonları ve pazartesi günleri bilim haberleri için bir yoğunluk olabileceği düşünülebilir ancak bu durumun gazetelere yansımadığı görülmektedir. Pazar günleri en az bilim haberlerinin yer aldığı günler olmuştur. Pazar günlerini cuma ve cumartesi günleri takip etmiştir.

7 gazetede yer alan Türkiye'deki bilimsel çalışmaların haftalara göre gazetelerde ne şekilde yer aldığına baktığımızda ise haftalar arasında fazla farkın olmadığını görmekteyiz. Üçüncü hafta en az bilim haberinin yer aldığı hafta olmuştur. Bu durumda az önce de bahsettiğim gibi Suriye'ye yapılan operasyondan söz edebiliriz. Üçüncü haftada Sabah, Sözcü ve Posta gazetelerinde hiçbir bilim haberi yer almamıştır. 25 haberle en fazla haber birinci haftada bulunmaktadır. En az haber ise 12 haberle üçüncü haftada yer almıştır.

Bilim haberlerinin hangi sayfalarda yer aldığına baktığımızda ise haberlerin genel olarak gazetelerin ilk 10 sayfasında ve arka kapakta toplandığını görmekteyiz. 7 gazetenin ilk 10 sayfasında 45 haber bulunmuştur. Araka kapaklarda ise 11 haber yer almıştır. İlk 10 sayfa ve araka kapakta çıkan haber sayısı 56'dır. Kalan 17 haber ise orta sayfalarda yer almıştır. İlk 10 sayfada en çok habere yer veren gazete 15 haberle Milliyet ve 14 haberle Hürriyet gazeteleridir. Arka kapakta en fazla habere yer veren gazete ise 7 haberle Türkiye gazetesidir.

Haberlerin yer aldığı gazete bölümlerine baktığımızda ilk göze çarpan bilimle ilgili herhangi bir bölümün olmamasıdır. Türkiye gazetesinde teknolojiyle ilgili bölümü vardır ancak bu bölümde de sadece iki haber yer almıştır. Türkiye gazetesi bilimle ilgili en çok haberin yer verilmesinin yanında gazete bölümleri içinde bilime yakın sayfalara da en çok yer veren gazetedir. Bu gazetede sağlık başlığı altında da 3 haber yer almıştır. Bilim haberleri genel olarak özel bölümlerde ve gündemle ilgili sayfalarda yer almıştır.

Haberlerin gazete sayfalarında yerine göre dağılımına baktığımızda gazetelerin ilk sayfalarında hiçbir bilim haberine yer verilmediğini görmekteyiz. Arka kapakta ise 11 habere yer verilmiştir. Kalan 62 haber ise 26'sı sağda 36'sı solda olmak üzere sayfalara dağılmıştır. Arka kapakta yer alan 11'haberden 7'si Türkiye gazetesinde bulunmuştur. Sağ sayfalarda bulunan haberler gazeteler tarafından dengeli bir şekilde kullanılırken, sol sayfalarda yer alan haberler içinde Hürriyet gazetesinin daha öne çıktığını görmekteyiz. Sol sayfalarda yer alan 36 haberden 12'si Hürriyet gazetesinde yer almıştır.

Gazetelerin haberlerin sayfaların hangi alanlarında kullandığına baktığımızda sadece bir haberin tam sayfa kullanıldığını görmekteyiz. Bu haberde Hürriyet gazetesinde yer almıştır. Sayfada okuyucunu ilk dikkatini çeken bölümlerden olan sol üstte 16 haber yer almıştır. Bu haberlerden 5'i Hürriyet gazetesinde, 4'ü Türkiye gazetesinde ve 3'üde Milliyet gazetesinde yer almıştır. Gazeteler orta bölümde ise fazla bilim haberini tercih etmemiştir. Orta bölümlerde 7 haber bulunmuştur.

Haberlerin gazete sayfalarında ne büyüklükte kullanıldığına baktığımızda haberlerin genel olarak büyük boyutlarda kullanıldığını görmekteyiz. 73 haberden 22'si 347 cm/kare ve üzerindeki boyutlarda olduğu görülmektedir. En küçük boyutlarda olan 25-95 cm/kare aralığında ise 12 haber yer almıştır. Kalan 39 haber ise bu iki boyut arasında kalan aralıklarda yer almıştır. 347 cm/kare ve üzerinde kullanılan 22 haberden 9'u Milliyet gazetesinde yer almıştır. Hürriyet gazetesi de haberlerini büyük boyutta kullanmıştır. 18 haberden 5'i 347 cm/kare ve üzerinde kullanılmıştır.

Haberlerin boyutunun yanında haberde kullanılan manşet veya başlığın punto büyüklüğü de önemlidir. 73 haberden 6 tanesinde manşet veya başlıklarda 64 punto ve üzeri puntolar kullanılmıştır. Haberlerin çoğunluğunda ise 16-24 punto aralığında başlık veya manşet kullanılmıştır. Manşet veya başlıkta en büyük puntoları kullanan gazeteler 4 haberle Hürriyet gazetesi ve birer haberle Sabah ve Türkiye gazeteleri olmuştur. Gazeteler diğer haberlerinde genel olarak 16-34 punto arlığı tercih edilmiştir.

Haberlerde alt veya üst başlığın kullanılması habercilik adına önemli bir kriterdir. 7 gazetede yer alan 73 habere baktığımızda 52 haberde alt veya üst başlık kullanıldığını görmekteyiz. 21 haber ise alt veya üst başlık kullanmamıştır. Haberlerinde en çok alt veya üst başlık kullanan gazete ise Türkiye gazetesi olmuştur. Bu gazete 19 haberden 17'sinde alt veya üst başlık kullanmıştır. Türkiye gazetesini Milliyet gazetesi 14 haberle, Hürriyet gazetesi ise 11 haberle takip etmektedir. Habertürk gazetesi ise 9 haberden 5'inde alt veya üst başlık kullanmayarak diğer 6 gazeteye göre alt veya üst başlık konusunda çok geride kalmıştır.

Kullanılan alt veya üst başlıkların punto büyüklükleri de haberin dikkat çekmesi açısından önemlidir. Alt veya üst başlık kullanılan 52 haberden sadece biri 36-44 punto aralığında kullanılmıştır. Geri kalan haberler manşet veya başlıklardaki puntolara göre küçük puntolarda kullanılmıştır. Alt veya üst başlıklar genel olarak 8-14 punto aralığında toplanmıştır. 52 haberden 36'sı bu punto aralığında alt veya üst başlık kullanmıştır.

Çalışma kapsamında ele alınan 73 haberden 29'unsa spot bulunmuştur. Geri kalan 44 haberde ise spot yoktur. Gazeteler içinde spota haberlerde en çok yer veren gazete ise 11 haberle Milliyet gazetesidir. Milliyet gazetesini 6'şar haberle Hürriyet ve Türkiye gazeteleri izlemiştir. Bilim haberlerine en çok yer veren Türkiye gazetesi spot konusunda zayıf kalmıştır. Bu gazetede 19 haberden 6'sında spot kullanılmıştır.

7 gazetede yer alan 73 bilim haberinin görsel kullanımına baktığımızda 71 haberin görselli yer aldığını görmekteyiz. Habertürk ve Sözcü gazeteleri birer haberlerinde görsel kullanmamıştır. Bazı haberlerde birden çok fotoğraf yer almıştır.

71 haberde toplam 135 fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğraflara en fazla yer veren gazete ise Hürriyet gazetesidir. 45 fotoğrafın yer aldığı Hürriyet gazetesini 30 fotoğrafla Milliyet gazetesi, 26 fotoğrafla Türkiye gazetesi takip etmiştir. Sözcü gazetesi 2 haberde 2 fotoğraf kullanarak en az fotoğraf kullanan gazete olmuştur.

71 haberde fotoğrafların kapladığı alanlara baktığımızda fotoğrafların çoğunlukla 64 cm/kare ve üzeri boyutlarda kullanıldığını görmekteyiz. 71 haberden 39'unda fotoğrafların 64 cm/kare ve üzeri boyutlarda kullanıldığı görülmektedir. Geri kalan haberlerde görseller 8-62 cm/kare aralığında dağıldığı görünmektedir. Haberlerde en büyük görselleri kullanan gazetelere baktığımızda Milliyet gazetesinin ön plana çıktığını görmekteyiz. Gazete 19 haberden 13'ünde 64 cm/kare ve üzerinde fotoğraf kullanmıştır. Milliyet gazetesini 10 haberle Hürriyet gazetesi 8 haberle de Türkiye gazetesi takip etmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgulara baktığımızda Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansımasında genel bilim haberlerine göre bazı benzerlikler olduğu görülürken dikkat çekici farklılıklara da görünmektedir. En dikkat çekici farklılık Türkiye de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelerde çok az sayıda yansıması olmaktadır. *"Türkiye'de Bilim Haberlerinin Görünürlüğü ve Temsili:1993-2008"* projesi kapsamında Hürriyet gazetesinde 2008 yılında bir ayda 61 bilim haberi ye aldığı ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmada ise Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalardan 18 haber yapıldığı görünmektedir. Arada yaklaşık olarak 10 yıllık bir fark olsa da Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların gazetelere yansımasında diğer bilim haberlerine göre 3 katlık bir fark olduğunu göstermektedir.

73 haberin gazetelere göre dağılımında da büyük farklılıklara vardır. Sözcü ve Posta gibi gazetelerde bir ay boyunca ikişer haber yer alırken Türkiye gazetesinde 19 haber bulunmaktadır. Gazeteler Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların haberleştirilmesi konusunda biraz zayıf kalsalar da yapılan haberlerin fiziki olarak büyük boyutlarda kullanılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Yapılan çalışmada oraya çıkan sonuçlara göre gazetelerin sayfalarında çok az sayıda Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalara yer verdiği görünmüştür. Gazetelerin

her şeyden önemlisi Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalara sayfalarında daha fazla yer vermeleri gerekmektedir. Gazetelerin Türkiye'den günlük bilim haberi ortalaması 0,33'tür. Bu sayısının yükselmesi gerekmektedir.

Haberlerin gazetelerde yer aldığı günler arasında da bir düzensizlik vardır. Hafta sonu bilimsel haberlerin gazetelerde daha fazla yer alması beklenirken böyle bir sonuca ulaşılamamıştır. Gazetelerde bilim sayfalarının olmaması da dikkat çekicidir. Bilim sayfasının olmaması bu alan verilen önemin yeterli olmadığını göstermektedir.

Yapılan bu çalışmanın devamında gazetelerde yer alan çeviri bilim haberleriyle Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmaların yer aldığı haberler karşılaştırılmalıdır. Gazetelerin hangi bilim haberlerine daha fazla yer verdiği ve haberleri gazetelerde yer veriş şekli üzerine bir çalışma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akoğlu, Alp: "Popüler Bilim Yayıncılığı ve Gökyüzü Gözlem Etkinlikleri" **Journal of İstanbul Kültür University,** 2005, Sayı: 2. s. 1-4.

Alver, Füsun: "Bilim ve Gazetecilik Alanlarının Karşılaştırılması ya da Bilimsel Metinlerin Popülerleşmesi", **Şövalyelik Mesleği Gazeteciliğin Uzmanlık Alanları**, Ed. Şebnem Çağlar, İstanbul, Literatürk Yayınları, 2013.

Batır, Betül, Eminalp Malkoç: "Hürriyet Gazetesinin Halk Üniversitesi Promosyonu (1962-1965)", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Eylül 2017, s. 231-264.

Bauer, Martin, Jane Gregory : "From Journalism to Corporate Communicationin Post-War Britain," **Journalism, Science and Society**, Ed. by. Martin Bauer and Massimiano Bucchi, UK: Routledge, 2007, pp. 33-51.

Becerikli, Sema: "Türkiye'deki Bilim Teknoloji Yenilik Habercilerinin Profili ve Haber Yapma Pratikleri Üzerine Düşünmek", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** 2013, s. 1-18.

Bilim Haberciliği Kursu "Bilim Haberciliği Kursu Açıldı", **NTV** 29 Nisan 2011 (Çevrimiçi), https://www.ntv.com.tr/turkiye/bilim-haberciligi-kursu-acildi,kc5lI VoqkWowPWAYKnStA?_ref=infinite, 10 Aralık 2018.

Bucchi, Massimiano, Renato Mazzolini : "Big Science, Little News Science Coverage in the Italian Daily Press, 1946–1997" **Journalism, Science and Society,** 2007, s. 53-71.

Bursalı, Orhan : "Türkiye'de Bilim Gazeteciliği,", **Bilim ve Teknik**, Sayı: 350, Ocak 1997.

Bursalı, Orhan: "Cumhuriyet'in 30 Yıllık Ağacı Kesildi", **Odatv,** 25 Aralık 2015, (Çevirmiçi), https://odatv.com/cumhuriyetin-30-yillik-agaci-kesildi 2512151200.html, 1 Ekim 2018.

Buttanrı, Müzeyyen: "İkdam Gazetesinin Kültür Hayatımızdaki Yeri, Şekil ve İçerik Özellikleri (1894-1900)", **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Haziran 2003, s. 77-98.

Demir, Kenan: Hadika Gazetesi ve Milli Ekonomi: "İttihad-ı Efkar-ı Milliye, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Temmuz 2018, s. 92-102.

Demir, Kenan: "Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)" **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Igd Univ Jour Soc,** Nisan 2016, s. 71-112.

Dursun, Çiler, Sema Becerikli, Yücel Dursun: "Türkiye'de Bilim Haberlerinin Görünürlüğü ve Temsili: 1993-2008", **TÜBİTAK Projesi,** 2010.

Erdoğan, İrfan: **Türkiye'de Gazetecilik ve Bilim İletişimi, Yapısal Özellikler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Ankara, Pozitif Yayıncılık, 2007.

Erdoğan, İrfan : **Bursa Konuşması**, 2008.

Govoni, Paola : "The Rise and Fall of Science Communication in Late Nineteenth Century Italy" **Journalism, Science and Society,** 2007, s. 21-33.

Grossman, Daniel, Richard Hayes : **Bilim İnsanının Medya Rehberi,** Çev. Murat Kayı, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2008.

Gönenç, Aslı: "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** 2007, s. 63-78.

Hayta, Necdet : "Tarih Araçtımacılarına Kaynak Olarak Tasvir-i Efkar Gazetesi (1278/1862-1286/1869)", **Ankara Üniversitesi** SBE, Yüksek Lisans Tezi, 1990.

Jensen, Eric : **The Therapeutic Cloning Debate Global Science and Journalism in the Public Sphere**, New York, 2014.

Karaoğlu, Ömer: "İktisadi Düşünce Tarihimizde Bir Sayfa: Mecmua-i Fünun**", Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)**, 2013, s. 277-304.

Koloğlu, Orhan: **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi,** İstanbul, Pozitif Yayınları, 2015.

Koloğlu, Orhan: **Halka Doğru Bilim: Türkiye'de Bilim Gazeteciliği**, İstanbul: Türk Bilim Tarihi Kurumu, 1997.

Kurtuluş, Özgür: "Bilim Gazeteciliği, Toplumda Bilimin Beyazperdesi", **Bilim ve Teknik**, Ocak 1997.

Mandal, Hasan : "2018 Yılında 27 Bin 468 Projeyi Destekledik", **Habertürk,** 8 Ocak 2019, (Çevrimiçi), https://www.haberturk.com/izmir-haberleri/65926783-tubitak-baskani-mandal-2018-yilinda-27-bin-468-projeyi-destekledik, 10 Ocak 2019.

Marcel C. LaFollette: "Science Journalism and Television", **Encyclopedia,** 15 Mayı 2016, (Çevrimiçi), https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/science-journalism-and-television, 1 Aralık 2018.

Massarani, Luisa, Bruno Buys, Henrique Amorim, Fernanda Veneu,: "Growing, but Foreign Source Dependent Science Coverage in Latin America" **Journalism, Science and Society**, 2007, s. 71-81.

Nelkin, Dorothy: **Bilim Nasıl Satılır ?**, Çev. Murat Çiftkaya, Şule Yayınları, İstanbul, 1994.

Ortaş, İbrahim: "Bilimsel Yayınlar Yönünden Türkiye'nin Dünyadaki Yeri Nedir?", **İndigodergisi,** 2 Temmuz 2018 (Çevirmiçi), "https://indigodergisi.com/2018/07/bilimsel-yayinlar-turkiye-yeri/, 20 Şubat 2018.

Öz, Esra : "Bilim Haberlerinin Artması İyi Bilim Haberciliği Yapıldığını Göstermez", **CNNTÜRK**, 7 Temmuz 2017, (Çevrimiçi) https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/esra-oz/bilim-haberlerinin-artmasi-iyi-bilim-haberciligi-yapildigini-gostermez, 1 Kasım 2018.

Özçelik, Tarık: "Ceride-i Havadis'de Ziraat, Ticaret ve Sanayi Tartışmaları", **İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları,** 56. Kitap, İstanbul, 2009, s. 469-518.

Resnik, B. David: **Bilim Etiği**, Çev. Vicdan Mutlu, Ayrıntı Yayınları İstanbul, 1998.

Topuz, Hıfzı : **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, İstanbul Remzi Kitapevi, 2003.

TÜBİTAK : **Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003-2023 Strateji Belgesi**, Ankara, 2004.

TÜBİTAK BÜLTEN Dergisi : "TÜBİTAK Yayınlarıyla Çocuklara Bilimin Kapılarını Aralıyor", **TÜBİTAK BÜLTEN,** Ekim 2013, (Çevrimiçi) https://www.tubitak.gov.tr/tr/yayinlar/icerik-populer-bilim-dergileri, 1 Ocak 2019.

Uçak, Ö. Nazan : "Bilimsel İletişim ve Üniversite Kütüphaneleri", **Hidayet Nuhoğu'na Armağan**, Yay. Haz. İ, Keskin, M. H. Kutluoğlu ve S. S. Kurbanoğlu, İstanbul, Pamuk Yayıncılık, 2009, s. 291-298.

Utma, Seçil : "Bilim İletişimi ve Bilim Gazeteciliği: Ege Üniversitesi Haber Ajansı Örneğinde Üniversitelerde Bilim Haberlerinin Üretilmesine Yönelik Bir İnceleme" **Eğe Üniversitesi** SBE, Doktora Tezi, 2015.

Zirkoviç, Bora : "The Line Between Science and Journalism is Getting Blurry....Again", **Scıentıfıc Amerıcan,** 20 Aralık 2010 (Çevrimiçi). https://blogs.scientificamerican.com/observations/the-line-between-science-and-journalism-is-getting-blurry-again/, 15 Aralık 2018.

EKLER

Gerçek bir kalp bekliyor

TÜRKİYE'de total yapay kalp takılan ilk çocuk hasta olan ve 17 aydır elinde taşıdığı çanta şeklinde ünite ile hayata tutunan Ali Özgen, umutla organ nakliyle gerçek bir kalbe sahip olacağı anı bekliyor. Ağabey Ahmet Özgen, "Ali, bakıma muhtaç bir hasta. Sabaha kadar nöbet tutarak uyuyoruz" dedi.

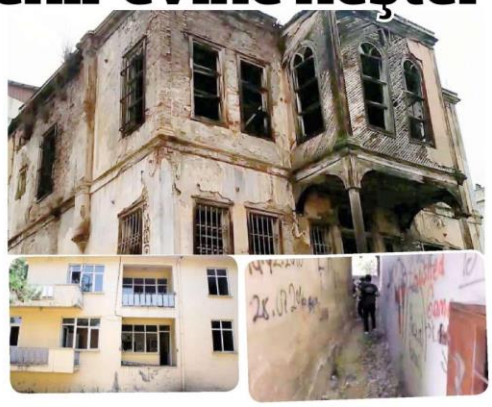
Psikiyatri tedavisi yaktı

ANTALYA'da, lise ikinci sınıf öğrencisi H.Ü.'nün (15), sınav kaygısı nedeniyle gittiği psikiyatri kliniğinde hayatı karardı. İddiaya göre uzman Dr. Ö.A.'nın, reçeteye yazdığı 2 farklı ilaçtan birinin yaptığı yan etki nedeniyle vücudu su toplayıp moraran, tüm bedeninde yanıklar oluşan H.Ü., şimdi yoğun bakımda yaşam mücadelesi veriyor.

653 zehir evine neşter

TÜRKİYE genelinde ve İzmir'de son dönemlerde uyuşturucudan ölen kişi ve bağımlı sayısının artmasının ardından İzmir polisi terk edilmiş ve harabe evlerde zehir tacirlerinin saklandığını ve uyuşturucu sattığını belirledi. İzmir Emniyet Müdürü Hüseyin Aşkın'ın talimatıyla kurulan özel ekip, 3 aylık çalışma sonrası 653 'ölüm evi' olduğunu tespit etti. Semt sakinleriyle de görüşen polis, metruk binaların tarihi bina ya da özel kişilere ait olduğunu da belirledi. Hazırlanan 'zehir evleri' raporunu İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu'na gönderen Aşkın, metruk evlerin yıkılmasını ve yasal süre tamamlanana kadar kimsenin girmemesi için önlem alınmasını istedi. HABERTÜRK'e konuşan Başkan Kocaoğlu, "Kamulaştırma yaptığımız evleri yıkıyoruz. Emniyet Müdürü'nün önerileri var, hızlandırıyoruz ve yasal çerçevede yerine getiriyoruz ve getirmek zorundayız, görevimiz bu" dedi.

■ Mehmet İNMEZ / İZMİR

'Hayat boşluk kabul etmez'

UYUŞTURUCU BAĞIMLISI 1500 GENCE HAYATLARINI GERİ VEREN PROJE

Uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele kapsamında Kırıkkale'den başlayarak kısa sürede 81 ile yayılan 'Hayat Boşluk Kabul Etmez Projesi' yüzlerce genci yeniden yaşama bağladı. Çocuk yaşta ağına düştükleri bağımlılıktan bu proje sayesinde kurtularak kendilerine yeni bir hayat kuran gençler, yaşadıklarını HABERTÜRK'e anlattı

Fatmanur BOYLU

TÜRKİYE Halk Sağlığı Kurumu Başkanı Mustafa Uzun'un madde bağımlılığı ile mücadele kapsamında il sağlık müdürü olarak görev yaptığı dönemde Kırıkkale'de başlattığı "Hayat Boşluk Kabul Etmez Projesi" ile bin 500'den fazla gencin hayatı değişti. Kırıkkale'de başlatılan proje 81 ile yayıldı. Çocuk yaşta madde kullanmaya başlayan, yıllardır bağımlı olan kişiler yaşama tekrar bağlandı. Gençler hem madde bağımlılığından kurtuldu, hem de iş sahibi oldu ve aile kurdu. Proje sayesinde hayatı değişenler, yaşadıklarını HABERTÜRK'e anlattı:

'Ailemin değerli neyi varsa sattım'

Hasan Keskin 33 yaşında. Proje sayesinde kurtulan ilk kişiler arasında yer alıyor. 15 yaşında madde kullanmaya başlayan Keskin, aynı zamanda torbacılık da yapmış. Birçok arkadaşının ölümüne tanık olan Keskin, yaşadıklarını şöyle anlatıyor: "Ailemin değerli neyi varsa sattım. Evdeki eşyaları çaldım, insanları gasp ettim. Sıkıntım varken 'dost' dediğim hiçbir insan yardım etmedi. Bir gün buna sinirlenip elimde ne varsa içtim. Sabah ezanı okunurken eve geldiğimde annem ağlayarak Kuran okuyordu. Elimde alkol, kanımda uyuşturucu vardı. Annemle dertleştim ve uyuşturucuya ait ne varsa tuvalete döktüm. 10 ay evden çıkmadım. Sonra proje ile tanıştım, Kırıkkale'de çok sayıda bağımlı arkadaşımın da kurtulmasını sağladım."

Keskin, şimdi İl Sağlık Müdürlüğü'nde zararlı maddelerle mücadeleyle ilgili serviste çalışıyor.

'2 küçük çocuğumun büyüdüğünü göremedim'

27 yaşındaki Yasin, arkadaş kurbanı olduğunu anlatıyor. 10 yaşında bağımlı olmuş. İki çocuk babası Ardıç, "Uyuşturucu tam anlamıyla rezillikmiş. 2 çocuğumun büyüdüğünü göremedim. Bu projeyle tanışmasaydım asla bırakamazdım. Uyuşturucu bir terör. Nasıl ki Güneydoğu'da terörle mücadele ediliyorsa, uyuşturucuyla da tüm Türkiye'de mücadele edilmeli. Silahla olan savaş sadece öldürür. Uyuşturucu hem süründürür hem de paranı alır" diyor. Şu anda bir reklam şirketinde çalışıyor.

'Hayat varmış'

25 yaşındaki Mehmet Kürkçü 7 sene önce madde kullanmaya başlamış. Proje sayesinde 1.5 yıldır madde kullanmayan Kürkçü evlilik hazırlığı yapıyor: "Üniversite mezunuyum. Yıllarca herkesten gizli kullandım. Bırakıp tekrar başladım ama kimse bana ön yargıyla yaklaşmadı ve en sonunda tamamen kurtuldum. Şimdi Organize Sanayi'de operatör olarak çalışıyorum. Bu yaz evleneceğim. İyi ki onlarla tanıştım. Hayat varmış."

'Sevdiğim kızla yüzük takacağız'

Henüz 20 yaşındaki İpek Savaş, 5 yıldır madde kullanıyordu. Savaş, 3 yıllık sevgilisinin kendisinden uzaklaşmasının ise bardağı taşıran son damla olduğunu anlatıyor: "Ailem AMATEM'e yatırırken bana kefil olmak bile istemiyordu. Kız arkadaşım benden koruyordu. Bu yüzden bırakmak istedim. Ailem çok destek oldu. Şimdi okuluma devam ediyorum, Kırıkkale Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nde çalışıyorum. Sevdiğim kızla yüzük takacağız."

MİNİK MİHRİŞAH NEDEN ÖLDÜ?

DOMUZ GRİBİ VE İHMAL İDDİASI

SAKARYA'nın Karasu İlçesi'nde Enes Özkan ile Nursibel Özkan çiftinin hayatı 1 haftada kâbusa döndü. İddiaya göre 20 Ocak'ta ailenin çocukları 5 yaşındaki Miraçhan Burak, 3 yaşındaki Mihrimah ve 9 aylık Mihrişah aniden ateş ve öksürük belirtisi gösterince Karasu Devlet Hastanesi'ne götürüldü. Ateş düşürücü ve oksijen verilen 3 çocuk bir rahatsızlıkları olmadığı söylenerek taburcu edildi.

Çocuklarını eve getiren aile aynı hafta içerisinde 3 kez daha aynı şikâyetle çocuklarını hastaneye götürdü. Benzer tedaviler uygulanan çocuklar her seferinde eve gönderildi. 9 aylık Mihrişah, 23 Ocak Salı akşamı 4. kez götürüldüğü hastaneden eve gönderildi ancak sabah hayatını kaybetti. Doktorun ihmali olduğunu savunan aile, otopsi yapılmasını istedi. Acılı aile şimdi gelecek olan otopsi raporlarını bekliyor.

9 aylık Mihrişah 23 Ocak'ta hastaneden eve gönderildi, sabah hayatını kaybetti.

2 KARDEŞİ YOĞUN BAKIMDA

'OTOPSİ İSTEDİM'

Aşçılık yapan ve gece çalışan 31 yaşındaki Enes Özkan başından geçenleri şöyle anlattı: "Çocuğumun öldüğünü öğrenince yıkıldım. Savcı hastaneye gelince durumu anlattım ve otopsi yapılmasını istedim. Bebeğimi kollarımla alıp cenaze aracına götürdüm, ardından otopsi merkezine ellerimle teslim ettim. Otopsi için vücudundan parça alındıktan sonra defnettim. Taziyeleri kabul ederken oğlum ve kızım gelip bana sarıldılar. O sırada o kadar çok ateşleri vardı ki hemen her şeyi bırakıp çocuklarımı hastaneye götürdüm. 1 çocuğumu defnettim, diğer 2 çocuğuma da bir şey olacak diye korkarak gittim hastaneye."

Çocuklara yine aynı tedavilerin uygulanıp taburcu edileceklerini anladığını belirten Özkan doktora sabah 1 çocuğunu defnettiğini ve ihmalleri olduğunu söylediğini anlattı: "Bizi Sakarya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne sevk ettiler. Buradaki doktor çok sayıda tahlil istedi, çocuklarımızı karantina altına aldı. Doktorlar bize 'Domuz gribi olabilir diye şüpheleniyoruz' dedi".

■ Ramiz Kaan OKTAR

'4 kez hastaneye gitti'

KIZININ otopsi raporlarının gelmesinin ardından hukuk yoluna başvuracağını ve ihmalde bulunan herkesten şikâyetçi olacaklarını belirten Özkan, "Bu çocuk bu hastaneye 4 kere götürüldü, 3 kere topluca gitti çocuklarım. Hiçbir tahlil yapılmadan bu çocuklara teşhis koyan o doktorun kesinlikle ihmali olduğunu düşünüyorum. 1 çocuğumu defnettiğim gün 2 çocuğum da yoğun bakıma alındı" dedi.

Manisa'da 2 kadında domuz gribi şüphesi

MANİSA'da 60 ve 70 yaşlarındaki isimleri açıklanmayan iki kadının domuz gribi şüphesiyle yoğun bakıma alındığı öğrenildi. Şehzadeler İlçesi'ne bağlı Karaağaçlı Mahallesi'nde oturan 70 yaşındaki bir kadın ile Hacıhaliller Mahallesi'nde yaşayan 60 yaşındaki kadının yüksek ateş ve titreme gibi şikâyetlerle Manisa Devlet Hastanesi Acil Servisi'ne getirildiği, tetkiklerin ardından domuz gribi şüphesiyle yoğun bakımda karantinaya alınıp tedavilerinin sürdürüldüğü belirtildi.

■ Ahmet ÜNSAL/MANİSA

Tıp için 500 akreple yaşıyorlar

ESKİŞEHİR Osmangazi Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü'nün Venom (zehirli hayvan salgısı) Araştırma Laboratuvarı Türkiye'de tek olma unvanını koruyor. Bölümde uzun yıllardır kanseri yenmek için akrep zehiri üzerine bilimsel çalışmalar yapılıyor. Laboratuvarda Eskişehir, Muğla, Trabzon, Gaziantep ve Şanlıurfa'dan toplanan yaklaşık 500 canlı akrep var. Laboratuvar sorumlusu Doç. Dr. Figen Çalışkan ve öğrencileri Türkiye'nin adını biyoteknoloji alanında duyuruyor. Çalışkan ve öğrencileri akrepleri araziye çıkarak kendileri topluyor.

Türkiye'de 39 farklı tür akrep olduğunu belirten Doç. Dr. Çalışkan araştırmalarına ilişkin şu bilgileri veriyor: "Şu an bunların 9-10'u ile çalışıyoruz. Amacımız akrep zehirleri içindeki öldürücü olmayan bileşenlerden ilaç olarak nasıl yararlanacağımızı belirleme. Zehirlere karşı da antiserumlar üretmek. Özellikle Güneydoğu Anadolu'da ölümcül zehirlenmelere neden olan iki farklı tür akrep ile Eskişehir bölgesinde insan sağlığı açısından zararlı olmayan ama venom içeriği açısından zengin bir tür üzerinde çalışıyoruz."

■ Can HACIOĞLU/ESKİŞEHİR

Dünya literatürüne girdi

DOÇ. Dr. Çalışkan, akreplerin dünyada her yıl bir milyondan fazla zehirlenme vakasına ve yüzlerce ölüme neden olduğunu belirterek, "2012'de Türkiye'nin en zehirli akrep türlerinden Acra3 ve But ismini verdiğimiz öldürücü molekülleri belirledik ve dünya literatürleri için ilk kez duyurduk" dedi. Yurtdışındaki çalışmaların çok eski tarihlerde başladığını ifade eden Çalışkan, "Bizde ise 1980'de bu zehirlerin sadece farmakolojik bir çalışması yapılmış ama sonra üzerine bilgi konmamış" diye konuştu.

Kahvedeki yancılar için beyanname

MUĞLA'nın Datça İlçesi'nde kahve işletmecisi Mehmet Kalfat (51), masaların kenarında oturup oyunları izleyen yancıların haklarını korumak için "Yancı Hakları Evrensel Beyannamesi" hazırlayıp dükkânına astı. Kalfat, "Yancı, oyuna heyecan katıyor. Yiyip içerek, kahve ekonomisine de katkı sağlıyor" dedi.

10 turiste seks dansı tutuklaması

KAMBOÇYA'ya tatil için giden 2'si kadın 10 turist, şakasına çektikleri fotoğraflar yetkililer tarafından toplu cinsel ilişki partisi olarak değerlendirilince tutuklandı. Pornografi yapmakla suçlanan gençlerin 1 yıl hapis cezası alması bekleniyor.

'Suriye krizine çözüm bulunmalı'

OSCAR ödüllü oyuncu ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) İyi Niyet Elçisi Angelina Jolie, Ürdün'ün kuzeyinde Suriyeli sığınmacıların kaldığı Ez-Zateri Kampı'nı ziyaret etti. Beşinci kez kampı ziyaret eden Jolie, "Buraya her geldiğimde aynı tabloyu görmem çok acı verici. Uluslararası toplum, sığınmacıların acısını ve kamplarda zor şartlar altında nasıl yaşadığını görmek için buraya gelmeli" dedi. Jolie, Suriye krizine ilişkin de "Kriz devam ediyor ve sona ereceğini umuyoruz. Suriye krizine bir çözüm bulunmalı." diye konuştu. Suriye ile 375 km sınırı bulunan Ürdün'de 618 bini BMMYK'da kayıtlı bir milyon 300 bin Suriyeli sığınmacı kalıyor. ■ **DIŞ HABERLER**

Eski halinden eser yok

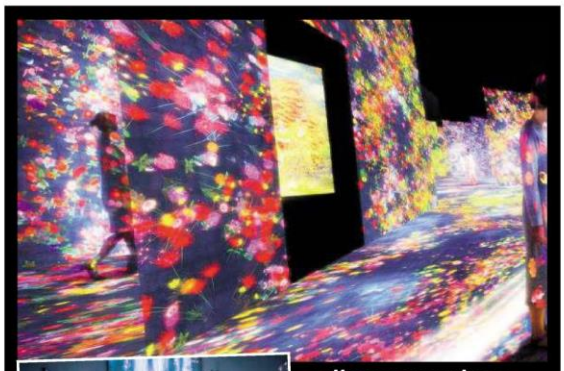
SUUDİ Arabistan'da kasım ayında başlayan ve işadamlarından, devlet büyüklerine hatta prenslere kadar uzanan yolsuzluk soruşturmasından gözaltına alınan 300 kişiden biri olan Prens Velid bin Talal, geçen cumartesi günü serbest bırakılmıştı. Finansal bir anlaşma karşılığında özgürlüğüne kavuşan 62 yaşındaki Prens Talal'ın kızı sosyal medyada babasının fotoğrafını paylaştı. Fotoğrafta oldukça zayıfladığı görülen Talal, 17.4 milyar dolarlık servetiyle dünyanın en büyük şirketlerinde pay sahibi. Prens Talal'ın, Kingdom Holding'deki CEO'luk görevini de sürdürdüğü açıklandı.

BAKIRLITEPE'DEKİ GÖZLEMEVİNDEN IŞIK KİRLİLİĞİ İSYANI

'Gözleyemiyoruz'

Antalya Bakırlıtepe'deki TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi Müdürü Prof. Dr. Halil Kırbıyık, mermer ve taşocaklarından yayılan toz ve ışığın teleskopların uzaydaki ışığı tespit etme yeteneğini azalttığını söyledi: "Madenciler protokole uymadı. Burası uluslararası bir gözlemevi. Böyle bir yeri korumamız lazım"

DÜNYANIN İLK DİJİTAL MÜZESİ

JAPONYA'nın başkenti Tokyo'da dünyanın ilk dijital müzesi açıldı. Mori Building tarafından 10 bin metrekare alanda açılan müzede sadece 3 boyutlu dijital görüntüleri hazırlanmış video sanat eserleri sergileniyor. TeamLab adlı 15 yıldır dijital video çalışmaları yapan grubun küratörlüğünü üstlendiği sergi, yaz aylarına kadar devam edecek. ■ **DIŞ HABERLER**

ASTRONOMİ alanında önemli çalışmalara imza atan Antalya Bakırlıtepe'deki TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi (TUG), ışık kirliliği nedeniyle sorunlar yaşayan uluslararası merkezlerden biri. TUG Ulusal Gözlemevi Müdürü Prof. Dr. Halil Kırbıyık, etraflarındaki mermer ve taş ocaklarından çıkan toz nedeniyle teleskopların kirlendiğini, maden sahalarının geceleri ışıklandırılması nedeniyle teleskopların uzaydaki ışığı tespit etme yeteneğinin azaldığını söyledi. Prof. Dr. Kırbıyık, konuyla ilgili daha önce Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü ile görüşüldüğünü, madencilerin ıslak çalışmaya geçmeleri dolayısıyla toz miktarının azaldığını ancak bölgedeki maden sahalarından kaynaklı ışık kirliliğinin devam ettiğini dile getirdi.

PROTOKOLE UYMADILAR

Dünyada en iyi uzay gözleminin yapıldığı noktalardan birinin 2 bin 500 rakımlı Bakırlıtepe olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Kırbıyık, burada Rusya, ABD ve bazı Avrupa ülkeleriyle ortak projeler yürütüldüğünü söyledi. Işık kirliliği ile ilgili yakında bir rapor daha hazırlayıp Antalya Valisi Münir Karaloğlu'na sunacaklarını belirten Kırbıyık, şunları kaydetti:

"Gözlemevleri 2 bin metrenin üzerinde olur, çünkü temiz atmosfer 2 bin metreden sonra oluyor. Etrafta su buharı ve toz olmamalı. Biz aslında bu konuda daha önce rapor hazırladık ve Maden İşleri Genel Müdürlüğü'ne sunduk ve ardından çevredeki madencilere de bir protokol yaptık. Protokol gereği madencilerin ışıklarını yukarıya çevirmemeleri gerekiyor. Aşağı yönlü, taş ocaklarının üzerine çevirmeleri, aşağı doğru bakan lambalar kullanmaları gerekiyor. Bir de ışık kullanma durumları varsa gece fazla çalışmayacaklardı. Fakat madenciler bunlara uymadılar. Maden İşleri Genel Müdürlüğü ile yazışmalarımız sürüyor. Kuş uçuşu Bakırlıtepe'den 15 km çapında maden ocağı olmaması gerekiyor. Şu anda 3-4 tane var. Yeni ruhsat verilmemesini talep ettik. Burası uluslararası bir gözlemevi. Moskova Uzay Ajansı ile ortaklığımız var. ABD'lilerle ortaklığımız var. Tataristan Kazan Üniversitesi ile ortaklığımız var. Böyle bir yeri korumamız lazım." ■ **AA**

GEZMEYİ SEVİYOR

ÇİN-Laos sınırındaki bir sınır kapısının güvenlik kameraları, sıradışı bir kaçak turisti görüntüledi. Bir vahşi fil, sınırın Çin tarafından bariyerlere zarar vermeden üzerinden geçerek Laos'a geçti. Filin aynı eyleni birkaç gün sonra yinelediği görüldü. Filin Çin'de kışın çetin geçmesi nedeniyle, yiyecek bulmak üzere sık sık Laos'a geçtiğini, geçiş için gece karanlığında aydınlatılan sınır kapısını tercih ettiği tahmin ediliyor. Son yıllarda kuraklığın hüküm sürdüğü Çin'de son haftalarda alınan yoğun kar yağışı tarım kesimi kadar susuzluk tehlikesi yaşayan kentleri de sevindirdi.

YÜZYILIN DOLANDIRICILIĞI!

20 Eylül'de Garanti Bankası KAP'a bir açıklama yaptı:

"Paris'te finansal suçlarda yetkili mahkemede devam eden, karbon emisyon ticaretinden kaynaklanan vergi kaçakçılığı ile ilgili davaya bankamızın dahil edilmesinin nedeni, suçlananların bankacılık hizmetinden yararlanmalarına yardımcı olma iddiasıdır. Mahkeme, şahısların Türkiye'de hesap açtığı döneme ilişkin 8 milyon avro cezaya hükmetmiştir. Vergi ziyaına neden olanlardan tahsil talebi yüzünden, 25 milyon avroya kadar tazminat da söz konusu olabilir. Temyize ilişkin yasal aksiyonları planlıyoruz."

Bu haber böylece çıktı ama olay neydi, nasıl bir kaçakçılıktı, **"karbon"** nasıl bir karaydı?

KARBON DÖNME DOLABI

O mahkemede dün de bir kadın **"ve çetesi"** yargılanıyordu: **385 milyon avroluk dolandırıcılıkla!**

Daha önce başka gruplar, **283 milyon, 263 milyon, 156 milyon, 146 milyon avro gibi suçlarla yargılanmış, kimi mahkûm olmuştu.**

Artık hangi yüzyılın ise, **"Yüzyılın en büyük dolandırıcılığı"** deniyordu; Fransa'daki toplam 1 milyar 600 milyon avroyu, Avrupa Birliği'nde 5 milyar avroyu buluyordu.

"Hayali ihracat, KDV soygunu, naylon fatura" gibi gündelik meselelere alışkın olan bizlerin zor anlayacağı şey belki de **"karbon emisyonu ticareti."**

Yani "havayı kirletme hakkı"nın alınıp satılması ve o arada, yüz milyonlarca avronun hava cıva olup ceplere atılması!

Buna **"Karbon dönme dolabı"** adı verildi.

KİMİ KAÇTI, KİMİ...

Mesele, "**küresel ısınmaya karşı tedbirler**" alınırken, "**karbon monoksit emisyonu hakkı**" diye kotaların bırakılması ve bunların elden ele satılmasından doğdu. Yani çevre yasaklarının bir istisnası olan **"karbon monoksit saçan üretim yapma hakkı"**nın istismarıyla.

Bu hakların bir piyasası oluşmuş ve kotalar hisse senedi gibi el değiştirir olmuştu.

Dolandırıcılığın özü de kabaca, paravan, naylon şirketlerle bunları **"katma değer vergisiz"** ülkelerde alıp misal Fransa'da KDV eklenmiş fiyattan satmak, ama o KDV'yi devlete ödemeyip cebe atmak: Yani yüzde 19,6 kâr!

"Yüzyılın dolandırıcılığı"nın esas kotarıldığı dönem, AB bürokrasi ve devletlerin hatalarından da dolayı, 2008-2009'da 11 aylık bir süreç.

Bu ticarette 1 milyar avro ciro yapan bazı şirketlerin sıradan emekliler tarafından yönetildiği şüphesiyle başlayan soruşturma, kimi bağlantılı, kimi bir ötekiyle bağlantısız, çoğu **"Fransa-İsrail vatandaşları"**ndan oluşan grupları ortaya çıkardı.

Özellikle de, ünlü, **"tatlı hayat"** yaşayan, kimi kaçmış, kimi havaalanında yakalanmış üyelerini.

PAROLA: TEL AVİV İÇİN GELDİK

Yargıda dün 59 yaşında bir kadın, Korsika asıllı Marsilyalı **Christiane Melgrani**, şirketleri planlayan avukatı **Goueta**, toplam 36 sanık vardı: Bilgi işlem ve elektronikte yüksek lisanslı, eski matematik öğretmeni, bar işletmecisi... 385 milyon avroyla en büyük pay sahibi. Letonya, Singapur, Yeni Zelanda, Cayman Adaları... 15 ülkede hesaplar, **"Tel Aviv için geldik"** parolasıyla el değiştiren 500'lük banknot dolu çantalar, Marsilya-İsrail hattı.

Daha önce 9 yıla kadar hapse, 1'er milyon avro ceza ile kaldırdıkları tüm parayı geri ödemeye mahkûm olanların başrolünde, **Arnaud Mimran** vardı. Oyuncu **Patrick Bruel** ile top model **Bar Rafaeli**'nin arkadaşı. Yatlar, özel jet, Rolls oto... ve bu soygundan önce olsa da, İsrail'de **Netanyahu**'ya yollanmış 1 milyon avro! Kankası **Mardoşe** (Marco) **Mouly** ile.

Bir de, çetenin esas lideriyken, kaçtığı İsrail'den Aralık 2010'da Paris'e dönüşünde, tam **Mimran** ile buluşacağı gün iki motosikletlinin öldürdüğü **Samy Souied** ve cinayette şüpheler! 283 milyon avroluk soygun.

Çünkü bir başka grup üyesi, İsrail'den dönmeyen ama muhbirlik yapan **Jeremy Grinholz**, cinayette doğrudan eski dostunu işaret etmişti.

Soygundan 8 yıl yedi; Polonyalı ortak **Klapacki** de 7 yıl.

SUÇ MÜHENDİSLİĞİNDE YENİ DÜZEY

Bir üçüncü **"ünlü"**, **Cyril Astruc**, ya da İsrail'e kaçtığında aldığı isimle **Alex Khaan**. Cezayir'den göçmüş bir Yahudi ailenin zeki çocuğu. Tekstilci. İsrail, Hong Kong, Rusya, Türkiye ve İsviçre'yi **"kara para aklama turizmi"** açısından iyi bildiği söylenen bir şahsiyet.

Ondan şüphe, özel uçakla gittiği bir kayak âlemindeki harcamalarıyla başladı. AB'de bu düzenlemenin sonlandırılması tartışmalarının sürdüğü 15 Mayıs-9 Haziran 2009 günlerinde çete cıroları patlamıştı. Hepsi **"Fransız İsrailli"** ortaklarıyla 9 yıla kadar hapis aldılar; sonra büyük paralarla şartlı tahliyeler oldu; iç edilen parayı tamamen ödemek üzere.

Onun davasında, bu soygunlara **"Suç mühendisliğinde yeni düzey"** dendi.

Mirage uçaklarının patronu **Serge Dassault**, **Picasso**'nun torunu, **Catherine Deneuve** gibi komşularının bulunduğu bir apartman grubunda oturmuş, Rus oligarklardan **Berezovski** ile iyi dost olmuş, kaçtığı Los Angeles'da **"Şarlo Charlie Chaplin villası"**na yerleşmiş, sonra kaçtığı Tel Aviv'in en cafcaflı restoran ve karaoke barını açmıştı. Hepsi bu soygunla değil, daha önceki işleriyle de!

Her grupla yolu kesişmiş 40'larındaki **Gregory Zaoui** ise 156 milyon avroluk bir dosyayla Interpol tarafından aranıyor.

Bankanın KAP'a yaptığı, medyada o kadarlık haber olan açıklamanın ardındaki mesele esasen buydu: **"Yüzyılın dolandırıcılığı"**ndan Türkiye'ye sıçramış bir damla!

Tabii şimdilik bu kadar mesele!

Elde bir de, eski polis, oyuncu ve yönetmen **Olivier Marchal**'ın **"Marsilya dizisi"** aktörleri **Benoit Magimel**, **Gerard Depardieu** ve **Johny Hollyday**'in kızı **Laura Smet**'le yaptığı **"Karbon"** filmi var.

TERÖRÜ YENDİ

Diyarbakır'da PKK'nın dersane önünde askeri servis aracına yönelik bombalı saldırısının üzerinden 10 yıl geçti. Üniversiteye hazırlanırken saldırıda ağır yaralanan dershane öğrencisi Görkem Emre Öz, teröre yenilmedi, yatağında ders çalıştı, birkaç ay sonra sınava girdi, kazandı ve doktor oldu. Şimdi mikrobiyoloji anabilim dalında uzmanlık eğitimine devam ediyor: "Geçmişe dönemiyorsunuz, bir şeyi değiştiremiyorsunuz. Önünüze bakmanız gerekiyor. Kayıplarımız var. Onları andıkça üzülüyoruz. Bir mağduru olarak, bu ülkede terörün tamamen yok olmasını istiyorum."

6'SI ÖĞRENCİ 7 KİŞİ ÖLMÜŞTÜ

DİYARBAKIR'da 3 Ocak 2008 tarihinde bombalı yüklü aracını, askeri servis aracının geçişi sırasında patlatılması sonucu dershane öğrencileri Emre Şahin Evrenol, Salih Ekinci, Melek İpek, Bahtan Süer, Ferhat Bilmiş, Engin Taşkın ile öğrenci velisi Cengiz Kaya hayatını kaybetmiş, 66 kişi de yaralanmıştı.

Patlamada öğrencilerin ölmesi üzerine terör örgütü PKK, saldırıyı; önce üstlenmemiş ancak ülkeye ihaç edilmek istenerek kalmıştı. Bombalı saldırının bir numaralı faili olan PKK'lı Birlal Polat 9 kez ağırlaştırılmış müebbet ve toplam 75 yıl hapis cezasına çarptırılmış, 5 ranık yardımcı ve yıranlık, ertaklarından 6 şer 15'er ay hapis cezasına mahkûm olmuştu.

Gen hafızası 'biobank' için geri sayım başladı

KAYSERİ'de kurulacak ve Türkiye'nin ilk gen bankası olma özelliği taşıyacak "biobank'ın 6-7 ayda tamamlanması hedefleniyor. Erciyes Doku ve Kordon Kanı Bankası Projesi kapsamında Erciyes Üniversitesi'nde (ERÜ) kurulacak 'biobank' sayesinde ülkenin genetik hafızası oluşturulacak. hastalıklarda daha etkin müdahale edilmesi amaçlanıyor. Bu merkez sayesinde bilim insanları her türlü hastalığın araştırmasını yapabilecek. ERÜ GenBank Müdürü Prof. Dr. Yusuf Özkul, ERÜ Sıvıl-Ziya Bora Gencan ve Kök Hücre Merkezi (GenKök) bünyesinde kurulacak merkezde nadir görülen, ilginç, tedavisi uzun zaman alan hastalıklarla ilgili daha fazla araştırma yapabilecek. çalışmalar yürütülebileceğini söyledi. Kurulacak 'biobank'ın yıllık 5 milyon TL maliyeti olduğunu anlatan Özkul, "biobank'ın bir banka gibi düşünülebileceğini belirterek, şunları kaydetti:

HASTALIKLARIN TANIMI

"Amacımız, biyolojik materyalleri burada toplamaktır. Daha sonra bunları ihtiyaç duyan araştırmacıların hizmetine sunmak. Dünyada siz getirebilen büyük çaplı araştırmaların yapılmasının önünü açacağız. Bu yönlerde biyomedikal ürünler dediğimiz hastalıkların tanısında önemli olan biyomarker'lara önünü açacağız. Global ölçekte çalışan ilaç firmalarının üretmek istedikleri ilaçlarla ilgili araştırmalarını yaptırabilmelerine ve büyük araştırmaların yapılmasına sağlayacağız. Bir ülke ben bu büyüklükte ve bu kapsamda bir biobanklanmayı Türkiye'ye getiriyoruz. Biobanklama yapacakları hem bilimsel anlamda hem de maddi anlamda para kazanmaya başlayacağız. Muhtemelen 6-7 aylık bir süremiz var. Hatların veya teknoloji anlamında sistem ihtiyarlanmış ve faaliyete geçmiş olur." AA

GPS'yle takip edilecekler

DOĞA Koruma ve Milli Parklar Bir Yüz (2'nci) Bölge Müdürlüğü sahipleri, Bitlis, Tatvan, Ardıçlı ve Gemsan ilçelerinde yaşan hayata ensanlar' tehlikeye çalışmaya yaptı. Teknik ekiplerin çalışmalarıyla yaptığı çalışmada yaban hayatının olduğu sabit alanları; sarı kayıkları ile ormanlık alanlar gözlemlendi. Çalışmada ayı, ceylan'hayvanlar dağ keçisi, tilki, çakal, domuz türlerinde yüzde 10 dolayında artış gözlendi. Bölgede yaşan artan aşkın nüfusta izcar ser'enemleri için kavlerde geçildi. Bölgede yaşılanmasında artış tespit edilen aşkın nüfusu'ile büyük Kanıvorların 'Kontrol Projesi' başlıdı. Artvin'in Şavşat ilçesinde uygulanacak projeyle kamerak GPS cihaz takılacak. aydır takibe alınacak. Projekapsamında bölgeye 300 fotokapan kurulacak, 4'ü kamerak 24 verici'li tasma kullanılacak. Takip edilecek ayların kayıt altına alınacak günlük yazıların üzerinden geliştirilecek projeyle 'inzan-yaban kayvan çatışmalarının önüne geçilecek.

AKM BÖYLE VEDA EDİYOR

Atatürk Kültür Merkezi'nde (AKM) son durumu İstanbul İl Kültür Turizm Müdürü Coşkun Yılmaz'la yerinde konuştuk, yakında yıkılacak olan binayı son kez görüntüledik. "Depreme dayanıklı değil ve güçlendirme yapılamaz" denilen binanın taşıyıcı sistemine yakından baktık. Yaklaşık 10 yıldır sanatsal faaliyetlere kapalı tutulan bina adeta harabeye dönmüş durumda.

1946'dan bu yana temeli atılan ancak bir türlü bitirilemediğinden tam 10 yıl inşaatına başlanmasının Atatürk Kültür Merkezi (AKM) isminin Yıldız Teknik Üniversitesi'nden 1986 tarihli protokolle 1969 yılında açıldı. Aradan 1 yıl sonra yaşanan yoğun nedeniyle 1997 yılına kadar faaliyetlere kapatıldı. Bu tarihten sonra 2008 yılına kadar onarım ve restorasyon çalışmalarına devam edildi. Yaklaşık 90 milyon liraya güçlendirme ihalesi yapılıyor. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin statik açıdan güçlendirme yapılamayacağı yönündeki raporu üzerine 'tarihsel çalışma'ları durduruldu.

YIKIM MART'TA BAŞLAYACAK

10 yıl kadarına terk edilen bina geçen sene sonunda Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın başlattığı yaptığı yeni projeyle birlikte yıkım için gün saymaya başladı. 2007 yılında kültür varlığı olarak tescillenen AKM'de yeni projenin hayata geçirilmesi için önce İstanbul 2 Numaralı Koruma Kurulu'na tescilinin kaldırılıp yeni projenin onaylanması gerekiyor. Ye'ilikleri mart ayına kadar yıkım işlemlerine başlanacağını belirtiyor.

BİR ŞANSIZLIKLAR TARİHİ

AKM'nin içinde yer aralık kullanılabilir hiçbir mekânına bakınmayın. Sahne asansörü dahil kullanım eşyasının tamamı taşınmış. Hacube gibi binadaki tonada güçlendirme çalışmalarının da izlerini görmek mümkün. Hem taşıyıcı sistemde hem de duvarlarında yarıklar açılıp demir ve beton takviyeleri gizli mi tam net olduğu görülüyor.

Birçok noktada kaset cıyıp dumanlanan izleri mevcut. Açılan yıkım taşıyıcı sistemdeki demirlerde korozyon gözle görülür durumda. Demirler parçalanıp toza dönüşüyor. AKM'yi ilgilide ilgilendiren İstanbul İl Kültür Turizm Müdürü Coşkun Yılmaz, binanın mevcut durumuyla ilgili şöyle konuştu: "AKM'ye bakıldığında bir garantiler tarihi görürüz. 1946'da temeli atılıyor ama 10 yıl inşaat yarıtamıyor. 1969'da tamamlanıyor ama bir yıl sonra yanıyor. 1989 depremi yapılara bakış açısını değiştirdi. 2006 yılında Sakarya Üniversitesi'nin depremle dayanıklılık raporu var. Tarihi süreci başlıyor ama ilkinden gelişen 2010 yılından sonra tamir faaliyeti yeniden başlıyor. Ancak güçlendirme yapılamayacağı yönünde rapor çıkıyor. Bu nedenle yıkım kararı alındı. Yıkım ihalesi yapılacak. Yıkım ihalesi yapılacak. Yıkım ihalesi yapılacak.

Yeni yerleşkeyle ilgili bilgiler veren Coşkun Yılmaz, toplumsal mutabakat sağlanmasının zorunduğu olduğunu dikkat çekti: "Eski hâlini inşaat alanı 30 bin metrekare civarında. Bava olarak 68 bin metrekare. Yeni projenin anlandığında biz yaklaşık 180 bin metrekare kültür ve sanat merkezine sahip olacağız. Eski binanın 3 katından büyük bir kültür merkezi olacak. 24 saat kültür hizmeti verilecek. En büyük salon en gelişmiş ses sistemi ile 2 bin 500 kişilik dünyanın sayılı opera binası olacak. Tiyatro, sinema, kütüphane salonları, konsatlama, restoranlarla yaşayan bir yer olacak. Taksim'e yeni bir yüz, yeni bir cazibe

EVDE ÇALIŞTI, ÜNİVERSİTEYİ KAZANDI

Görkem Emre Öz'ün hayali doktor olmaktı. Çok küçük bir adım kalmışken bu hayallerden vazgeçmedi. Okula ve dershaneye gidemediği sıralarda evde derslerine çalışmayı sürdürdü. Saldırıdan birkaç ay sonra girdiği üniversite sınavında 9 Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazandı. "Geçmişe dönemiyorsunuz, bir şeyi değiştiremiyorsunuz. Önünüze bakmanız gerekiyor. Biraz da inanç gerekiyor. 3 Ocak'tan sonra çalışmaya başlamışım. Daha önce de bir sınavı verdiğim için o sınavın da boşa gitmemesi gerekiyordu. Şartlar zordu. Sağlık olarak ağır, ama psikolojik olarak değişik duygular içinde olıyorsunuz ama bir şekilde başarıya da devam ettiğim farkındaydım. Dolayısıyla elimden geleni yapmaya çalıştım."

SALDIRININ İZLERİNİ TAŞIYOR

Üniversitede kendi tercihiyle bir yıl bunlık okuduğunu söyleyen Öz, "O yaşadıklarımdan sonra biraz gerilmek istedim. İzmir'de de çok mutluydum. Saldırıdan yaklaşık 10 ay sonra yeniden yürümeye başladım. Hâlâ ciddi travmaların izleri var. Kırtın süreçten bütünü bir mesaj ve cızlarında taşıyacağım. Bacaklarımda plaklı ve şarapnel parçaları da hâlâ duruyor" dedi.

NİŞANLISI VAR, EVLİLİK PLANLIYOR

Görkem Emre Öz, mesaisi sıkı ve hayali olan doktorluk mesleğine koruştu. Mecburi hizmetini de tamamlayan Öz, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı'nda uzmanlık eğitimine devam ediyor. Öz, saldırının ardından 10 yıl geçmesine rağmen bazı hâlsizlerin sözlerini şiyle nitelendirdi. "Anlamda hiç yaşanmadığını da düşünüyorum ama zaman ne zaman bir şeye sürüm, daha kötüsünü görebildiğimiz için hayata tutunma ağından motive ediyor. Kayıplarımız var. Onları andıkça üzülüyoruz, unutmamaya, unutturmamaya çalışıyoruz. Kendimize dersler çıkarıyoruz. Şimdi nişanlım var. Bir evlilik planı yapıyoruz. İleride güzel bir yuva kurmayı düşünüyoruz. Bir mağduru olarak, bu ülkede terörün tamamen yok olmasını istiyorum." AA

Börü'nün firari sanığı yakalandı

DİYARBAKIR'da, 6-8 Ekim 2014 tarihlerindeki Kobani olayları sırasında Yeşin Börü ve 3 arkadaşının ölümüyle ilgili olarak İl.F. (24), Diyarbakır Emniyet Terörle Mücadele (TEM) Şube Müdürlüğü ekiplerince yakalandı. Yeniçeşbi ilçesindeki bir kişinin ev'nin sabah saatlerinde operasyon düzenleyen polisler kapıyı açan olmamınca çığırğın kapısı açtıp içeri girdi. Polisler evde yaptıkları aramada, Ankara 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nce Etnel tarafından aranan İ.F.'yi yakaladı. İ.F. ise, geçen nisan ayında kaçıp verdiği Yazın Börü cinayeti davasında, 'cinayetlere hâsle ve eziyet çektirerek öldürme' ve 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçlarından ağırlaştırılmış ömür boyu ve 15 yıla kadar hapis cezasıyla yargılandığı ancak yakalanamadığı için duruşmanın sürdüğü öğre-

40 yaş üstü erkeklerin sertleşme sorununda yeni umut

Doç. Dr. Zeki Bayraktar

SERTLEŞME sorunu 40 yaş üstü erkeklerde en sık rastlanan cinsel işlev bozukluğu. Dünyada 150 milyondan fazla erkeği ve eşini etkiliyor. Türk Androloji Derneği verilerine göre ise Türkiye'de 40-70 yaş arasındaki erkeklerde yüzde 44 oranında görülüyor.

Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde üroloji uzmanı Doç. Dr. Zeki Bayraktar'ın yaptığı ve saygın tıp dergisi Journal of International Urology' nin Nephrology'de yayınlanan araştırma sertleşme sorununa yönelik yeni bir tedaviye işaret etti. Araştırma kimi sıralandırıcı etkisi bulunan asetilsalisilik asitin (aspirin), sertleşme sorunu yaşayan hastalarda da etkili olabileceğini gösterdi.

DAMARI BOZAN SÜREÇ DURDURUYOR

Araştırmayla ilgili bilgi veren Doç. Dr. Bayraktar, "Bizim çalışmamız bu konuda yapılmış ilk araştırma. Bu da kan pıhtısına testlerinde rutin bakılan MPV, trombosit hacmini ölçüyor. Dolayısıyla MPV'deki artışlar yüksek trombosit aktivitesini gösteriyor. Damarsal erektsiyon sorunlu hastalarda, oğlu koroner ve diğer damar hastalıklarında olduğu gibi trombosit aktivitesi artıyor. Pıhtılaşmaya eğilimi artıyor. Sertleşme için gerekli olan gevşemeye kapasitesi azalıyor. Asetilsalisilik asit bu mekanizmayı trombosit aktivitesini düşürmek yerine çevriyor. Çalışmayı değerlendiren hakemler de sonucu oldukça heyecan verici buldu ve bağlı hakem tüzünün mutlaka kullanılan yayına kabul edildi" dedi.

DİĞER İLAÇLARA RAKİP Mİ?

Asetilsalisilik asitin benzer sorunlar için kullanılan sildenafil, tadalafil gibi ilaçlara rakip olup olmayacağı yönündeki soruyla da Doç. Dr. Bayraktar şu yanıtı verdi: "MPV değeri yüksek olan sertleşme sorunlu hastalar için ayrı ayrı ilaçlar. Çünkü asetilsalisilik asit sertleşme sorunu tedavisinde yaygın olarak kullanılan ilaçlar (sildenafil, tadalafil vb. göre çok daha ucuz ve temini kolay olan bir ilaçtır. Ayrıca asetilsalisilik asit yine bu ilaçlarla birlikte kombine olarak da kullanılabilir."

184 HASTADA DENENDİ

Temmuz 2015 ve Eylül 2017 tarihlerinde yapılan araştırmada hastalar iki gruba ayrıldı. 128 hastalık ilk gruptakilere günde 100 mg'lık etkin asetilsalisilik asit, 64 hastalık ikinci grubun ise plasebo (boş ilaç) verildi. Hastaların yaşı 18-70 yaş arasındaydı. İlaç alan grubun ortalama yaşı 48.3, plasebo verilenlerin ise 47.7 idi. Tüm hastalar damarsal hastalıklara bağlı sertleşme sorunu tanısı almıştı. Hastaların yüzde 20'si ağır, yüzde 33.3'ü orta, yüzde 46.6'sında hafif sertleşme sorunu vardı ve bağırsak bu yol açıklığını diyabet gibi kronik hastalıkları yoktu. Sonuç olarak, günde tek defada alınan düşük doz (100 mg) asetilsalisilik asit, MPV değeri yüksek olan damarsal kökenli ED'li hastalarda erektil fonksiyona anlamlı etkisiyle artırıyor.

DİKKATİ HERKES İÇMEMELİ

Bu yeni bilginin sertleşme sorunu yaşayan tüm hastaların asetilsalisilik asit alabileceği anlamına gel mediğini vurgulayan Doç. Dr. Bayraktar, "Tıbbi ki araştırmadan çıkan sonuç 'sertleşme sorunu olan herkese asetilsalisilik asit için' demek değil. Bir kısmı MPV'si yüksek hastalarda etkili olduğunu gösterdik. Bu ilaç gibi asetilsalisilik asit de

Kışı İBB'nin bakım merkezinde geçiren evsizlerden

HAYAT DERSLERİ:

1 GÜN İÇİNDE GELİRSİN

Sokakta yaşam savaşı verirken Esenyurt İSTAÇ Eğitim Merkezi'ne alınan 341 kişinin yarıya yakını yabancı. Günde 3 öğün aşları, banyo ve yatakları var. Her birinin hayatı roman... 30 yıllık muhasebeci Mustafa Fehmi Orhan da onlardan biri. "60 yıl iyi yaşadım ama hayat bir günde değişiyor. Kimse benim başıma gelmez demesin" diyor.

Sadece İstanbul'da 7 BİN EVSİZ VAR

İSTANBUL'da hayatını sokaklarda sürdüren, evsizlerin de yaşam şartları sorgulandı. Sokakta yaşam mücadelesi veren 341 kişi, İBB'nin Esenyurt'ta bulunan İSTAÇ Eğitim Merkezi'nde kurduğu bakım merkezinde kışı geçirecek. Bakımevine giriş süreci, evsizlerin Alo 153 Beyaz Masa'ya bildirdiği bulunduktan yerden tabiata ya da polislerce alınacak merkeze getirilmeleri ya da gönüllü olarak merkeze kaçmaları çalışmalarıyla başlıyor.

YARISI YABANCI

Hazırevi, uyku, kıyafet temizlik imkânı, her öğün sıcak yemek ve temizlik kişilerinin sağlandığı merkezde, tuvalet-lik ihtiyaçlar hastanelere, bağımlılıkla mücadele ederler AMATEM'e sevk ediliyor. Bu yıl Aralık ayında kapılarını açan ve Nisan'a kadar hizmet verecek bakımevine gelenlerin yarısı başka Sunya ve Afganistan olmak üzere yabancı uyruklu. İBB'nin sağlanan evinde son üç yılda 4500 civarı kontak sağlanmış, yine son üç yılın rakamlarına göre bu konukların yaklaşık 500'ü düzenli olarak her kış sağlanan evine gelmiş.

HAYATLARI ROMAN

Ahmet Bilgin

Sağlık gözleri hastane sayesinde televizyon karşısında geçiren evsizlerin hepsinin hikâyeleri var. Onlardan biri de emekli; rahatı Ahmet Bilgin. Uzun yıllar ailesi sorumluyla evlendiğini ve bu yüzden ailesinin dağıldığını anlatan Bilgin, memlekete gelebilmek için hiç içki içmediğini belirtiyor. Uzun yıllar sendika başkanlığı yaptığını da gururla söyleyen Bilgin, aslında çocukları olduğunu anlatmak için başlıyor. "Çocuklarım aslında benim burada kaldığımı bilseler üzülürler, gelir alırlar. Fakat artık her bitirim kendi hayatı var. Eşimle ve yaşamla ne karşımak istemem. Burada annemden babamdan gitmedi. Gördü ilgiyi görüyorum. Kahvaltımız, yemeğimiz sanki yapmaz. Örneğin, öğlen akşamdı yedik. Ben hayatımda bitirdi mi görmüştüm!"

BEŞİKTAŞLI MUSTAFA

Mustafa Fehmi Orhan ise doğma büyüme Beşiktaşlı, emekli bir muhasebeci. Eşi vefat edince yorgunlarını ailesini, mahremlik olan tek evini anlatıyor: "1979 yılında İstanbul Ticaret Lisesi'nden mezun oldum. Daha sonra İstanbul Üniversitesi'nde İktisat okudum, derbeyle beraber askere gittim. Dönüşte de 30 yıl memleketi yaptım" diyen Orhan, "60 yıl iyi yaşadım ama hayat öyle çabuk değişiyor ki, bugün bunu yaşıyorum" diyerek kendi öykünüsünü anlatıyor. Orhan, Esenyurt'taki Beşiktaş'a gitmeklik ümidiyle tedavisiyle gidemese de tanıdı aşından sonra yeniden sokaklara dönecek. "Sürekliyorum. Hayatta acılar da var tatlılar da. Şu an burada bulunduğuma ben de bazen şaşıp kalıyorum. Fakat kimse benim başıma gelmez demesin, hayat bir günde değişiyor."

Canan SİNGER

'Peri' bacası

BAŞTA İstanbul olmak üzere ülkemizin bir çok bölgesi kar etkisi çekerken, hem ilerde ise yüzlerce köy yolu kardan kapandı. Önemli turizm merkezlerinden Kapadokya bölgesi ise yağan kar yağışının güzelliğini yaşıyor. Kar yağışının ardından kalbalık kapkaran peribacalarının gece görüntüsü ise görenleri adeta büyülüyor. Gece, ışık ve karın yansımaları

MİLLİ AŞI hamlesi

EGE Üniversitesi, sürü sağlığı ile ilgili gerekli bilgi birikimi ve kültür olduğunu belirten Rektör Prof. Dr. Necdet Budak şunları söyledi: "Aşı üretimi ile ilgili her türlü bilgi birikimine, temel alt yapıya ve yasal gerekliliklere önemli oranda sahibiz. Projemizi üniversite sanayi işbirliği de hayata geçirecek ve ortaklık ilişkisi gerekliliklerini karşılayarak ülkemizin dışa bağımlılığına azaltacağız. Daha sonra ise ülkelerimizin piyasada yer edinmeyi amaçlıyoruz. Tüm bu hedeflerimiz Kalkınma Bakanlığımızın 10. Kalkınma Planı Sağlık Endüstrilerinde Yapısal Dönüşüm Programı Eylem Planı ve ülkemizin 2023 vizyonu ile örtüşüyor".

ÖZELLİKLE ÇOCUKLAR İÇİN

Ege Üniversitesi'nin önerdiği proje ile Kalkınma Bakanlığı'nın "sağlıkta aşı" çağrısına iki temel başlık altında yaklaşım gösterildi. Bir insanlık ölüm olarak özellikle yurtdışından ülkeye gelenlerden sonra yeniden Türkiye'nin gündemine taşınmış olan çocuk hastalıklarına yönelik olarak çocuk felci aşısı, boğmaca aşısı ile tüberkülozmeningoensefalit ve tetanoz) ile tüberküloz kanserlerinin önlenmesi amaçlanıyor.

İzmir Tabip Odası

Hastadan hekime özür mektubu

ALANYA Devlet Hastanesi'ne anayasa olmak için gören Can Aksu isimli vatandaş, anayasa sonuç sonuçsuz hekime hakaret etti. Aksu, anayasasının ardından bekim de tuhaflıklar oldu. Yaptığından yaptığı olup 6 ay sonra hekimden özür dileyen Aksu, mektubunun hekimlerle ilgili internet sitelerinden yayınlanmasını istedi. Aksu mektubunda yaptığı sözler yaptığı hatayı kaydetti: "Yaptığım davranışın büyük bir hata olduğunu geç de olsa farkettim. Yaptığım davranışın izi koşullarda hastalarına gibi dağıtılmaya çalıştı bütün hekimlere yeniden bir davranış olduğunu düşünüyorum. Hatamın farkına vare vermek hekimden özür dilemek için yazıma gittim. Hakaret etmeme sağlıkçı bekim ahlakın büyük bir sigarada gerçekmiş varsayımı kabul etti. Bütün hekimlerden özür dilemem gerektiğini ifade etti. Onun şahsında tüm koşullarda bizler için emek veren bütün hekimlerden özür dilyorum."

BAŞKAN TEŞEKKÜR ETTİ

Mektubu internet sitelerinde yayınlayan İzmir Tabip Odası Başkanı Fehmi Akçiçek Hürriyet'e konuyla ilgili şunları söyledi: "Hastasının hastanı anlayışı özür dilemesi, hekimlerinin büyüklük göstergesi özürü kabul etmesi ve saygıdeğerdir vazgeçmesi çok önemli. Son dönemlerde böyle güzel davranışlara hepkinlin ihtiyacı var. Bu nedenle ben de hastanın

Editör: MERT YILMAZ Sayfa Düzeni: AGİYE BİLGET DOĞAN

EVLAT ACISI YAŞAYAN ANNELERİN ORTAK ÇAĞRISI

İlk kızını toprağa veren Çakır'ı ziyaret eden eşitlikçiler cinayetleri önmek istatistiklerle ilgili sorularına başladı.

'Konuşmaya devam edeceğim'

İki hafta önce boşanma aşamasında olduğu Ali Yardım tarafından kafası silâhla Dilek Çakır ile duygularını aşı sözlerle dile getirdi

"Ben iki evladına yeni toprağa verdim. Acısı kesin çok tazedir ve çok büyük. Acının yaşadığı konusuna sebebim, başka çocukların ve kadınların ölmemesi için bir hükümetin yapması lâzım diyorum ve bu hâkkı yok. Dün konuştum, bugün de konuşuyorum, yarın da konuşmaya devam edeceğim. Kendi evlatlarım konuşmazsın, Neriman eğlenir konuşmazsın, Şura iki kızına birden toprağa verdi. Çağlayanların önüne ölmeli. Acısı birlerimiz birini sonsuz artık duymak gerekiyor. Duymadıkları için bu ölümler, bugün yaşıyor gelişiyor. Kadınların en büyük sorunu, hakkının bilinçsizdir. Bağırsa herhangi bir şey geldiğinde ne zaman başvuracaklarını, kimlerden yardım isteyeceklerini bilmiyorlar. Bunları bilmekleri sürece ölecekler tarafından esiliy kalacaklar."

Müfettişler soruşturuyor

İki kız babasının tarafından öldürülen Dilek Çakır, Ankara'dan gönderilen iki müfettişin dünkü gün kendisini ziyaret ettiğini belirterek şunları söyledi: "Kızlarının ölümünde herhangi bir ihmal var mı, yok mu? Varsa kimler tarafından yapıldığına dair yeniden inceleme altında. Gün de anlattım ve bana kızlarının ölümüyle ilgili sonuçlara bağlantılı söylendi."

'Haklarını bilsinler'

TV kanallarında sabaha sabaha program var ve bu programlar kadınlar kadın tarafından izleniyor. Bir program da kadınların hakları üzerine yapılsa. Kadınlar şiddet görüldüğünde nelere başvuracak, nereye başvuracak, bunlar anlatılsa. Ben kadınım kaybettiğimiz sonra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ali Parti Kadın Kolları, tanım, anlatır ve birçok kişi ziyaretime geldi. Dert gelip acısını paylaştılar, kapımdan Allah'ı tanı olsun. Sabır bir çözüm değil. Bu cinayetler yerine şiddet görüp kadınlara yol gösterenler, daha fazla kadının ve çocuğun ölmemesi için kafa yoranlar olmalı."

'DEVLET SESİMİZİ DUYSUN BAŞKA ÇOCUKLAR ÖLMESİN'

Neriman, Şura ve Dilek... Yıllarca eşlerinden şiddet gördüler. Polise, savcıya gittiler, seslerini duyuramadılar. Bu dünyadaki en büyük acıyı yine şiddetinden kurtulamadıkları erkekler nedeniyle yaşadılar. Evlat acısı! Acıları çok taze olan üç kadın, şimdi yetkililere sesleniyor: "Çocukların ömrü kelebek kadar olmasın"

Çiğdem Yılmaz Istanbul

3 yaşındaki Hira ile 7 yaşındaki Elâza babaları tarafından öldürülmüştü.

Türkiye'de hemen hemen her gün bir kadın 'adı ile cinayet'e kurban gidiyor, ardından da şiddet görüyor. Şiddet kadınlarla dostmadı kalmıyor. Küçük yaştaki savunmasız çocukları da bu şiddetin kurbanı oluyor. 10 yaşındaki Yiğitcan, 7 yaşındaki Elâza, 5 yaşındaki Hazer Hira, 3 yaşındaki Elif Mina ve 2 yaşındaki Minty Hira bu dramlardan yalnızca birkaçı. Babaları tarafından öldürülen çocuklarla şiddet sağlığını azaltmak için çocukların korunmasındaki eksiklerin, başka nasıl ve çocukların benzer acılar yaşamaması için yetkililer tarafından gerekli ve ödeyici adımların atılmasını istiyor.

Önlenebilir miydi?

O zamanlarda Hira iki yıldır ayrıdan ayrı yaşayan 27 yaşındaki Şura Akbilek Akbilek Gökcel Akseker'le evliği boyunca kez ölüm şiddeti gördü ve ayrılmasından kaynaklandı. Barışmaların ardından 10 gün kısmında yapma umuyu veren Akbilek, hayatın kalbi onu yaşayabileceği en büyük acıyı yaşadı. İşkence yaptığının ömrü kısası, geçtiğimiz kasım ayında Antalya'da kızları 3 yaşındaki Hira ile 7 yaşındaki Elâza'ya tabancayla ateş etti. Bir ay sonra ölümle sonuçlandı. Babaları kızlarının ölümünün ardından yetkililerin gerekli önlemi almadığını belirterek yaşanan durumun sizin eti. Bir kadının öldürülmesinin ardından, iki küçük çocuğun cinayete kurban gittiği bu şiddet sarmalı önlenebilir miydi? Bir ay önce iki kızını birden toprağa veren acılı anne çocuklarını ne pahasına yaşatı geri getirmeyeceğini söylerek.

'Ciddiye almadılar'

Genç kadın aynı acıları başka kadınlara yaşatmama mücadelesini bakmasını şöyle anlattı: "Altı yıl boyunca gösterdiğim şiddet kabaydı. Defalarca şikayetçi oldum ama eşim hiç ceza almadı. Aynı yaşamaya başladığımda eşim beni vurdu, öldürdüm. Ölmüştü ve bu adam iki kızımı yanımdan alıp kaçtı. Hastaneye (Dolmabahçe) gelen polislere şikâyetçi olduğumu söylememe rağmen başka bir odaya götürüp çocuklarımın yanı verebileceğini söylediler ama kimse beni dinlemedi. Kolaylıkla gidip yeniden yanına kızlarımı bırakmelerini ciddiye bile almadı.

Beni yaralayıp kızımı yakın bir adamın yanından geldi, ne ki beni kafamın yanında olmadı. Benim ifademe bile alma. Bundan sonra bu cinayetlerin yapılmasını kimsenin kabusunu, cinsler artırılmalı. Çocukların ömrü kelebek kadar olmasın. Ben iki cinayet kaybettim, başka canlar yanmasın. Kadına yönelik şiddetle ilgili yeni kanunlar çıkmalı ve uygulansın."

İstanbul Pendik'te babası Recep Tokoğlu tarafından vahşice katledilen Yiğitcan'ın annesinin acısı da Şura Akbilek'in acısından aynı. Akseki gibi evlaf acısı yaşayan 31 yaşındaki Neriman Tokoğlu, 8 yıllık evinden gönderdiği şiddet nedeniyle defalarca polise şikayette bulundu. Sonuç alamayınca oğluna da yanına alıp ailesinin yanına gitti ve boşanma davası açtı. Dava devam ederken cani babası iki defa eğitim yılının canlı içinden kaçtı. Oğlunu yapabilenlerden dolayı anne sindiyetsiz olsa da, sevimli babasının Yiğitcan'ı görmesine izin verdi. Geçtiğimiz kasım ayında baba Tokoğlu, mahkeme önayin oğlunu son kez görmek için ailesinden ise Yiğitcan'ı alamazsınız kaldırdı. Henüz 10 yaşında olan Yiğitcan göz göre göre şiddetin gözlerinde.

'Ne ilkim ne de son demiştim'

İki defa oğlunun canına kıy boşuk katılışan cani babası tarafından öldürülen Yiğitcan'ın annesi

'En ağır ceza verilsin'

Oğlunun ölümün ardından "Sevdiğim o ilki vermemeliydi" diye feryat eden Neriman Tokoğlu, geçtiğimiz hafta Kartal'da babasını tarafından katledilen iki kız kardeşin ölümünün ardından Milliyet'e şöyle konuştu:

"Benim oğlum ilkiydinde size ilk ne demiştim? 'Ben ne ilkim ne de son.' Bakın öyle de oldu. Yiğitcan'ın ölümünün ardından henüz iki ay geçmeden eşit çocuk babaları tarafından katledildi. Dilek'in de Şura'nın da acısı benim acım. Devlet şiddet görmüş kadınlara kalkan vermeliyiz bu sayı artar. Kadınlara, çocuklara şiddet uygulayan bu insanlara ilâne verilsin. Bu insanlar ve ağır şekilde cezalandırılsın. Benim eğitim hemşiz 10 yaşındaydı. Yaşayacak daha çok zamanı vardı. Oğlumu katledeni şu an içeride besliyorlar. Onun benim oğlumu elinden aldığını bilmiyor. Onun çocuklar dünyası, devlet duysun sesi."

Yağlanmanın sırrını çözecek araştırma

Marmara Üniversitesi'nden Doç. Dr. Fatih Eren ve öğrencileri, aktif D vitamini ile alkol dışı karaciğer yağlanması arasındaki ilişkiyi saptamak için çalışma yürütüyor. Çalışmayla teşhiste biyopsiye ihtiyaç kalmayacak

MERT İNAN İstanbul

Alkol dışı karaciğer yağlanması (NASH), tüm dünyada en yaygın görülen hastalıklardan biri olarak geliyor. Nörmal yüzde 15'inde görülen hastalık, aynı zamanda dünyada en çok görülen karaciğer hastalığı olarak tanımlanıyor. Ordeu ekonomik tedavide, beşerli, sınırsız ve karaciğer kanserine neden olan hastalığın seyrinde yüzde 15'inde Türkiye'de önemli bir oranının yürütüldüğü Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Fatih Eren liderliğinde, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi 4. sınıf öğrencileri Beyza Akcan, Berk Türk, Mert Aytu, Emre Can Sürel ve Burak Şahin'in yürüttüğü araştırma 6 ay sonra tamamlanacak.

Vitamin eksikliği

Çalışma hakkında bilgi veren Doç. Dr. Eren, "D vitamini sadece kemik mineralizasyonu için değil aynı zamanda ölümlü hastalıklar, depresyon, romatizmal sorunlar ortaya çıkmada önemli de ilişkili. Dolayısıyla aktif D vitamini eksikliği aynı zamanda alkol dışı karaciğer yağlanmasının bir nedeni olduğunu biliyoruz. Bu çalışmamızda hastalarda araştırmalara başlıyoruz. Bu çalışmamızda hastalarda araştırmalara başlıyoruz. Bu çalışmamızda hastalarda araştırmalara başlı

Milliyet
30 Ocak 2018 Salı

Türkiye'de hava

Dünya'da hava

Takvim

Editör: MERT YILMAZ Sayfa Düzeni: VİLDAN SÖNMEZ

Eğitimli bile GDO'dan bihaber

Ankara Üniversitesi'nden araştırma

Ankara Üniversitesi'nde yapılan bir araştırma üniversite öğretim üyeleri ve öğrencilerinin dahi GDO konusunda bilgisiz olduğunu ortaya koyuyor

Mert İnan İstanbul

Ankara Üniversitesi Gıda Güvenliği Enstitüsü'nden Derya Özkanan ve Nevzat Artık tarafından gerçekleştirilen 'Türkiye'deki Gıda Güvenliği Bilgi Düzeyinin Saptanması' başlıklı araştırmanın sonuçlarına göre, Türk halkının gıda güvenliği konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığını ortaya koydu. Ankara Üniversitesi personeli ile öğrencilerinden oluşan 126 kişinin gönüllü katılımıyla araştırmada, katılımcılara gıda ile ilgili cümlelerine yönelik gerçek veya yanlış görüşler sorulduğu belirtildi.

Sertifika bilmiyor

Katılımcıların yüzde 30.85 gıda güvenliği sertifikalarından ilgilerini duyarken belirtilen, yüzde 32.7'si ise en çok bilinen gıda güvenliği sertifikasının ISO9001 olduğunu dile getirdi. Ankete katılanların yüzde 38.51 radyo ve TV programlarından gıda güvenliği ile ilgili etkilendiğini, yüzde 9.52'si ise gıda ve GDO üzerine yapılan çeşitlerden bilgi edindiğini belirtti.

Etiket okumuyor

Katılımcıların yüzde 53.7'si, GDO'lu ürünlerin insan sağlığına zararlı olduğu görüşlerini benimserken, yüzde 53.8'i ise daha fazlasını bilmediğini, yüzde 46.2'si ise bilmediğini belirtti. Araştırmacılar, yüzde 46.2'si biyolojik dengeyi koruduğunu düşündüğünü söyledi. GDO'nun en çok hangi üründe olduğu sorusuna yüzde 69.2 oranıyla mısır cevabı verilirken, yüzde 36.6 'hayır' cevabı geldi. Katılımcıların yüzde 46.8'i Türkiye'de satılan meyve ve sebzelerin zeytinlikleri kalıtım, hormon, katkı ve kimyasal maddelerin insan sağlığı açısından riskli olduğunun bilgi getirdi. Araştırmanın sonuç kısmında ise etiket okuma alışkanlığının okul öncesi dönemde eğitim ve ders kitaplarıyla başlanması gerektiği vurgulandı.

'Dağlar son 10 yılda 27 dağcıya mezar oldu'

SAVAŞ ÖZDEN

Gençlik ve Spor Bakanı Osman Aşkın Bak, son 10 yılda dağcılık, tırmanış ve yürüyüş etkinliklerinde 27 dağcının hayatını kaybettiğini açıkladı. Bak, "Ülkemizde sadece Ağrı Dağı'nda rehber alma zorunluluğu bulunmaktadır" dedi

BAHAR ATAKAN
Ankara

CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in soru önergesine yanıt veren Gençlik ve Spor Bakanı Osman Aşkın Bak, dağ kazalarının bilimsel boyutta sorunlar içerlemesi için 2017'de Dağcılık Federasyonu bünyesinde "Dağ Kazaları Araştırma Inceleme Komisyonu" (DKAİK) kurulduğunu açıkladı.

Bak, tırmanışları ölçüsünde şu bilgileri verdi: "Erciyes Dağı'nda etkinlikte 500, Rize Kaçkar Dağı'nda üç etkinlikte 605, Mersin Dağı'na iki etkinlikte 250, Hasan Dağı'na iki etkinlikte 150, Kaz Dağları'na iki etkinlikte 300, Uludağ'a dört etkinlikte 660, Kazdağı'na iki etkinlikte 160, Aydos Dağı'na bir etkinlikte 80, Yıldız Dağı'na bir etkinlikte 75, Bor Dağı'na dört etkinlikte 310, Soğuksu Dağı'na iki etkinlikte 120, Allahsekbir Dağları'na bir etkinlikte 450, Ilgın Dağı'na iki etkinlikte 140, Kafkas Sivrisi Dağı'na üç etkinlikte 300 ve Akdağlarda 5'ten az tırmanış etkinliklerine, 80 civarı ise yaklaşık bin kişi tırmanış yaptığı tahmin edilmektedir."

'Yürüyüş lideri'

2007-2017 arasında, muhtelif dağlarda yapılan dağcılık, eğitim, kaya tırmanışı ve yürüyüş etkinliklerinde, 2007'de Ziyaret Dağı'nda zayıflan gelen çığ felaketinde hayatını yitiren 10 kişi ile dahil olmak üzere, toplam 27 kişinin hayatını kaybettiğini açıklayan Bak, kayalara kurbedeler içinde tahmini rütbeli bir dağcının da olduğunu bildirdi.

Bak, "Tamamlanma yolun yapıldığı bölgelerde, günlülük esasına göre sporcularımızdan oluşan arama kurtarma ekiplerimiz bulunmaktadır. Ülkemizde, izne tabi dağ olduğu için sadece Ağrı Dağı'nda rehber alma zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, tescilli dağcılık kulüplerimiz bünyesi içerisinden ile dağa yürüyüşleri yapmakta olup bu yürüyüşlerde, yürüyüş sorumlusu kişide Yürüyüş Lideri Belgesi olması istenmektedir. Türkiye Dağcılık Federasyonu bu spor federasyonu olup kişisel kayıtlarını kulüp sporcular bünyesinde dağcılar ölmelerine tedbiri bulunmaktadır" dedi.

Marmaris'te bahar havası

Muğla'nın Marmaris ilçesinde 31 günlük etkili olan yağmurlu hava ve şiddetli kıştan, yerini güneşli havaya bıraktı. Termometrelerin 19 derece'yi gösterdiği ilçe merkezinde, vatandaşlarla ilçedeki yerlerde yaşayan yabancılar, sahillerin yanı sıra yolun ekonomik, Atatürk Caddesi'ndeki Sitelerin Marmaris'e kadar uzanan 7 kilometrelik sahil yolu, renkli görüntülere sahne oldu. Kimileri ailelerini tanıp sokağın kuytuları, kimileri ise esnaf restoranda bol bol fotoğraf çekti. Ailesi, kumsalda çocuklarıyla oyunlar oynadı. Yaz Limanı'nın Uzarçuk tabirlerdeki kontrolü ve kahvehanelerde sessizliğe oturacak yer kalmadı. ■ DHA

'Yancısız kahvehane olmaz'

Muğla'nın Datça ilçesinde 5 yıldır kahvehane işletmeciliği yapan Mehmet Kafkil, 'Yancı kalkın Evrensel Başarılarımız' adını verdiği kampanyasını yerel bir gazeteye duyarak, 'yancı'lara kahvenin kıvamına dair, 'Yancı kahvehanemizi tercih bizden, nazgeçilemez' diye başlayan boyanmamızda, 8 nisanda yer aldı. Boyanmamızda, 'yancı'nın mesaisi gelen siyasal ve sosyalizasyon ilkeliği gibi faydalanabilmesi güvence altına alınırken, kendisine içecek ikram edilmesini bekleyenler, (ücretini ödeyeceği) belirtiliyor. 'Yancı'nın, ikramın yerine ona aldığı paranın ödeyeceğini de yer aldığı boyanmamızda, 8 nisandan itibaren, 'Yancı' dışı kahvehaneyeceği belirtildi. Kafkil, "Bir kahvehaneyi yancı'siz düşünemiyoruz. Yancı olmadan oyunlara fark cezası" dedi. ■ DHA

Çağdaş ERTUNA

cagdas.ertuna@milliyet.com.tr

SERTAB'IN YAPTIĞINI BİR ERKEK YAPABİLİR MİYDİ?

Londra'da Osmanlı'da çok da kalabalık olmayan bir klasik kesmeliyiz.

Solacak birkaç bir ses var, ama orkestranın gürültü gürültü ses o harika sesi bile bastırıyor.

Kendini de durumdan biç sıkıyacı gibi değil, giyse cabası eşi Esme Rafa'ya kayıtsızlıkla bakıyor.

Bir yapacaklarını bile, eşine bakıp "Patron o, o derse yaşarsa" diye duyuruyor.

Teknolojiler ne kadar üç yorsa da artık yaş kısıtını gözlerinde ne kadar fazlaaldığını da Sertab Erener kaynakları yaşıyor. Of Indigo'daki kendi konserinden bir gece önce Orange of Noise adlı genç bir rock grubuna Sertab'la solistlik yapacaklar...

Kendi gösel Türkçe şarkıları yerine İngilizce şarkılar söylemesine...

Kenk Kahden Alkan'sadaki 'Olmaz' şarkı bile Amerikalı bir yapımcının çıkdığı sözlerle 'All Soul' okuyacak.

Konseri izlerken insır insanız, ben bu fikrat daha önce izlemiştim diye geçiriyorum içimden.

Dıkkı önce Sertab, Demet Demirkan ile de benzer İngilizce albüm çalışmaları yapmıştı.

Doğrusu Sertab'ın sonuna kadar kök etmesine yoğun "Beni zaten yaktırsa" tavrının gösterisini fark.

Hayatında ilk defa bir sahnik gırtlasına solisti olmak kadar heyecanla bu sahnenin sahneye çıkmasını da sonuna saygı duyulacak bir şey.

Onun yerinde kim olsa aynı gösteri yapardı.

Ama bir yandan da bu kadar potansiyeli ve başarık bir kadının aşk eğrisini kendini bu kadar geri plana çekmesini izlerken "Acaba bir erkek de Sertab'ın yaptığını yapabilir miydi?" diye düşünmeden edemiyor insan.

Saf eşini sanki esnek için yıllarını verdiği kariyerini yok sayıp eşini yıldızmak için bu kadar kendini gerebi ilginç!

Bir sonraki...

EVRENSEL OLMAK İÇİN İNGİLİZCE ŞARKI ŞART MI?

Konser boyunca Sertab İngilizce şarkılar söylüyor. Fiç Türkçe şarkı söylemiyor.

Evet, uluslararası olmak için evrensel bir dil İngilizce. Ama doğrusu İngilizce şarkılar Sertab gibi özel bir yetenekli bile sindiremiyor. Neden Hani

Aksesuar gibi Yunan sanatçılar dünyanın sesi bizimkilere Yunan şarkılarını söyleyerek dünyada kendilerine yer edindiğine. Sertab gibi bir yetenek de aynı şekilde kendisine ödün vermemeli.

İşte o zaman ne kadar özel olduğu daha iyi anlaşılır.

MERYEM AYARLARIMIZLA OYNADI

Bir seçimin eşiğinde oluşuz, ülkenin kaderini belirleyecek bir dönemden geçiyoruz. Bağlılıklarımızın çok ötesinde yaşadığımız bu dönemde, kutuplaşmaya kapılmadan, sağduyulu olmaya çalışıyoruz.

Haydi onunla "Yeter artık ülkemizde" diye bir şey diyenek ülkemizin sorunları bitmeyecek.

Ta ki Meryem Üzerli, Mahmut Tuvşyıldırım ülkemizdeki sorunları gerçekçi ve eğlenceli bir şekilde anlatmaya karar verene kadar.

İşte o zaman Meryem bütün fikirlerini sorunlarını oynadı.

Şimdiye kadar hiç ekonomi gibi ciddi bir konuyu sanatına sokmadı.

"Acaba ülkemiz ne, acaba ülkeyi nereye?" diyen Meryem türkçe'ye döndü, ardından ülkeler, ülkeler yer yeşe geldi.

Eşyalarında, giyeceğinin bulunmasının ise yeni yetenekli eğlenceli sorunlarına koşuldu.

Almanya'ya gezi dönüşü söylemişti ve.

Tam da yeni seçimlerimizden, yeni yüz Meryem ile "Acaba ülkemizde ne?" sorusuyla sanatçıyoruz.

Sıfırın altında kaplıca keyfi

Güneydoğu'nun bağrında yer alan Bitlis'teki doğal kaplıcalara, kış aylarında bile ilgi gösteriliyor. Fotoğraflar, sıfırın altındaki buna sıcaklığında kaplıcalara girme nedeni ve ortamı görmek için bölgeye akın ediliyor.

EĞİTİM

SEVİM BÜYÜKTAŞ DEMİR
sevim.demir@posta.com.tr

BEYKOZ'DA YENİ BÖLÜMLER

Beykoz Üniversitesi, lisans düzeyinde 7 olan program sayısını 17'ye, önlisans düzeyinde 27 olan program sayısını ise 33'e yükseltecek. Üniversite, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) onayı ile lisans ve önlisans olmak üzere toplam 16 adet bölüm açacak. Yeni açılacak bölümler ise şöyle:

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Gastronomi ve Mutfak Sanatları Reklamcılık, Grafik Tasarımı, Bilgisayar Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği Mimarlık, Sosyoloji, Psikoloji, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Aşçılık, Mimari Restorasyon, Anestezi, Çocuk Gelişimi.

EĞİTİMDE 2017 BÖYLE GEÇTİ

Eğitim alanında 2017'de birçok değişiklik yaşandı. Üniversite ve liseye girişte uygulanacak yeni sistemler kamuoyu tarafından en çok konuşulan konular oldu

TEOG kaldırıldı

Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi'nin (TEOG) kaldırıldığı açıklandı. TEOG yerine mahalli yerleştirmeye dayalı yeni liselere giriş sistemi getirildi. Yeni sisteme göre, mahalli kayıt alan okullarda öğrenim görecek öğrenciler, ikamet ettiği eğitim bölgesinde bulunan liselere devam edecek. Sınavla alan liseler fen, sosyal bilimler ve proje okullarından oluşacak. Sınav, 2 Haziran 2018'de saat 10.00'da yapılacak.

Müfredat yenilendi

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından, ilkokul ve ortaokul düzeyinde 17, lise düzeyinde 24, imam hatip ortaokulu ve imam hatip lisesi düzeyinde 10 olmak üzere toplam 51 ayrı dersin müfredatı yenilendi.

- El yazısı zorunluluğu kalktı

İlkokul 1'inci sınıflarda 'bitişik eğik el yazısı' öğretmenlerin tercihine bırakıldı. İlkokul 3'üncü sınıftan itibaren de öğrencilere haftalık 8 saatlik Türkçe derslerinde 2 saat güzel yazı dersi verilecek.

Etüt merkezleri kapatıldı

Kanun değişikliğiyle 'öğrenci etüt eğitim merkezleri' tanımı yürürlükten kaldırıldı. Bu merkezlerin yerine 'sosyal etkinlik merkezleri' açıldı.

Yurt ruhsatlarını MEB verecek

Öğrencilere barınma hizmeti veren ticari işletmeler için kurum açma ve ruhsat düzenlenme yetkisi MEB'e devredildi. Bakanlıkça konuyla ilgili alt mevzuatlar yayımlandı.

Sosyal etkinlik belgesi

Öğrencilerin okul ve okul dışında yaptığı her türlü sosyal etkinlik, e-okul sisteminde kayıt altına alınmaya başlandı. Kayıtlar e-okul sisteminin dışında karneyle birlikte 'sosyal etkinlik belgesi' olarak öğrenciye verilecek.

Üniversiteye girişte yeni sınav sistemi

Üniversiteye girişte Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) ile Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) yerine Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) getirildi.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Nişantaşı Üniversitesi ev sahipliğinde, Maslak 1453 Neotech Kampüsü'nde 'Dijital Dönüşüm ve Yapay Zeka Çalıştayı' düzenlendi. San Diego State Üniversitesi Youngstow State Üniversitesi ve Universiti Teknologi Malaysia'nın desteklediği çalıştayda, uluslararası akademik camia ve üniversiteleri bir araya geldi. Çalıştayda dijital dönüşüm üzerine konuşmalar yapıldı.

Prof. Dr. İlhan Helvacı

Hukuk dersleri web sitesinde

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İlhan Helvacı, bu yıl bir ilke imza atarak verdiği dersleri kendi internet sitesinden yayınlamaya başladı. Bu yılki öğretim yılında verdiği Miras Hukuku derslerinin tümünü kayıt altına alan Prof. Helvacı, dersleri alt yazılı ve alt yazısız seçenekleriyle sitesine yüklüyor.

Okan'da Çince festivali

Çince dili öğreten Okan Koleji, 2. Geleneksel Çin Kültürü ve Çince Festivali'ni gerçekleştirdi. Festival, Okan Üniversitesi Konfüçyüs Enstitüsü ve Okan Koleji Konfüçyüs sınıfının iş birliği ile yapıldı.

Festivalde; Çince dersi öğrencileri yıl boyunca öğrendikleri Çin kültürünü ve dilini şarkılarla, şiirlerle tanıttı. Öğrenciler yemek, sergi, dans, tiyatro ve geleneksel gösterilerle yeteneklerini sergiledi.

En girişimci üniversiteler

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Faruk Özlü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nda (TÜBİTAK) 'Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi 2017' sonuçlarını açıkladı.

Sabancı Üniversitesi, Türkiye'nin en girişimci ve yenilikçi üniversitesi oldu. Sabancı'yı ODTÜ, Gebze Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi izledi.

Bahçeşehir'den felsefe salonu

'Felsefe oditoryumu'nun ilki Bahçeşehir Koleji tarafından Konyaaltı Kampüsünde açıldı. Dünyada sadece Cambridge ve Harvard üniversitelerinde yer alan Antik Yunan dönemindeki felsefe mekanları k12, yani ilk, orta ve lise düzeyinde ilk kez Türkiye'de kuruldu. Yaklaşık 600 metrekarelik kapalı bir alanda yer alan Felsefe Oditoryumu, Antik Yunan ve Erken Roma döneminin mimari unsurlarını serbest bir yorumla birleştiriyor. Felsefe Oditoryumu'nun tüm yüksek duvarları rölyef ve akrilik tablolarla zenginleştirildi.

Kerem Görsev'den MÜZİK ZİYAFETİ

Yaşar Üniversitesi Oda Orkestrası yeni yıl konserini Kerem Görsev ile birlikte verdi. Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi Büyük Salonu'ndaki konsere, İzmirli müzikseverler büyük ilgi gösterdi. Görsev, konserde kendi bestelerini çalarken, bu bestelerin ortaya çıkış hikayelerini de dinleyicilere anlattı. Görsev, Yaşar Üniversitesi Oda Orkestrası ile birlikte kısa süre prova yapma fırsatı bulmalarına karşın muhteşem bir uyum içinde çaldıklarını belirtti.

BAU'ya 5 yıllık AKREDİTASYON

CEA (İngilizce Dil Programı Akreditasyonu Komisyonu) Bahçeşehir Üniversitesi (BAU) İngilizce Hazırlık Programı'na 5 yıllığına akreditasyon verdi.

Yükseköğretimde akreditasyon öğrencilere verilen eğitimin uluslararası kalite standartlarında ve sürdürülebilir olduğunun en objektif ölçütü olarak biliniyor.

İş arayanların yeni umudu

Yıldız Teknik Üniversitesi'nin (YTÜ) öncülüğünde ve Esenler Belediyesi'nin ortaklığıyla yürütülen Prototip Atölye projesi, İstanbul Mali Destek Programı kapsamında Teknopark'da başladı. Projenin ilk kursiyerleri Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencileri oldu. YTÜ Meteoroloji ve Malzeme Mühendisliği öğrencisi Mehmet Ünek, projenin hem üniversite öğrencilerine hem de üniversite okuma fırsatı bulamamış kişilere büyük katkı sağlayacağını söyledi.

MZV'den eğitim programı

Mehmet Zorlu Vakfı'nın (MZV) düzenlediği 21. Yüzyıl Yetkinlikleri Eğitim Programı'nda 3'üncü dönem başladı. Eğitimler vakfın web sitesinden canlı olarak takip edilebiliyor. Program, üniversitelerin 2, 3 ve 4'üncü sınıfına devam eden MZV bursiyerlerinin yanı sıra Zorlu Grubu çalışanlarının çocuklarına da açık olacak.

Türkiye'nin en iyi gazetesi
SABAH
7 OCAK 2018 PAZAR

Hayata dair
30 sanıyo beyliğin bakın, ne değişikliklerimiz, siz o olmuşsunuzdur.
Cerver ÜSTÜN

Lotodan 450 milyon dolar kazandı

ABD'NİN Florida eyaletinde Mega Milyons adlı şans oyunu bir kişiyi milyoner yaptı. Tüm rakamları doğru tahmin eden talihli, 450 milyon dolarını (yaklaşık 1 milyar 662 milyon TL.) sahibi oldu. Oynadığı biletle 6 rakamı da doğru tahmin etmeyi başarana gerçek, Mega Milyons'un verdiği en büyük 10 yıpon ödülü sinırsız hak kazandı. DIŞ HABERLER

Türk Antarktik ekibi ikinci sefere çıkıyor

Sizinkiler

SALİH MEMECAN

Türk Antarktik ekibi ilk seferini 2017'de 9 bilim insanıyla yapmıştı.

Türkiye'deki farklı üniversite ve bilim kurumlarından 29 araştırmacı, 19 Şubat-6 Nisan'da Antarktika'da bilimsel çalışmalar yapacak

Furkan Doğu

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Faruk Özlü, Türk Antarktik ekibinin 29 üyesiyle 19 Şubat-6 Nisan'da Antarktika'ya bilimsel seferini gerçekleştireceğini belirtti. Özlü "Kurulması planlan Türkiye Bilimsel Araştırma Üssü ile ilgili fizibilite çalışmalarına tamamlanması ve kitabı özgün bilimsel araştırmaların gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir" dedi. Özlü, başta küresel iklim değişikliği olmak üzere birçok alanda bilimsel araştırmaların sürdürüldüğü Antarktika'da, 1967'den bu yana Türk bilim insanlarının çalışmalar yürüttüğünü anlattı. Özlü, bu kapsamda 1. Ulusal Antarktik Bilim Seferi'nin, 9 bilim insanının katılımıyla 26 Şubat-4 Nisan'da gerçekleştirildiğini hatırlattı.

İkinci ilim seferinin farklı bilim dallarının içerisinde geniş katılımlı gerçekleştirileceğini belirten Özlü "Türkiye Bilimsel Araştırma Üssü kurulum çalışmalarına katkı sağlamak ve Antarktika konusunda bilimsel yetkinliğimizi artırmak için 30'dan fazla üniversite ve çeşitli kurumlardan yaklaşık 100 bilim insanı proje araştırmalarına katılacak" ifadesini kullandı. AA

Hitler'in 1939 model Mercedes'i satılıyor

ALMAN Nazi Lideri Adolf Hitler'in makam aracı ABD'de düzenlenecek açık artırmada satışa çıkarılacak. "Süper Mercedes" olarak anılan 1939 yapımı 770K Grosser zırlı aracı, Hitler tarafından propaganda aracı olarak kullanıldı. Hitler'le özdeşleşen araç, II. Dünya Savaşı sonunu ABD ordusunun elinde geçirdi. Aracın geçmişi hakkında bilgi vermeyen müzayede evi, Mercedes'in satışından elde edilecek gelirin yüzde 10'unun savaşta mücadele yıldırımsız ulaşılmasına harcandı.

Washington'un evi 1.6 milyon dolar etti

ABD'NİN ilk başkanı George Washington'un bir dönem kaldığı ve 1,6 milyon dolardan satıldı. New York'un Pulaski bölgesinde yer alan 18. yüzyıldan kalma taş ev, Amerikan devrimi sırasında İngiliz askerlerinden karargah olarak kullanılmıştı. Bir dönem müze olarak hizmet veren taş evde 2 bin 400 metre karelik taş ev ile 4 yatak odası, iki banyo, iki de hasır yer alıyor. DIŞ HABERLER

VAKIFBANK'TA PERFORMANS MAAŞI

OHAL kapsamında çıkarılan KHK ile Hazine Müsteşarlığı'na devredilmesi kararlaştırılan Vakıfbank'ta yaşanan maaş değişikliğinin arkasında performans düzenlemesi olduğu bildirildi. Vakıfbank yetkilileri, maaş düzenlemesiyle ilgili olarak SÖZCÜ'ye yaptıkları açıklamada, 1 Ocak itibarıyla "kariyer temelli ücret yönetimi" sistemine geçtiklerini, bu sayede çalışanlara daha adil ve daha şeffaf bir ücret sistemi sunulduğunu söylediler. Yeni sistemle kariyer ilerlemesi yolunda başarılı çalışanlara pozitif ayrımcılık yapılması ve personel gelirlerinin sektör ve ülke gerçeklerine göre iyileştirilmesinin hedeflendiğini belirten yetkililer, değişikliği şöyle anlattılar: "Yeni sistemimiz, Türkiye'deki benzer büyüklükteki kamu ve özel bankalarda da örneklerine sıklıkla rastlanır şekilde tamamen performansa dayalı, çalışanları performansına göre ayrıt eden ve bankamıza daha fazla değer katanın daha fazla gelir elde etmesini sağlayan bir sistemdir. Geçmişten gelen ücret dengesizliklerinin de yine bu düzenlemeyle giderilmesi ve adaletin temin edilmesi amaçlanmaktadır."

FARK TAZMİNATLA KAPANIYOR

Banka çalışanlarının, ücret sisteminde yapılan değişikliğin maaşlarda düşüşlere yol açtığı eleştirilerine de yanıt veren Vakıfbank yönetimi, personele ödedikleri "dönüşüm tazminatı" sayesinde maaş düşüşlerini önlediklerini söylediler. Yetkililer, "Yeni düzenleme sonucu, çalışanlarımızın 31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla kazanılmış maddi haklarında herhangi bir kayıp yaşanmasının önüne geçilmesi amacıyla, dönüşüm tazminatı uygulamasına gidilmiştir. Yeni Kariyer Temelli Ücret Yönetim Sistemi ile çalışanımızın gelirinde bir azalma olmadığı gibi, oldukça yüksek sayıda çalışanımızın yıllık gelir seviyesi artmıştır. Ayrıca çalışanlarımıza yılda dört kez brüt aylık üzerinden ödenen ikramiye tutarları da kök ücret, görev pozisyonu ücreti ve varsa dönüşüm tazminatı toplamı üzerinden ödenecektir" dediler. Vakıfbank yetkilileri, ücret sistemindeki değişikliğin emeklilik durumunda personelin kıdem tazminatlarında düşüşe yol açmayacağını da savundular. Erdoğan SÜZER

İŞÇİLERE KADRO KARŞILIĞI SAMSUNSPOR'A BAĞIŞ ÇAĞRISI YAPILDI

TAŞERONA KADRODA İLGİNÇ FIRSATÇILIK

Samsun'da kadroya alınacak taşeron işçilere Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Genel Sekreteri Doç. Dr. Menderes Kabadayı "Devlet size sahip çıkıyor, siz de Samsunspor'a sahip çıkın" dedi

Kadro için ülke genelinde başvuru süresi dün dolarken, Samsun'da ilginç bir gelişme yaşandı. Taşeron işçilerine verilen kadro, bağış fırsatçılığına dönüştü.

Erdoğan SÜZER

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Genel Sekreteri Doç. Dr. Menderes Kabadayı, taşeron işçilerin kadroya geçiş süreci hakkında yaptığı bilgilendirme toplantısında "Devlet size sahip çıkıyor, siz de Samsunspor'a sahip çıkın" diyerek asgari ücretle geçinen işçilerden futbol takımına bağış yapmalarını istedi. OMÜ, üniversite bünyesinde çalışan ve daimi işçi kadrosuna geçiş için başvuruda bulunan bin 580 taşeron işçi için bilgilendirme toplantısı düzenledi.

KADRO SINAVI İÇİN KOMİSYON

Üniversitenin Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi Mavi Salonu'nda yapılan toplantıya başkanlık eden OMÜ Genel Sekreteri Doç. Menderes Kabadayı, daimi işçi kadrosuna hangi taşeron işçilerin geçirileceği, kimlerin başvurabileceği, geçiş sınavının nasıl olacağı, süreç takvimi ve atamaların ne zaman yapılacağı gibi konularda işçilerin sorularını yanıtladı. Kabadayı, 2 Nisan 2018 tarihi itibariyle taşeron işçi konusunun sona ereceğini, yıllardır firma aracılığıyla ödedikleri personelin özlük haklarını bundan sonra üniversitenin ödeyeceğini, arada firma olmaksızın doğrudan kendi personelleriyle çalışacak olmalarının kendilerini mutlu ettiğini söyledi.

Karadeniz'in en fazla taşeron işçi çalıştıran kurumu olduklarına işaret eden Kabadayı, "Bu geçiş sürecini mümkün olduğu kadar işçi kardeşlerimizi mağdur etmeden aşmak üzere geceli gündüzlü çalışıyoruz. Kadro sınavı için bir komisyon kurduk. Sınav mümkün olduğu kadar sitrleri elemek için olmayacak. Yani böyle bir önyargıya kapılmayın. İşini iyi yapan, işinin ehli olan hiç kimse eleme potasında değildir. Tek kriter var, işini iyi yapmak. Bir de tabi güvenlik soruşturması yapılacak ki bundan da temiz çıkmanız gerekiyor. Gönlünüz rahat olsun" dedi.

İŞÇİLERE BAĞIŞ MESAJI TEPKİ TOPLADI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Genel Sekreteri Doç. Dr. Menderes Kabadayı'nın (sağda), kadroya geçecek taşeron işçilerden Samsunspor'a bağış istemesi büyük tepkiye neden oldu.

GÜVENLİK ENGELİ AŞILMALI

Konuşmasının sonunda sözü Samsunspor'a getiren Kabadayı, Samsun Valiliği'nin başlattığı Samsunspor'a destek kampanyasına taşeron işçilerin de katılmasını istedi. Kabadayı'nın, taşeron işçilere sınavı kazanabilmeleri için sınav ve güvenlik engellerini aşmaları gerektiğini hatırlattıktan sonra, "Devlet size sahip çıkıyor, siz de Samsunspor'a sahip çıkın" diyerek bağış istemesi tepkiyle karşılandı.

Temizlik işçisine KADRO ŞOKU

İLGİNÇ bir taşeron olayı da Kayseri'de yaşandı. Bir okulda taşeron temizlik işçisi olarak çalışan Aziz Güneş, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından değil, okul yönetimi tarafından tutulan bir temizlik elemanı olduğu için kadroya alınmadı. Okul yönetimi önce form verip "kadron hazır" dedi, daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı yazı yazarak MEB'e bağlı olmayan taşeron okul personellerinin kadroya alınmayacağını duyurdu. ALO 153 hattı görevisi Güneş'i arayıp 'kadronuz hazır' diye tebrik bile etmişti. Okulda 4 temizlik işçisi olduğunu aktaran Güneş, taşeron ihtiyacının bitmeyeceğini savundu. Güneş, "Biz okulda 4 personel çalışıyoruz sadece 1 kişi kadroya alındı. Biz okulda taşeron olarak çalışmaya devam edeceğiz" dedi.

Kadro için sulh sözleşmesi

Ankara Büyükşehir Belediyesi kadro için işçilerden alacaklarından feragat etmelerini istiyor.

BAŞVURULARIN tamamlanmasına karşın kamuda çalışan 450 bin taşeron işçinin nasıl kadroya alınacağı konusunda tereddütler devam ederken, AKP'li Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden farklı bir uygulama geldi. İşçilere 'kadro' başvurusu için tüm alacaklarından 'Feragat ettiğine' ilişkin sulh sözleşmesi imzalatıldı. Kadroya geçiş için zorunlu tutulan sözleşme ile kıdem tazminatı hakkı da kayboluyor.

Kemi ELİBOL

FERAGAT EDİYORUM

Türk-İş ile Hak-İş'i karşı karşıya getiren süreçte Ankara Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'na hitaben yazılan dilekçeler ve imzalanan sözleşmelerde şu ifadeler kullanıldı: "Daire Başkanlığınız bünyesinde hizmet ihalesi kapsamında ait işveren/taşeron işçisi olarak görev yapıyorum. KHK'nın 127'inci maddesinde belirtilen ve kadroya geçilmesi için gerekli olan şartları taşıyorum. Bu nedenle, 696 sayılı KHK ile getirilen haktan yararlanmak üzere idareniz tarafından aynı maddenin ek 20'inci madde kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde çalıştırılmak üzere çalışmak istiyorum. Alt işveren işçisi olarak çalıştırılmış olmama ilişkin açmış olduğum davalardan veya icra takiplerinden feragat edeceğimi ve en son çalıştığım idare ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığım iş sözleşmelerinden dolayı, tarafıma tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağımı ve bu haklarımdan feragat ettiğime dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiğimi, KHK'da öngörülen davalardan feragat ettiğimi tevsik eden bu belgeyi veya icra takibine konu alacaktan feragat ettiğime dair icra müdürlüğünden alınacak belgeyi adresinde ibraz edeceğimi, beyan ve taahhüt ederim."

Ülke kırılganlıkta alarm veriyor

CHP'nin Ekonomiden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Aykut Erdoğdu, yükselen piyasa ekonomileri için kırılganlık göstergelerinden oluşan 'Alarm Haritası'nda, Türkiye'nin 21 göstergenin 10'unda 'alarm' vererek, diğer ülkelerden ayrıştığını söyledi. Erdoğdu, Uluslararası Finans Enstitüsü'nün 'Alarm Haritası' açıkladığını bildirerek, kırılganlıkların üç boyutu olduğunu, bunların birincisinin 'dış finansmana bağımlılık', ikincisinin 'yurt içi reel sektör ve finans sektörünün kırılganlıkları' ve üçüncüsünün ise 'makroekonomik uyumun kapsamını etkileyebilecek siyasi inanılırlılık ve istikrar' olduğunu kaydetti. Erdoğdu, şöyle devam etti: "Son açıklanan ekonomik veriler ve yaşanmakta olan eğilimler ile bunlara katkı yapan gelişmeler, ekonomiyi kırılganlaştırmaya devam ediyor. Türk Lirası'nın değer kaybında yeni rekorlara koşması, enflasyon ve dış ticaret verilerinin kırmızı alarm vermeyi sürdürmesi, bu sonuçta etkili oluyor."

Kısa mesafe sigortası soruna yol açıyor

ŞEHİR içi yolcu taşıyan araçların yaptığı kazalarda zarar görenler'in şikayetleri üzerine Tüketici Başvuru Merkezi (TBM) Sigorta Komisyonu Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada kısa mesafeli yolcu taşıma sigortasındaki çelişkinin mağduriyete sebep olduğu duyuruldu. Otobüsle 100 kilometreye kadar şehirlerarası ve il içi ticari yolcu taşımalarında kaza geçirerek bedeni zararları olanların Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası uygulamasındaki farklılık nedeniyle ikinci defa mağdur olduklarını söyleyen TBM Sigorta Komisyonu Başkanı Bekir Kaya uygulamadaki çelişkili durumların vatandaşı çileden çıkardığını belirtti. Kaya, "Hazine Müsteşarlığı' nın görevli olmadığı halde, kısa mesafeli taşımalarda zorunlu koltuk ferdi kaza sigortasının tamamını muafiyet kapsamında kabul etmesi büyük bir belirsizlik doğurmuştur" dedi.

İnşaatlar mevsimle beraber yavaşladı

TÜRKİYE Hazır Beton Birliği'nin (THBB) 2017 Aralık ayı raporu açıklandı. Raporu değerlendiren ERMCO (Avrupa Hazır Beton Birliği) ve THBB Yönetim Kurulu Başkanı Yavuz Işık, 9 aydır hazır beton faaliyetinde yaşanan hareketliliğin azalma trendine girdiğini söyledi. Işık, "Güven endeksi, son bir yılın en düşük değeridir. Aralık ayı ile birlikte hazır beton faaliyetlerindeki yavaşlama hissedilir hale gelmiştir. TÜİK tarafından son açıklanan rakamlar ışığında 3'üncü çeyrekte yüzde 18,7 gibi çok önemli bir büyüme ortaya koymuş olan inşaat sektörü yılın geri kalan kısmını da hareketli geçirmiştir. Zira faaliyet endeksi değerleri 9 aydır bu performansa işaret etmektedir. Yılın son ayında ise mevsimselliğin etkisi ile inşaat ve dolayısı ile hazır beton sektörlerinde bir yavaşlama ortaya çıkmıştır" ifadelerini kullandı.

Suriyeli mülteciler tekstil işçisi olacak

İZMİR Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (İESOB), İzmir Gömlek Triko ve Benzerleri Odası, İzmir Valiliği ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Suriyeli mültecilerin tekstil alanında istihdam edilmesi için ortak çalışma yapacak. Proje ile İzmir'de ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyeli mülteciler ile Türk vatandaşların mesleki becerilerinin geliştirilmesine ve istihdamına katkı sağlanması hedefleniyor. 36'sı mülteci, 14'ü Türk toplam 50 kişinin proje kapsamında kurulacak Meslekî Eğitim Merkezi'nde 'Dikiş Makinesi Operatörü' eğitimi alacağına dikkat çeken İESOB Başkanı Zekeriya Mutlu, "Aynı zamanda Suriyeli katılımcılara Türkçe kursu verilerek onların topluma daha kolay entegre olabilmeleri sağlanacak. İzmir'deki Suriyeli mülteci nüfusu yaklaşık olarak 130 bin civarında. Katılımcılar okuryazar olanlardan seçilecek" dedi.

Elektrikli pick-up'ta Tesla geride kaldı

TESLA'nın heyecan yaratan ve pazarda ilk olması beklenen elektrikli pick-up modelini duyurmasının ardından, bir diğer ABD'li teknoloji şirketi Workhorse elini çabuk tutarak kendi modelini çıkardı. W-15 isimli araç şimdiden 5 bin 300 sipariş aldı. Tesla elektrikli pick-up için 2019 yılını işaret ederken, Workhorse elini daha çabuk tuttu ve piyasadaki ilk elektrikli plug in hibrid pick-up için düğmeye bastı. Başlangıç satış fiyatı 52 bin 500 dolar olarak açıklanan Workhorse W-15 için ön ödeme 1000 dolar.

Teknoloji fuarında elektrik kesintisi

ABD'nin Las Vegas kentinde her yıl düzenlenen ve dünyanın en büyük teknoloji fuarları arasında gösterilen Consumer Electronics Show'da (CES) elektrik kesintisi şoku yaşandı. Yeni teknolojiler, yapay zeka, elektrikli otomobiller, 8K TV'ler, akıllı robotlar ve yeni telefonlar derken CES 2018 etkinlik alanının tamamında elektrik kesildi. Teknolojinin bağımlı olduğu elektriğin kesilmesi ile etkinlik alanındaki katılımcılar neye uğradıklarını şaşırdı. ABD'li yayın kuruluşu CNN'in haberine göre elektrik kesintisi iki saat sürerken kesintiye yağmurun sebep olduğu ifade edildi. Fuar organizatörleri de aynı şekilde kesintinin aşırı yağan yağmurdan kaynaklandığını açıkladı.

Güvenlik şirketinin yüzde 50'sini aldı

AKDENİZ Güvenlik, özel güvenlik sektöründeki deneyimini yine güvenlik alanına hizmet sağlayan bir teknoloji firması ile güç birliği yaparak daha da geniş bir alanda uygulama kararı aldı. Akdeniz Güvenlik, Tamtek Bilişim Sistemleri'nin yüzde 50'sini satın alarak güvenlik sektöründe yeni bir alana giriş yaptı. Tamtek, ağırlıklı olarak Emniyet Genel Müdürlüğü, ASELSAN, belediyeler gibi kamu kurum ve kuruluşlarına özel çözümler üretirken, plaka tanıma, araç takip ve denetimli serbestlik konularında projeleri hayata geçiriyor.

MUHABBET KUŞU DEĞİL LİMON

Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde Hüseyin Kaçcu, bahçesindeki limon ağaçlarına ye-tirdiği dalda hareketsiz duruş bir muhabbet kuşu gördüğünü sanmıştı. Fakat onun kuş değil limon olduğunu fark eden Kaçcu "Gözü, ağzı, burun rengi kuş gibi ama sadece bir kuş. Her gören şaşırıyor" dedi. Ailesi, limonu çürüyene kadar saklayacak. **Selçuk Şanver** OSMANİYE/ **İHA**

L29'UN CUSU GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Dondurucu soğukta Güller Geçidi Töreni

ABD'de yılın ilk büyük geçit töreni olan ve bu yıl 128'incisini gerçekleştirilen Rose Parade (Güller Geçidi Töreni) yüz binlerce izleyici için katılımsız gerçekleştirildi. İzleyiciler 10 derecenin altına düşen hava sıcaklığına rağmen bir gün önceden festival yolu üzerinde en iyi noktalarda yer almak için kampa kondu. Geçit töreninin başlamasıyla birlikte, görsellikler tasarımdan hafifler boyunca hazırlanan temalık, çiçeklerle süslü ve yüksekliği 30 metreye ulaşana 40'a yakın araba yol almaya başladı. Yüzlerce müzisyen ve 20 bando takımı, geçit törenini festivale çevirirken 20 de binicilik gösterisi gerçekleştirildi. Törende yer alan süslenmiş araçların ağırlıkları 18 tondan başlıyor. **Aydın Tuna Palabıyıkoğlu** ABD/İHA

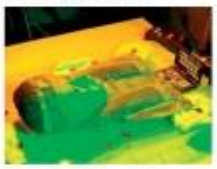
GÖKTE TOPLU DANS

Sığırcıklardan dev kuş figürü

Sığırcık kuşları bir anda yön değiştirerek çeşitli şekillere dönüşmeleri ile ünlü. Ancak bu kez sığırcıkların tamamı, İspanya'da amatör fotoğrafçı Daniel Bober de 40 gün boyunca sığırcıkların durup durmadan hareketlerini takip etti ve fotoğraflarına çekti. Sığırcıklar Costa Blanca'da akşamları hareketleriyle büyüleyici görüntüler oluşturuyor. Tamam zamanı da dev bir kuş figürü oluşturdu bu. Bober, işte bu anın fotoğrafını çekerek ulaşılmaması bir yarışmada birincilik kazandı.

YENİ TEKNOLOJİYLE

Üç bin yıl sonra sırrı çözüldü

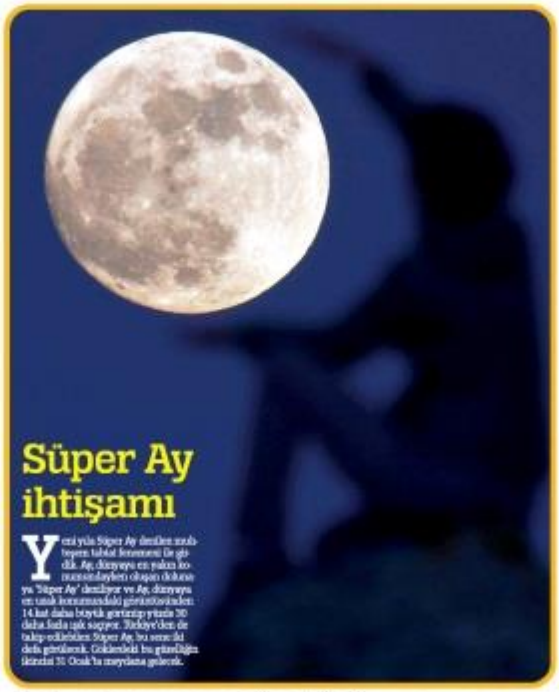

Ölümünden 3 bin yıl sonra Mısır mumyasının kimin adı olduğu öğrenildi. Ingiltere'de University College London'daki bilim adamları yüksek teknolojili bir tarama tekniği geliştirdi. Kent şehrinde Cheltingdon Kulesi'nde yapılacak sergisinde İtalyan'a gizli yazılar çözüldü. Papirostaki hiyeroglif yazıdan, mumyanın lerfhoreri isimli Mısırlıya ait olduğu belirlendi. Şimdiye kadar, labirentsi yazılar ancak yerlerinden sökülerek okunabiliyordu.

HAVACILIKTA EN GÜVENLİ YIL

2017'de tek bir uçak düşmedi

■ 2017 sessiz sakin yıllardan için en güvenli yıl oldu. Hollanda havacılık kurumu To70, geçen sene tek bir yolcu uçağının bile düşmediğini bildirdi. Rotasyon göre 2017'de sadece iki ölüm. Uçak kazası oldu, her üzerinde de birçok uçaklar düştü, toplam 15 kişi hayatını kaybetti. Pirma, 5 bin 700 kilometre altındaki uçaklarda meydana gelen kazalarda ölenleri listeye aldı. Atatürk sivil yapıcısı Adrian Young, 2017'nin havacılık bakımından şanslı bir yıl olduğunu, güvenlikteki düzeyli uçak kazası düşmesinin 36 milyonda 1'e düştüğünü söyledi.

Süper Ay ihtişamı

Yeni yıla Süper Ay denilen astronomik olay ile girildi. Ay, dünyaya en yakın konumundayken dolunay oluşan dolunaya 'Süper Ay' deniliyor ve Ay, dünyaya en uzak konumundaki görüntüsünden 14 kat daha büyük görünüp yüzde 30 daha fazla ışık saçıyor. Türkiye'den de takip edilebilen Süper Ay, bu sene ikinci defa görülecek. Gökbilimciler bu görselliğin ikincisini 31 Ocak'ta izleyebilme gelecek.

TÜRKİYE'DE İLK DEFA 'MANDAGÖZ' GÖRÜLDÜ

Akdeniz tropikalleşiyor

Kızıldeniz'den Türkiye'ye gelen tropikal balıklar Akdeniz'de hızla yayılmaya başladı. Akdeniz'le Kızıldeniz arasındaki farklar giderek ortadan kalkıyor.

Tropik sularda yaşayan, bilimsel ismi "Pristacanthus Sagittarius" olan ve günlerinin büyüklüğü nedeniyle "mandagöz" adı verilen balık türü, Türkiye kıyılarında ilk defa Mersin'de görüldü. Akdeniz Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bilgehan Gökoğlu, Kızıldeniz nefesli mandagöz balığının ömrü İsrail sularından Mısır'da görüldükten sonra Türk sularında ilk kez Mersin'deki Dana Adası açıklarında yakalandığını bildirdi. Bulduğu Türk sularına ulaştığını söyleyen bilimsel makale de bildirdiklerini ifade eden Gökoğlu, balığın sebebini olduğunu, yakalayan balıkçıların kodesinden sakatlıklerini ve görüntü rahatlığıyla tüketilebileceğini vurguladı. Gökoğlu "Türkiye'nin doğusuna yayılıyor. Bu bütün Türk sularında keşfedildiği ve ilk türün olduğu Kızıldeniz'den Türkiye'ye gelen bu balıklar Akdeniz'de kalıcı popülasyon başladı. Bu göçlere, ısınmadan, Akdeniz'e dökülen nehirlerin yapısının değişmesi neden olabilir. Akdeniz tropikalleşiyor. Kızıldeniz ile Akdeniz arasındaki bazı farklılıklar ortadan kalkıyor. Tropikal balık türleri Akdeniz'de daha bunları bile gelmeye başladı. Örneğin yağlıca bir kardinal balığı türü var. Halk arasında 'Gargır', Arnavutça bölgesinde ise 'gırt gırt' olarak bilinen balık başka bir türe gelmeye başladı" bilgilerini aktardı. "Melek köpek balığı" olarak bilinen "Squatina aculeata" ve "Mustelus asterias" türlerini de Akdeniz'de yok olma sınırına geldiği için altına çizen Gökoğlu "Bu balıklar kritik seviyede. Balıkçılardan ricamız bu türler çıktığı zaman yine tabiata tekrar iade etsinler. Geleceği konuma adına bu türlerin barındırılması gerekiyor" ifadelerini kullandı. **ANTALYA** AA

CANAVARLAR!

Yunusu başından vurdular

Bodrum'da Akdeniz fokları ve bazı yunus türlerinin bulunduğu bilinen Kızılağaç Yarımadası'nda sahile 50 bir yunus balığı vurdu. 1,70 metre boyunda ve yaklaşık 90 kilo ağırlığındaki balığın başından tek kurşunla vurulduğu anlaşıldı. Su bilimi yürütülen balığı gören demirci ustası Kamil Özcan (41) "Yunus yeni öldürüldü. Belki canlıdır diye dürtünü içindeki kurşun çıktı. Ancak başında gördüğüm kurşun değişinden hafif hasarlar gelişiyorda. Muhtemelen balıkçıların ağlarındaki balığı almak için bunda yapmış ve ağa takılmış olabilir. Yoksa denizin ortasında bir yunusa hem de çok yakından kim nasıl ateş edebilir" diye konuştu. Suç bulunu bulunmasın için ilçeli soruşturma ardından ekipleri bekliyor. Özcan, son aylarda bölgede dört Caretta caretta türü deniz kaplumbağaları ve yunuslara çok rastlamaya başladıklarını söyledi. **İHA**

HAYAT KURTARACAK PROJE

Göçmen kuşlara yakın takip

Osman Çobanoğlu ANKARA

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı nesli tehdit altında olan kuşlarını yakından takip edilebilmesi için harekete geçti. Türkiye'de ilk defa uygulanacağı belirtilen 'Kuş Göçünü Sistemi Entegre Projesi' ile flamingoların dişini beslar ve yak kuşlar, gök dişgan, turna gibi birçok nesli tehlikede olan kuş türlerinin hayatı yakından takip edilecek. Dünyadan örnekleri inceleyen bakanlık, bu projeyle birçok kuş türünü zamanla altına alacak. Bu sene içerisinde ilki pilot bölge belirlenerek proje hayata geçirilecek. Bu projenin yanı sıra Pudura, Beloki, Kuş Rekorcu ve Tur Gölü için de araştırma projeleri hayata geçirilecek.

SAYILARI ARTTI

Karadeniz'deki ayılara kameralı GPS takılıyor

■ Doğu Karadeniz Bölgesi'nde sayılarında artış görülmesi üzerine ayılar takip edilmeye başlandı. Artvin'in Şavşat ilçesinde 2 yıl süreyle uygulanacak proje ile kameralı GPS cihazı takılarak takip edilecek ayıların günlük hareketleri takip edilecek. Doğa Koruma ve Milli Parklar Bize 12'nci Bölge Müdürlüğü ekipleri, bölgeye 300 kilo kapan kuracak, 4'ü kamerali 34 vericili tuzaka kullanacak. Takip edilecek ayılar ilçe'den geliştirilecek proje de insan-yaban hayvanı çatışmasının önüne geçilmesi hedefleniyor.

CEZAEVİNDE KAVGA

Mahkûmlar birbirine girdi: 9 kişi öldü

■ Brezilya'nın Goias eyaletinde Colinia Ag roandustrial cezaevindeki rakip gruplar arasında çatışma çıktı. Çatışmada 9 kişi öldü, 14 kişi yaralandı. Mahkûmların yataklara ateşe vermesi sonucu çıkan yangın, itfaiyecilere ulaşmadan söndürüldü. Yangın sırasında ilaç eden 106 tutuklunun 28'i yaralandı. Firari 77 mahkûmun yakalanması için operasyon düzenlendi. Geçen yıl Amazonlar bölgesindeki Anisio Jobim cezaevinde çıkan isyanda 56 kişi hayatını kaybetmişti.

Hakaret eden taraftara ceza

İstanbul'da sosyal medya hesaplarından spordaki "şiddet" ve "hakaret" içeren paylaşımlar yaptığı tespit edilen 50 taraftara, 806 lira ile 5 bin lira arasında yasa cezası uygulandı. Söz konusu ilişkilere ayrıca 1 yıl süreyle spor müsabakalarını izleyemeleme yasağı getirildi. Bunlara sonra sosyal medya hesapları sıvıcılık tanımlandı, sürekli takip edilecek. Şiddetli tezahüratlara ceza kesilecek.

ŞIRNAKLI ÇOCUKLARIN

Bayrak sevgisi direk diktirdi

Türkiye'nin Irak sınırında bulunan Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Ayvaklı köyünde yaşayan 8-13 yaşları arasındaki bir grup çocuk, yerde bayrak buldu. Bayrağın yerde olmasına içlenen çocuklar, kolları süreyarak köy meydanındaki minarelerin yanına kendi imkânlarıyla direk diktiler. Bayrağı direğe asan çocukların mutlulukları gözlerine yansıdı. Çocukları, sınırın sıfırın rüzgarın etkisiyle devrilen direği yeniden ayağa kaldırıyor. Çocuklardan Ahmet Adıyaman, bayrağı yerde gördüğünü belirterek "Arkadaşlarımın yardımıyla toprağın harç yapıp, bayrağı diktik. Şeklinde sınırağın ediyoruz" dedi.

Serdar Dikgöz

DÜNYADA SADECE ÜLKEMİZDE VAR

Uçan gözler, yaban koyunlarını izliyor

Nesli tükenme tehlikesi bulunan yaban koyunları 3 istasyonda yetiştirildikten sonra tabiata salınıyor. Bakanlık dronelar kullanarak koyunları her yerde izliyor.

Damla Paker ANKARA

Dünyada sadece ülkemizde bulunan yaban koyunu türünün nesilini korumak için Orman ve Su İşleri Bakanlığı çalışmalarına başlandı. Ülkenin stratejik bir hayvan türü olan ırkındaki yaban koyunu üretim ve yerleştirme faaliyetleri Konya, Ankara ve Afyonkarahisar'da devam ediyor. Hayvanların yeni habitat yeri olan Konya Beyşehir'deki 19 bin dekarlık üretme istasyonunda yaklaşık 930 adet, Ankara Haymana Üretme İstasyonunda ise 310 adet bulunuyor. Bu istasyonlarda üretilen yaban koyunları uygun alanlarda tabiata bırakılacak, türün nesilinin devamı sağlanacak.

TAKİP EDİLİYOR

Bu 3 istasyonda yapılan üretim çalışmalarıyla tabiata yerleştirilen koyunlar, bölgeye uyum sağlamaları için dikenli olarak takip ediliyor. Yaban koyunlarının etrafındaki bu yıl ilk defa dronelar kullanıldı. Beydağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nda dronelar ile yapılan çalışmalar da, koyunların genel durumunun iyi olduğu gözlendi.

İMZA
RAHİM ER

İSRAİL İÇİN ÇEVRE TEMİZLİĞİ

Şu günlerde iki olay birbirine o zamanlı gitmekte. Biri Irak'daki soluk gösterileri diğeri de İsrail'in Kudüs'ün tamamını milletine geçirme hüsnüsüzlüğü.

ABD Devlet Başkanı Donald Trump, 6 Aralık 2017'de "Kudüs, İsrail'in başkentidir, sefaretimizi oraya taşıyacağız" diye karar vermiş. BT (Milâm İşbirliği Teşkilatı Dönem Başkanı RTC/ Büyük Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İİT (İslâm İşbirliği Teşkilâtını İstanbul'da olağanüstü) toplantıya çağırdı. 13 Aralık'ta bir araya gelen üye devletlerin oy birliğiyle aldıkları karar Sonuç Bildirnamesi'ne bakın dünyaya ilân edildi.

1-Filistin müstakil bir devlettir.

2-Doğu Kudüs, Filistin'in başşehridir.

Hemen ardından da BM toplantıya davet edildi. BM Genel Kurulu ve BMGK'nin her ikisinde de Trump'ın ahmi sakisi reddedilerek hükümsüz sayıldı. İİT'nin aldığı karar, aslında 1988 tarihli BM kararının da teyidi olmaktaydı. İsrail, 1967 de Mısır'la savaşa tutuşunca, Hacb desteği kısal ordusu, 6 gün içinde Mısır ordusunu yenmiş ve galip taraf, işgal yoluyla topraklarını birkaç kat daha genişletmişti. Kudüs-i şerif de o işgal edilen yerlerden birdir. İşgalci devlet, buna rağmen "BM'nin '67 Hudutlarına çekil?" yönündeki hiçbir kararına gönü etmeyerek Kudüs ve Batı Şeria'ya Yahudi yerleşimler inşân etmeye devam etti ve etmekte.

D. J. Trump'ın ilânı zamanda kendini içerideki zor vaziyetten de kurtarmaya döndü bu bir taş ve bir kaç kuş politik kumarbâzlığıyla Kudüs'ü İsrail'in başşehri olarak tanıyıp Amerikan büyükelçiliğini de oraya taşıyacaklarına dair verdiği haber, bu hiçrarın hâdiyesine son noktasıdır.

İİT'nin böylesine cesur bir karar alabileceği çok beklenmiyordu. Ancak aldı. Bunda bir numarada artık Türkiye'dir. Böylece dünya 2017 sonuna gelirken bir yanda İİT'nin İstanbul Zirvesi kararı vardı. Diğer tarafta da Trump'ın kararının hükümsüz ve hükümsüz sayan BM kararı.

Bu iki kararın telâp edilmesi gerekmekteydi. BM, Filistin'in başşehri bir devlet ve Doğu Kudüs'ün de Filistin'in başşehri olduğunu, bunu zil olarak alınmış ve alınacak kararlarını çerçevesiyle sayılarak mükeyyideye bağlanması gerektiğini kabul etmeliydi.

Bu yapılmalı. Filistin ve Kudüs dâvâları tam da bu safhadaydı.

İsrail, birkaç günlük bir şaşkınlıktan sonra ancak şoktan çıkabildi. Hemen ardından da panik-memiş "Kudüs bir birliktedir ve İsrail'in de başkentidir" diye bir şöven ve ahyan açıklamasını yaptı.

Muttan devlet, bu kararı şöyle Kudüs'ü bir boğa yılanının bir ceylanı yutmak gibi yutarken İran'da şiddet olayları başladı. Fars halkında birçok sebeple memnuniyetsizlikler mevcutsa gelmişti. Bunlar, kültürlenmesi kabil memnuniyetsizliklerdi. Belli merkezlerden doğmaya başladı ve yığınlar sokaklarda protestolara başladılar.

İran'daki gösterilerin okunması şudur:

Bu şiddet olayları, "Büyük İsrail" için yapılan çevre temizliği hareketlerinden biridir. Niyet, İsrail'in Nil'den Fırat'a kadar genişlemesinin önünde duracak her devleti silmek veya zararsız hâle getirmektir. Bir nükleer yalanla Irak işgal edilmiş, İsrail'in tehdit eden Saddam asılmış, ülkesi perişan durumda bırakılmıştır. Mevcudiyetini devlet bugün bölgesindeki muhtar idareye bile Türkiye'nin desteğiyle kısa durabilmiştir. İsrail'in komşusu Suriye ise Arap Baharı olayıyla mahvedildi. Sen tarafta ise Mısır'da darbe yaptırarak, Suudi Arabistan'la ise gözdağı vererek İsrail'e dost yapıldılar.

Ancak, İran, İsrail için en büyük tehlikelerden biriydi.

Gezi İsyanı ve 17/25 Aralık Adliye Darbe Teşebbüsü ve 15 Temmuz Cuntа Darbe Teşebbüsü Türkiye'de mevcutluk olamamıştı. Ama Ankara ve İstanbul İİT zirvelerinde mızrak olan dünyanın İran'da olabildi. Bu noktada Washington'un merkezleriyle Tel Aviv'in merkezleri tam örtüştü. 40 yıl sonra yeniden inşa edilecek İslâ bir Veli devleti, diyet karşılığı olarak kurulacağından bir Lozan Masalsıyla İsrail için tehlike olmaktan çıkardı. Gözlemcilerden bazıları, "İran İslâm Cumhuriyetine hayır! İran Cumhuriyeti istiyoruz!" diye bağırmalarına, Hâlbuki bu insanlar iş ve aş için sokağa dökülmüşlerdi. Hacı dünyası, eskiye olsun "İslâm Cumhuriyeti" sözüne tahammül edemiyor.

Tahran, hayatlar tarafından gerçeğe ve aldı selime dönmelidir:

Gençler taşlar, vatandaşın aracının içi'ni Yemen'de, Lübnan'da, Suriye'de olmasa, bölgesel bir ideolojiyi ihraç etmeyi ayakta kalma sebebi olarak görmesi yanlıştır. Silahı dökülen o paralar, okuya harcansa bu hoşsuzluğu kötü olamayacaktı.

İran, maşhule doğru gidiyor.

Kudüs yutulmalıdır.

Tek ümit Türkiye'dir.

Türkiye, teyakkuzda olmalı. "Yanılıyorum" dediği Kudüs'ün tüz vermemelidir.

Nihâi hedef, Büyük Türkiye Cumhuriyeti'dir.

İNSANLIK RÖYÜ AÇILIYOR

Bağımlıları kurtaracak

Valilik tarafından muhtelif bağımlılarının tamamlarını gözetiminde tarım, hayvancılık, el sanatları ve ham ürün çalışmalarıyla rehabilitasyonu için Ortaneli ilçesinde oluşturulan "İnsanlık Köyü" mart ayında kapılarını açacak. Ayrı ayrı 40 hastaya hizmet verecek kapasitedeki köyde oluşturulan bungalovlarda konaklayacak bağımlılar, uzmanlıklarını destekleriyle tekrar toplumla kaynaştırılmaya çalışılacak. Doktor, din görevlileri ve sosyal uzmanların bulunacağı köy hakkında açıklama yapan Vali İzzettin Küçük, "Proje Türkiye'de ilk ve örnek olacak. Çocuklarımızın geleceğini çalan, hayatına kasteden bu zehre karşı mücadelemiz bütün gücümüzle devam edecektir" dedi. Vali Küçük, projenin hayırsever Osmangazi ve Yıldırım ilçelerinde de devam ettiğini kaydetti. **BURSA**

DÜNYAYA EV TEKSTİLİ SATIYOR

Kızının çeyizi patron yaptı

Gaziantep'te çeyizindeki koltun nakışları kimsenin çeyizi için modernize edilerek bir marka bulamayan Perwin Özovacı, 2001'de kendi tasarım atölyesini kurdu. 40 yaşındaki sonra patron olan Özovacı, küçük ünvanı üretti ev tekstili ve bebek ürünlerini Türkiye'nin dört bir yanına ve yurt dışına satıyor. İşlerin bu kadar büyüyeceğini aklına bile getirmediğini söyleyen Özovacı, Asteş işi ile yapılan örtüleri, nakışları, işlemeleri kullanarak ev tekstil ürünleri tasarladığını ifade etti. Tasarladığı özel nevresimleri yatak örtüsü olarak da kullanabildiğini bir kilo getirdiğini anlatan Özovacı, şunları kaydetti: "İstiyorum ki yeni nesil, bir şey aldığında onu çok fonksiyonlu olarak kullansın. Örneğin, yatağına göre ilettiğinde, bir de yatak örtüsü olmasın diyorsun. Bu manülde nevresimleri, pikeleri fonksiyonel hale getirip iki tülü de kullanılmasını sağlıyorsun. Niyan bohçasa hazırlıyorsun. İşi bitirip de masa örtüsü olacak. En son İtorige'ye beşik yollaklı. Reklâmı yapmadan bitti. Türkiye'den müşterilerim oldu" dedi. **GAZİANTEP**

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

Kurşun geçirmeyen kendisini tamir eden malzeme ürettiler

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektör Yrd.Prof.Dr. Erdal Çelik başkanlığındaki bilim adamları tarafından geliştirilen ve kendini onarabilen malzeme, afet anında yaşanan çalışmalar da başarılı oldu. Kaplama sistemi olan Polyurea'ya nanoparçacıklı takviyesi gerçekleştirildiğini ifade eden Çelik, bu malzeme ile kaplanan malzemelerin darbelerden 20 kat daha fazla korunduğunu söyledi. Çelik, çalışmayı şöyle anlattı: Bir cisim ile kendini tamir etme özelliği bulunuyor. Bir darbe, örneğin mermi gibime gelen çelik zırhın üzerinde kapsam, darbenin etkisiyle bölünen sonra çatlaklar yapılan yeni bir organik olmuş ve eski haline dönmesini sağlıyor. Geliştirdiğimiz malzemeyi dokuz farklı laboratuvarda test ettik. Yumuşama ürettiği bu malzemeyle kaplayıp yolkarıdan atılganda darbeler direnç etkiliyor. Patent başvurusunda bulunduğu. Ürün, kompozit gerçekleşebilecek, kamuda çalışmalarda, araçlarda, yüzeylerinde, inşaat veya otomotiv sektöründe kullanılabilir" dedi.

Darbeye karşı 20 kat daha dayanıklı malzeme, karakol duvarlarında, arabaların yüzeylerinde kullanılabilecek

ABD'de liseye saldırı: 2 ölü

ABD'nin Kentucky eyaletinin Benton şehrinde, Marshall County Lisesine silahlı saldırı yapıldı. 2 kişi öldü, 19 kişi de yaralandı. Gözaltına alınan saldırganın ise ayrı okulda eğitim gören 15 yaşında bir erkek öğrenci olduğu belirtildi. **DHA**

13 YAŞINDAKİ TÜRK, ÖRNEK OLDU

Kenan Pala Gününüz kutlu olsun Amerika

Evsiz ve yurtsuzlar için yaptığı çalışmalarla binlerce kişiye yardım eden Kenan Pala, geçen yıl en iyi 10 genç girişimciden biri seçilmişti.

Kaliforniya Valiliği, Kenan Pala'nın kurduğu 'Kids4 Community' (Topluluk için Çocuklar) derneği de evsizler ve ihtiyaçlılar için hazırladığı işler yaptığını duyurdu. Bu yüzden San Diego'da 23 Ocak'ta 'Kenan Pala Günü' ilan edildi. Yetkili ağabeyinden sonra yeni nesil Kenan, bu yaşında başkanlık görevi de yapıyor. Geçen yıl 8 binden fazla yiyecek içecek ve battaniye paketi hazırladılar. Bunlar ABD'deki birçok evsiz kurumu bağışlandı. Bestiler için San Diego'da 3 bin öğrenci yemeği verildi. 500'den fazla odevita giyim, oyuncak ve yaşama malzemeleri bağışlandı. Kenan Pala ise yaptığı konuşmada "İnsanları yardım yapmaya davet ediyorum" dedi. Konuşmadan sonra Pala'ya belge ile şükran verildi. Geçen yıl ABD'de en iyi 10 genç girişimcilerden biri seçilen Kenan Pala sıfırdan, Olimpiyat Şampiyonu, rekorunun yıldızı Michael Phelps'ten almıştı. **ABD**

TÜRK BİLİM İNSANI

YAPAY ZEKÂDA DÜNYAYA ÖRNEK OLDU

Erciyes Üniversitesinden Prof. Dr. Derviş Karaboğa, Artificial Bee Colony (Yapay Arı Kolonisi) isimli algoritma çalışmasıyla yapay zekâ konusunda bilim insanlarına örnek oldu. Bal arılarının davranışlarından ilham alıdığı yapay zekâ üzerinde hazırandan çalışmalarına 2000'li yılların başında başlayan Karaboğa, bulduğu yola Artificial Bee Colony (ABC) adını verdi. Karaboğa'nın yöntemi, Amerika, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Hindistan ve Çin gibi ülkelerde kısa sayıda bilim insanının araştırmalarına konu oldu.

Çalışmaya ABC, mühendislik problemlerinden antibiyotik tasarımına, ekonomiden kimyaya kadar dünyada farklı alanlarda çok değişik problemlerin çözümü için kullanılan Karaboğa, Mehmet Akif Ersoy Sempozyumu ve Bilim Sanat Ödülleri kapsamında bilim kategorisinde ödül aldı. Ayrıca Türkiye'nin Dergisi 2017 Mayıs sayısında "Time pim veren 100 Türk" sıralamasında yer aldı. Bilim insanları sıralamasında ilk ve tek Türk olan Karaboğa, 2 yıl üst üste "Dünyanın en etkili bilim insanları" listesine de adının yazılmasını başardı. **KAYSERİ**

Prof. Dr. Derviş Karaboğa'nın **Yapay Arı Kolonisi isimli algoritma çalışması**, dünya genelinde mühendislikten kimyaya kadar birçok problemin çözümü için kullanılıyor

Prof. Dr. Derviş Karaboğa

GÜZELLİK YARIŞMASINDA

Botoksla develer diskalifiye edildi

Suudi Arabistan'ın başşehri Riyad'da düzenlenen Kral Abdülaziz Deve Festivali'nde, 12. deve suhbinin yarışması develer üzerinde botoks kullandığı ortaya çıktı. "Katı güzellik yarışması kurallarına" ihlal etmeleri sebebiyle söz konusu 12 deve yarışmadan diskalifiye edildi. Güzellik yarışması yetkilisi, "İlk muhtemel dokuz" olmaya, deve sahiplerini illegal metotlara yönlendiriyordu. Bu yüzden katılımcılar için yeni bir kural kitabı yayınlandı. Kitapta "Dudak bölgelerinde ilaç, bulunan, vücudunun herhangi bir bölgesi tıraş edilen veya tahrip edilmiş develer yarışmadan diskalifiye edilir" maddeleri yer aldı.

HAYVANIN DURUMU İYİ

Polis köpeğini ısırdı tutuklandı

■ ABD'nin New Hampshire eyaletindeki Rochester ilçesinde polis, silah sesi yüzünden gittikleri evde bekleyen ve ödeyemediği borçlar nedeniyle aranan bir kişiyi tutuklamak istedi. Teğmen Jason Killary, iki çalışan da tut'uklamaya direndiğini söyleyince "Şahıslardan biri aşırı tepki göstererek polis köpeğini ısırdı" dedi. Şahıslar, yok cihaziyle etkisiz hale getirilip tutuklandı. Killary, köpeğin muayeneden geçtiğini ve görevine döndüğünü belirtti. Killary, "Bir polis köpeğinde sürüne parçaya girmesinin kötüsü muamma" dedi.

AMERİKALI SEYAHAT YAZARLARI:

Türkiye'ye gitmelisiniz

Washington'da düzenlenen Seyahat ve Macera Fuarı'na katılan ABD'li ünlü seyahat yazarlarından Alyssa Ramos, "Daha önce Türkiye'de bulunduğu. Geçmişten inanılmıştı. İstanbul'dan başladık, sonra Kapadokya'yı gezdik, bulmak bir yaptık. Anıtlardan Pamukkale'yi gezdik. Harikaydı. Özellikle Kapadokya'ya hayran kaldım. Muhtaka görmeniz gereken yerler listemde Kapadokya'dı. sonrada. Görmenizi şiddetle tavsiye ederim. Ayrıca İstanbul ve Pamukkale'yi de mutlaka tavsiye ediyorum" dedi. Aslen İtalyan ve "Dünyadan Önce Görülmesi Gereken Bir Yer" adlı kitabıyla ünlenen seyahat yazarı Patricia Schultz da "Akdeniz insanının sıcaklığına ve misafirperverliğini Türkiye'de her zaman görmüşsünüzdür. Doğu önce Türkiye'ye gitmeyenler için bulunduğu ve mutlaka bence görmeli. Türkiye'de büyük pozitif değişimi neyler tanıdık. Oyun bu, artık ABD'de her an olaşamadığınız bir şey bile gelmeye başladı" ifadelerini kullandı.

Patricia Schultz

Alyssa Ramos

HİZMETTE SINIR YOK

Cep ambulansı

■ Muğla'nın Fethiye ilçesinde okunarak sıkıntılar yaşandığı için yeni açılımsayan giriştiği Osmanlı Güvern, seyyar tanıtıcıyor (6-ninjitadığı) ve "cep ambulansı" adını verdiği minibüsüyle köy köy dolaşıyor. Cep telefonu tamiri yapan Güven: "Emeninin tükenmezliği, telefonsuz olmanın kötüsü gibi diyorum. Sadece bir kahvehane ve bakkal olan yerde, bir anda cep telefonu muğanon açmış oluyorum" dedi. Köylüler ise "Merhaze ajaşı sınağız. Hizmetin ayağımıza gelmesi bütün için bir şans" diyor.

TİKA, ETÜT YAPIYOR

Sevakin Adası'nda çalışmalar başladı

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Sudan ziyareti kapsamında nesire edilmesini istediği Sevakin Adası'nda ilk çalışmalar başladı. Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), zemin sondaj, şehir planlarına, jeoloji ve jeofizik etüd, harita, mimar ve restorasyon alanlarında 30 uzmanın, Sevakin Adası'nda etüt işlemlerine başladığını duyurdu. TİKA bölgek eklerinin çalışmalarında elde edilecek sonuçlar doğrultusunda, adının tarihi ve kültürel çevriyeline ait bilgilerle adına uygun olarak restorasyonunun tamamlanması, Sudan ve Türkiye'nin ortak projeleriyle Sevakin'in kültür turizm nesilerin kültüre getirilmesi hedeflenyor. **HARTUM**

TÜRKİYE'DE BUGÜN	ŞEHİRLER				
Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Ege'nin iç kesimlerinde yağışlı geçeceği tahmin ediliyor. Yağışlı havanın gündüzden kalın kısmı yağmur ve kar, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz bölümlerinde yağmur şeklinde olması bekleniyor	ADANA	1	-6	BİTLİS	5	-1
	ANKARA	1	-1	MARDİN	8	-1
	BOLU	-5	-8	MERSİN	10	6
	ÇANAKKALE	5	0	NİĞDE	3	-4
	ÇORUM	-3	-6	SAMSUN	4	-3
	DENİZLİ	4	-2	ÜRGÜP	11	-5
	DİYARBAKIR	5	-1	TUNCELİ	4	-1
	EDİRNE	4	1	TURGUT	6	-3
	ELAZIĞ	4	-3	VAN	6	-4
	ERZİNCAN	-2	-5	YOZGAT	3	-1
	ESKİŞEHİR	1	-6	ZONGULDAK	3	-1
	GİRESUN	4	2			
	KAYSERİ	10	-4	**DÜNYA**		
	KONYA	-2	-9			
	KÜTAHYA	-3	-7	MEKKE	30	20
	MALATYA	0	-4	LEFKOŞA	13	6
	MANİSA	3	-4	LONDRA	11	6
	SİİRT	4	-5	PARİS	11	6
	SİVAS	4	-5	BERLİN	10	-6